

SZÉLSŐSÉGESSÉG, TÁRSADALOM ÉS ÁLLAM

Kritikus beavatkozások: A társadalmi elemzés fóruma

Főszerkesztő: Bruce Kapferer

VVolume 11

BIZTONSÁG ÉS FEJLESZTÉS

Szerkesztette John-Andrew McNeish és

Jon Harald Sande Lie

12. kötet

MIGRÁCIÓ, FEJLŐDÉS ÉS
TRANZNACIONALIZÁCIÓ

Kritikus álláspont

Szerkesztette Nina Glick Schiller

és Thomas Faist

13. kötet

HÁBORÚ,

TECHNOLÓGIA,

ANTROPOLÓGIA

Szerkesztette Koen Stroeken

14. kötet ARAB

TAVASZ

Felkelések, hatalmak, beavatkozások

Szerkesztette Kjetil Fosshagen

15. kötet

A CHARLIE HEBDO ESEMÉNYE

A szabadság és az ellenőrzés képzelete

Szerkesztette: Alessandro Zagato

16. kötet

ERKÖLCSI ANTROPOLÓGIA

Kritika

Szerkesztette Bruce Kapferer és Marina

Gold

17. kötet

A MEGSZORÍTÁSOK GLOBÁLIS ÉLETE

Összehasonlítás Európán túl

Szerkesztette Theodoros Rakopolous

18. kötet

A DEMOKRÁCIA PARADOXONA

A populizmus és mai válsága

Szerkesztette Bruce Kapferer

és Dimitrios Theodossopoulos

19. kötet

KI KASZÁL?

Az új pénzek és a globális

pénztelenség kortárs perspektívái

Szerkesztette: Atreyee Sen, Johan

Lindquist és Marie Kolling

20. kötet

Szélsőségesség, társadalom és állam

Szerkesztette: Giacomo Loperfido

A kötetek teljes listáját lásd a

sorozat oldalán a honlapunkon:

*[https://berghahnbooks.com/series/
kritikus-beavatkozások](https://berghahnbooks.com/series/kritikus-beavatkozások)*

SZÉLSŐSÉGESSÉG, TÁRSADALOM, ÉS AZ ÁLLAM

L

Szerkesztette

Giacomo Loperfido

berghahn
NEWYORK-OXFORD

A zsebkönyv kiadás először 2022-ben jelent meg a következő kiadónál

Berghahn Books

www.berghahnbooks.com

© 2022 Berghahn Books

Minden jog fenntartva.

A kritikai és recenziós célú rövid idézetek kivételével e könyv egyetlen része sem sokszorosítható semmilyen formában vagy bármilyen eszközzel, elektronikus vagy mechanikus úton, beleértve a fénymásolást, a rögzítést vagy bármilyen jelenleg ismert vagy jövőbeni információátoló és -kereső rendszert, a kiadó írásos engedélye nélkül.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Nevek: Loperfido, Giacomo, szerkesztő.

Cím: Szerkesztette: Giacomo Loperfido.

Leírás: kiadás: 1. | Brooklyn : Berghahn Books, 2022. | Bibliográfiai hivatkozásokkal.

Azonosítók: ISBN 9781800733459 (papírkötés) | ISBN 9781800733473 (ebook)

Tantárgyak: LCSH: Radikalizmus. | Szélsőséges viselkedés (pszichológia) | Állam.

Osztályozás: R33 E9848 2022 | DDC 303.48/4-dc23/ eng/20211001

LC rekord elérhető a <https://lccn.loc.gov/2021048227> oldalon.

British Library Cataloguing in Publication Data

A könyv katalógusrekordja a British Libraryben érhető el.

Ez a munka a Creative Commons Attribution Noncommercial No Derivatives 4.0 International licenc alapján kerül publikálásra. A licenc feltételei a <https://creativecommons.org/licenses/> oldalon találhatóak.

by-nc-nd/4.0/. Kereskedelmi célú kötetek kiadásának engedélyezéséhez forduljon a Berghahn Bookshoz.

A Bergeni Egyetem támogatásával

ISBN 978-1-80073-345-9 papírkötés

ISBN 978-1-80073-347-3 szabad

hozzáférésű kiadás

Ezt a szabad hozzáférésű könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

Agatának, küzdjön egy igazságosabb világért.
Zio Tu.

TARTALOM

Az illusztrációk
jegyzéke vii

Bevezetés
A szélsőségesség rejtélye
Giacomo Loperfido
1

Felkészülés a sötét középkorra?
Prepperek, populisták és klímapróféták:
A globális hegemonia felbomlása, a PC-hisztéria és a
hanyatlás sajnálatos csúfsága
Kajsa Ekholm Friedman és Jonathan Friedman
17

Most már mindannyian szélsőségesek vagyunk?
Agnieszka Pasieka
35

Hogyan hívják ki a Boko Haram "határon túli"
gyermekboszorkányai és gyermekkatonái a kapitalista
államot:
A neoliberalizmus szélsőséges ideológiájának animista
kritikája
Caroline Ifeka
52

A birodalom és a barbárok: A kozmológiai
sebzés és a társadalmi berendezkedés

Szélsőségesség
Giacomo Loperfido

87

Öngyilkos merényletek és társadalmi halál

Rohan Bastin

109

Visszavonulás a jövőbe:

Az apokaliptikus gondolkodás szerepe a jelenlegi etno-
nacionalista szélsőségességben

Andrew F. Wilson

129

A szélsőségesség mint immanencia és
folyamat: Trump transzmutációja

Roland Kapferer és Bruce Kapferer

148

ILLUSZTRÁCIÓK

Számok

- 1.1 A hanyatló hegemonia
feltérképezése [a szerzők
által készített].

18

- 1.2 Átlagos csoporton belüli torzítás
faji/etnikai hovatartozás szerint
[a szerzők által létrehozott].

24

Térképek

- 3.1 Nigéria és a Csád-tó-medence államainak térképe.
Készítette Tom Farrington a Natural Earth ingyenes
vektoros és raszteres térképpel
data@naturalearthdata.com.

64

BEVEZETÉS

A szélsőségesség rejtélye

L

Giacomo Loperfido

"Nézzétek műveimet, ti hatalmasok és kétségbeesettek.

-Percy Bysshe Shelley, "Ozymandias"

Az itt bemutatott esszék a szélsőségességet, különösen a politikai szélsőségességet tárgyalják, különös tekintettel a társadalmi-politikai elnyomás és az erőszak erőire, amelyeket ez a szélsőségesség kivált. A hangsúly a szélsőségességre mint az állami rendek és az állami/birodalmi központok körül kialakuló nagyobb civilizációs rendszerek válságának dinamikájára helyeződik. A fejezetek a kortárs történelmi pillanatra és elsősorban a nyugati félszférában és annak közvetlenebb befolyási területein zajló szélsőséges eseményekre koncentrálnak.

A *szélsőségesség* szó tág értelemben olyan cselekvésekre és ideológiai programokra vonatkozik, amelyek határokat feszegetnek, amelyek támadják a konvenciókat és a szabályokat, és amelyek valamilyen módon szembeszegülnek a status quóval. Politikai jelenségként gyakran a marginalizáltakkal, az elnyomottakkal vagy a viszonylag nehéz vagy gyenge társadalmi-politikai helyzetben lévő népességgel hozzák összefüggésbe. A szélsőségesség vagy szélsőséges

fellépés a gyengék, de nem kevésbé az erők ereje. A cselekvés szélsőségesnek való nevezése gyakran olyan cselekvések legitimálására szolgál, amelyek önmagukban is túlzóak, és amelyek tükrözik vagy

megaladja azt a szélsőségességet, amelyet a hatalmon lévők szélsőségellenes fellépése ellenőrizni vagy legyőzni hivatott. Az extremizmus általában az ellenállással, a lázadással és a forradalmi akciókkal társul. Az ilyen akciók mögött álló és a velük szembenező eszmék ideológiai elkötelezettsége és zártsági foka dinamikusan hat a szélsőségesség, és különösen a helyzet erőszakosságának generálásában. Az olyan jellemzők, mint az előbbieket, azt jelentik, hogy a *szélsőségesség* fogalmát leginkább az állami rendek kontextusában és az általuk ellenőrzött társadalmi világok vitatott területein használjuk.

A szélsőségesség nehéz fogalom, és a könyv fejezetei tartózkodnak a kemény definíciótól, bár néhány fejezet közvetlenül szembesít a szó használatának néhány problémájával. De nagyjából minden fejezet olyan eseményekkel és folyamatokkal foglalkozik, amelyek nyilvánvalóan szélsőségesek a társadalmilag és politikailag romboló hatásukban és túl gyakran az emberiség megsemmisítésében. Az önmegsemmisítéshez és különösen a társadalmi megsemmisüléshez és az élet megöléséhez vezető társadalmi cselekvés szélsőségesnek kell, hogy számíton. De az ilyen a szélsőség szélsősége, és sok minden, ami szélsőségnek vagy szélsőségesnek számíthat a gondolkodásban és a cselekvésben, amint az a fejezetek tárgyalásából világossá kell válnia, nem telik meg a negativitás azon fajtaival, amelyekre a következő esszék koncentrálnak. A szélsőségesség a ~~hát~~ átlépésében, a konvenciók vagy a gyakorlat és a gondolkodás korlátain való túllépésében lehet kreatív, felszabadító és távolról sem ~~szélsőségesen~~ destruktívan negatív.

A szélsőségesség gyakran úgy tűnik, hogy a pusztítás és a gen-
eráció. Ebben egy olyan áldozati dinamika nyilvánul meg, amely sok tekintetben illeszkedik Hubert és Mauss (1964) klasszikus rituális áldozatról szóló vitájához.

Értelmezésüket az áldozat rejtélyét jelentő halálosztó cselekvés életregeneráló erejének ellentmondásos, gyakorlatilag mérlegelhetetlen, talán őrzítő intenzitására összpontosítják. Az áldozat társadalmi-morális határok között működik és

keresztezi őket. Ez egy félelmetes, széles körben megdöbbenőnek tartott gyakorlat, amely az élet elvételével megújítja az életet vagy helyreállítja az élet körülményeit. A politikai szélsőségesesség számos cselekedete, különösen azok, amelyek szándékosan emberi életek elpusztításával járnak, egészen egyértelműen áldozati dimenziót mutatnak, amely önmaguk és mások elpusztításával születést és életet ad mindannak, amit képviselnek (lásd Bastin, Loperfido és Wilson, e kötet; Kapferer 1997). Az ilyen szélsőségesek ráadásul cselekvésükben néha szakrális, virtuális papi minőséget öltenek magukra, mint áldozó és feláldozott.

A szélsőségesként megjelölt cselekedetek nagy része természetesen nem az élet kioltása a fő mechanizmusa vagy előzetes szándéka, bár az erőszak, amely a szélsőségesként megjelöli - és nagymértékben meghatározza - a cselekedeteket, része lehet azon erők elvárásának, amelyeket a szélsőségesként felfogott cselekedetek együttesen hoznak létre vagy gerjesztenek. Így a tiltakozás eseményei, a szándéktól függetlenül, áldozatos ~~módot~~ ölthetnek, a főszereplők átalakuló áldozatokként mutatkoznak be, akik maguk is megnyilvánítják az elnyomó társadalmi-morális rendekhez és azok politikai-gazdasági hierarchiáihoz kapcsolódó egyenlőtlenségeket, előítéleteket, társadalmi korlátozásokat vagy elutasítást (a társadalmi halál formáit). Ez a nyugati féltekén és másutt a kortárs tiltakozási és ellenállási cselekmények számos jellemzője esetében is így van.

Az egyik legerőteljesebb kép az áldozathozatalról a pro-Az utóbbi idők állami szélsőségesességével szemben a "tankos ember" (más néven ismeretlen lázadó) példája, aki 1989. június 5-én, a pekingi Tiananmen téren a pekingi tüntetések erőszakos leverésével fenyegető kínai hadsereg előrenyomuló tankjai előtt önkéntes áldozatként ajánlotta fel magát. Ez a tett megállította az

előrenyomulást, és talán jelentős fordulópontra volt a kínai állami önkényuralom történetében.

A szélsőségesesség, különösen a politikai szélsőségesesség elsősorban az állami rendszerek és a társadalmak szülötte.

vagy nagyobb civilizációs komplexumok, amelyek középpontjában államok állnak. Az államok létjogosultságát támadja, beleértve azokat az államokat is, amelyek önmagukban a hatalmi szélsőségek tartományai. A politikai szélsőségeséget, vagy a szélsőségesként politikai jelentőséggel bíró társadalmi cselekvést gyakran úgy határozzák meg, mint ami veszélyezteti az államhatalmat, annak társadalmi intézményrendjét és ideológiai hegemóniáját, gyakran azokat a társadalmi-morális értékeket, amelyek az állam legitimitásának alapját képezik polgárai előtt. Ebben az értelemben a szélsőségeségnek minden köze van az államhoz, mint olyan rendszerhez, amely gyakorlatilag örökös válságban van, és amelynek létkérdése az ellenőrzés és a rend. Így értelmezve, a szélsőségeség a megvalósulásának mértékében, terjedésében és intenzitásában az állam és az általa ellenőrzött társadalmak válságának fokát jelző indexként fogható fel.

Az állami rendszerek gyakorlatilag definíciójuknál fogva rendkívül sebezhetőek...

képes. A régészeti és történeti feljegyzések világosan mutatják, hogy ezek létrehozásakor törékenyek (Scott 2017), és a globális történelmet sok tekintetben az államrendek és civilizációs komplexumaik felemelkedésének és bukásának bizonyítékai jellemzik és tarkítják. Ez olyannyira így van, hogy azt mondhatnánk, hogy az összeomlással szembeni sebezhetőségtől való félelem és a sokféle forrásból érkező fenyegetéstől való paranoia alkotja az államrendek és folyamatuk parancsoló tudattalanját, amelyhez talán ügynökeik vagy vezetőik önhittsége párosul.

Az állami komplexumok expanzívak vagy potenciálisan expanzívak, általában a háborús és kereskedelmi kapacitásuk függvényében. A terjeszkedés szerves részét képezi kialakulásuknak, stabilitásuknak és

törékenységüknek egyaránt. Ezek a szempontok és az államok sebezhetőségének mértéke összefügg politikai gazdaságuk elveivel (beleértve a hegemon ideológiákat is) és a kialakulóban lévő kon- tradícióikkal, amelyek korlátokat szabnak a terjeszkedésnek, illetve visszahúzódnak és összeomlásra készíthetnek. Maga a terjeszkedés, vagy a túlzott terjeszkedés gyakran válasz a növekvő ellentmondásokra és

a terjeszkedésből eredő konfliktusok, különösen a terjeszkedésből eredő nagyobb civilizációs vagy társadalmilag és kulturálisan markánsan differenciált és heterogén komplexumokon belül (lásd pl. Friedman 1994, Sahlins 2004). Éppen az ilyen állami-civilizációs rendszerek heterogenitása képezi a fő törésvonalakat: az államot fenyegető szélsőségesség manifesztálódásának és elismerésének repedéseit, és különösen az ideológiai (az államrend civilizációs társadalmi-morális értékeiként gyakran jelenlévő), valamint a kulcsfontosságú strukturális gyenge pontokat támadó szélsőségeket. A fentiek közül sok minden alaposan megmutatkozik az uralkodó államrendszerekben, az ókoriakban és a kortársakban, amelyeket a peremükön leginkább olyan csoportok vagy társadalmi-politikai entitások fenyegetnek, amelyeket nem asszimiláltak vagy kooptáltak az államrendbe, vagy amelyeket nem fogadtak el teljes mértékben azok a civilizációs hegemónikusnak nevezhető anyagi, társadalmi és ideológiai folyamatok. A terjeszkedő állami uralom peremén lévőkkel kapcsolatban olyan szélsőséges (és a kontroll válságának érzetét hordozó) fogalmak vagy kifejezések, mint a barbár, a vadember és a másság egzotikumuma (mint a kolonializmus kritikájában), vagy a "másság" egzotikumuma (mint a gyarmatosítás kritikájában). antropológia) általánosan használatosak.

A fentiek egy általános szempontot emelnek ki. A szélsőségeket vagy szélsőségességet a hegemon struktúrákat, köztük az állami-civilizációs legitimitás és rend szempontjából kulcsfontosságú társadalmi-morális értékeket fenyegető fenyegetésükben határozzák meg és ismerik el. Ez azért is így van, mert ezek a struktúrák és értékek több mint struktúrafeletti, hanem létfontosságúak az ilyen rendszerek reprodukciójának és folytonosságának szempontjából, akár a központjukban,

akár a perifériájukon vannak. Ebből az következhet, hogy ami szélsőségességnek számít, az valószínűleg az állami rendszerek sebezhető és gyengülő pontjain, a zsugorodás, a terjeszkedés, a reformáció vagy az átalakulás kritikus pillanataiban mutatkozik meg és gerjesztődik: más szóval az ilyen rendszerek korlátozó és gyengülő pontjai azok, amelyek a szélsőségességnek számítanak.

kritikus terek a szélsőségesek számára. A nemzetközi politika nagy része tehát a szélsőségek diskurzusának tekinthető, és talán nem is lehetne jobban, mint most, amikor a Covid-19 világjárvány során az állami-civilizációs rendszerekben vitathatatlanul endemikus válságok tárulnak fel.

A könyvben a szélsőségesség elemzésének alapját képező empirikus és etnográfiai anyagok a nyugati féltekén és a nyugati birodalmi terjeszkedés egykori függő területein történt releváns eseményekre koncentrálnak, amelyek a globalizáció korában közvetlen jelentőséggel bírnak a Nyugat számára. A nyugati fókusz korlátozottsága aláhúzza, hogy ez a rövid kötet egy átfogóbb munka prolegoménje, amelyben az antropológiai megközelítés összehasonlító erősségei nagyobb teret kaphatnak.

Egy döntő kérdés, amely összehasonlító jellegű kutatást igényel (az antropológia kutatási projektjének központi módszertani irányultsága), arra vonatkozik, hogy a kötetben szereplő perspektívák - főként nyugati problémák - mennyiben befolyásolják meghatározásukat, felismerésüket és reakciójukat olyan ideológiai és strukturális erők, amelyek az amerikai és európai kontextusban különösen intenzívek lehetnek. A szélsőségesség olyan kérdés lehet, ahogyan azt itt tárgyaljuk, amely erősen relatív a nyugati féltekéhez. Az, hogy mit tekintünk kifejezetten "nyugati"-nak, mélyen problematikus, tekintettel a globalizáció jelenlegi korszakát megelőzően a "Nyugat" kialakulását megelőző, számos irányban fennálló, jelentős történelmi mélységű globális összekapcsolódásokra, valamint a gyakorlat és az értékek hibriditásaira, amelyek a jelen jellemzői. Mindazonáltal a szélsőségesség kérdésével kapcsolatos ideológiai (kulturális) és társadalmi áthallások kérdése továbbra is kérdés marad, talán még inkább a közelmúlt globalizációja miatt.

Néhány rövid, tétova javaslat a szélsőségességgel kapcsolatban mint egy sajátos nyugati problematika következik.

A korábbi érvelésből kiindulva, a szélsőségesség helyzete és dimenziói, mint az ~~ny~~ válságát tükröző jelenségek, a nyugati államrendek hatalmának csökkenését eredményezhetik, amit egyes kommentátorok a politikai gazdaságukban fennálló, különösen a neoliberais politikák által súlyosbított áthidalhatatlan ellentmondások függvényeként azonosítanak. A munkanélküliség az egekbe szökött, az osztályok és az etnikai és faji különbségek kiszélesedtek, ami táplálja a populizmust, amely gyakorlatilag definíció szerint a szélsőségesség egyik területe, és kihívást jelent az államhatalom ellen (ahogyan azt az európai és amerikai események is mutatják).

A demokratikus és a hozzá kapcsolódó értékek szerves részét képezték a nyugati félteke államrendjeinek politikai-gazdasági formációinak, létfontosságúak voltak hegemon rendjeik számára, és aktívak voltak a szélsőséges disszenzusokban. A demokratikus értékek vitatott értékei keretbe foglalják a konfliktusok és az ellenzéki politikáját. Továbbá a szélsőségességre való hajlam lendületet kaphat az erős állam/társadalom dualizmusban, amely a demokratikus értékek dominanciájának kialakulásában, valamint abban, ahogy azt az uralkodó hatalom kihívásába vagy támogatásába fordítják. A reneszánsz és a felvilágosodás korszakai azok, amelyekben a demokratikus értékek meghatározó helyet foglalnak el, egybeesnek az európai és amerikai nemzetállami rendek és a középpontjukban álló kapitalista folyamatok felemelkedésével. A jelenlegi politikai diskurzusok nagy részét az Eric Hobsbawm által a forradalom korának nevezett korszak (1789-1848) határozta meg.

Az egyedülálló nagy meghatározó események az amerikai,

A francia és az orosz forradalom, amelyet különösen a felvilágosodás filozófiai és tudományos gondolkodásmódja táplált a vallás és a ~~h~~ terjeszkedés

miatti nagy európai háborúk nyomán. A forradalmi időszak felvilágosodás eszméin alapuló és azokból kibontakozó, hierarchiaellenes/elnyomó egalitárius energiája az állam és társadalom dualizmusát még nagyobb dialektikus feszültséggé élezte.

Jean Jacques Rousseau híres felkiáltása "Az ember szabadnak születik, de mindenütt láncokba van verve" kifejezi a dualista gondolkodás egyik fő nézőpontját, amely az államot, mint a hatalom *par excellence* szerveződését, a szabadság és a társadalmon belüli potenciál alapos ellentmondásának tekinti. Ez így van a szélsőségeikben, amelyek Rousseau felfogásában dialektikus feszültségükben merülnek fel, mivel a dialektikán keresztül leküzdhetőek. Így az államhatalom szélsősége, amelyet például a királyság és a diktatúra intézményeiben ér el, a társadalom elnyomását és szabadságának megszűnését eredményezi a rabszolgaságban, ahol az egyének autonómiája elvész. Rousseau megoldása az állami feszültség alávetésében vagy elfojtásában rejlik az egyének szabad demokratikus részvételének a társadalomban, abban, ami egyébként állami gyakorlatként van fenntartva. Rousseau orientációja a nyugati dualizmuson belül, amely államot és társadalmat problematikus viszonyba helyezi, természetesen csak egy olyan perspektíva, amely a politikai filozófia dualista gondolkodásában és annak forradalom utáni történetében merül fel, és amely számos vitatott irányt tör meg a terepen, az európai és amerikai politika területén. Az irányzatok a szélsőbal szélsőségestől a szélsőjobbhoz terjednek - ez egy nagyon is nyugati kifejezőmód, amely még mindig aktuális, ha gyengülve is, de egy folyamatosan változó és relatív skálát alkot a politikai eszmék és gyakorlatok elhelyezéséhez és szélsőségesnek vagy nem szélsőségesnek minősítéséhez.

Rousseau orientációja és vitathatatlanul sok nyugati-
A modern politikai filozófia még az individualista gondolkodást és gyakorlatot nyíltan támadó ideológiákban is individualista értékek hangsúlyozásával él (lásd pl. Dumont 1992; Taylor 1989), ami bizonyos mértékig a reneszánsz és a felvilágosodás öröksége. Az

individualista értékeltevések szerves részét képezik Rousseau érvelésének néhány nehézségének, és minden bizonnyal megnyilvánulnak kritikusainál és azoknál, akik más irányvonalat képviselnek, de mindazonáltal a

dualizmus. Az egyik fő érv az, hogy a kapitalizmus dinamikájának körülményei között gerjesztett individualista értékek a dualista ellentét tengelyét az állam kontra társadalom tengelyről az állam és a társadalom mint az egyént fenyegető különböző módozatokra és fordítva, áthelyezték. Ebben az egyén az abszolút szabadság talajává válik, ami még inkább felerősítheti a nyugati féltekét, mint a szélsőségek síkját.

A cselekvés és a döntés autonómiájának veszélyeztetettsége a politikai diskurzust az állam kontra társadalom forradalmi és posztforradalmi dualizmusában határozza meg, és az egyenlőség és a szabadság demokratikus értékei még súlyosabbá teszik. Az egalitarizmus az autonómia hierarchiában való elvesztését támadja, a szabadság pedig az abszolút autonómiában nyeri el abszolút meghatározását. Az autonómia kérdése és annak elvesztése, az akarat alávetése egy másíknak, egy folyamatosan immanens ellentmondás, amelyre a nyugati forradalmi és posztforradalmi rendek különösen hajlamosak és sebezhetőek lehetnek.

Az autonómia és a tekintélyelvűség között van egy kapcsolat, talán egy dialektikus feszültség, amely az egalitarizáló társadalmi-politikai formációk dinamikájában válik láthatóvá. A tekintélynek egy másik feletti bármilyen érvényesítése magában hordozza annak lehetőségét, hogy tekintélyelvű hierarchikus lépésekké váljon. A francia forradalom terrorja egy példa erre, a forradalom az egyéni autonómia érvényesítésének káoszában omlott össze az alárendelésre vagy ellenőrzésre irányuló minden - általában tekintélyi - kísérlettel szemben. Hegel a terrort "a világ éjszakájának" nevezte, a dialektika önmagával szembeni összeomlásának, amely a gyökerében rejlő lehetetlen ellentmondásokból ered. A terror szélsőségsége az ideológiai gyökerekben rejlő ellentmondásokból fakadt,

amelyek felrobbantották az eszméket és összedöntötték a republikánus kártyavárat.

A szélsőségesség a legnagyobb félelem a nyugati félteke-szférája a totalitárius önkényuralom, az adott

az állami rendszerek szempontjából. Ez közvetlenül összefügg az egyéni és társadalmi autonómia radikális elvesztésével, az egyéni és társadalmi akaratnak az állam mindenre kiterjedő rendjébe való átfordulásával (Arendt 1951). A totalitárius autoriter formációk korántsem korlátozódnak a Nyugatra, bár Arendt szerint európai meghonosodásuk a sztálinizmusban és a náciizmusban összefügg az európai nemzetállami rendszerrel való szembenállással, valamint a radikális társadalmi elszakadásban rejlő lehetőségek megvalósulásával, és azzal, amit ő egzisztenciális magányként vizsgál. Érvelésében határozottan felsejlik, hogy a társadalmi-politikai széttöredezettség körülményei és az individualista elszigeteltség erői termékeny talajt biztosítanak a forradalom utáni nyugati tapasztalat totalitárius tekintélyelvűségének. Az autonómia értéke - különösen létfontosságú az egyenlőségi individualizmus valóságában, ahol a szabadság fogalmát az autonóm egyéni potenciával azonosítják - nemcsak az extremizmushoz kapcsolódó ellenállási folyamatokat gerjesztheti, hanem a tekintélyelvűséggel szembeni feszültséget is, ami a totalitárius rendszerek középpontjában állókra, valamint az irányító politikai rendekkel és azok társadalmi-morális legitimitásával szemben szélsőségesen fellépő vallási és politikai kultikus rendekre is jellemző. Norman Cohn azt állította, hogy a totalizáló és végső soron totalitárius tekintélyelvű szélsőségek a nyugati félteke "belső démonai" közé tartoznak.

Az árnyék, amely a hozzájárulásokra vetül, alkotva a szélsőségességről szóló diskurzusuk háttérének nagy része a nyugati totalitárius önkényuralom közelmúltbeli történelmi tapasztalataihoz kapcsolódik (a fasizmustól kezdve a sztálinizmuson át a legpusztítóbb náciizmusig). Ez a lehetőség és annak az imperializmus, a kapitalizmus növekedése, a nacionalizmus, az

osztályegyenlőtlenségek, a rasszizmus és így tovább körülményei között való megszületésének okai azok, amelyek az esszék kritikáját alátámasztják.

Az esszék

Az itt bemutatott hozzászólások közül sokan a szélsőségesesre, mint az állami rendszerek politikai gazdaságában rejlő ellentmondások termékére összpontosítanak. Ezáltal feltárnak egy - egyébként rejtett - kölcsönösen konstitutív kapcsolatot az állami-civilizációs komplexumok és a szélsőségek között.

Kajsa Ekholm Friedman és Jonathan Friedman például kifejezetten a civilizációs hanyatlás/visszaszorulás kontextusába ágyazza elemzését. A jelenlegi globális helyzetet a XIX. századi nyugat-afrikai boszorkányjárványokhoz hasonlítják, ahol a hetero- irányzat és a társadalmi ellenőrzés megszokott intézményeinek összeomlása társadalmi dezintegrációhoz vezetett, amit Andrew Wilson (e kötet) "apokaliptikusnak" nevezne, és a társadalomban széles körben elterjedt az a képzet, hogy idegen, rosszindulatú erők hatoltak be a társadalomba. A hegemon hanyatlás pesszimista és ~~panik~~ felfogásával a szélsőségeseset is rendszerszintű jelenségként értelmezték, amely elsősorban a fennálló társadalmat érinti. Itt a racionalizmus hanyatlása azt eredményezi, hogy "az emberek képtelenek megérteni saját kritikusi helyzetüket, ami arra készteti őket, hogy mágikus megoldásokat és a félelem és gyűlölet tárgyait keressék, ahelyett, hogy felfognák azokat a mechanizmusokat, amelyek a katasztrófa szélére sodorták őket".

Pasieka elemzése a több helyszínen végzett etnográfiaját használja fel. az olaszországi, magyarországi és lengyelországi szélsőjobboldali miliókkal, hogy megmutassa, hogy az, amit általában szélsőségesként kategorizálnak, valójában egy sokkal nagyobb és sokkal mélyebb "középső szélsőségeseset" vetít előre. Fontos, hogy az etnográfiaival alapozza meg a többségi társadalom által

működtetett másságképződési folyamatok megértését, feltárva, hogy az átalakító lendület és az eretnek kritika, amelyet ezek a radikális formációk kifejeznek, hogyan válik a radikális formációk által működtetett másságképződési folyamatokká.

"szélsőségesnek" minősítettek. Azt állítja, hogy a fő szélsőségesség a késő kapitalista rendek implicit módon elnyomó és totalitárius attitűdjeiben rejlik, amelyek elutasítják a kritikai álláspontokat és eltörlik az alternatív narratívákat. Ennek során a szélsőségek megállapítása helyett a "normális" újragondolásának és vizsgálatának szükségessége mellett érvel.

Caroline Ifeka egy másik területre összpontosítva szintén a "központ szélsőségességével" foglalkozik. A nigériai állami csapatok és a Boko Haram katonái közötti brutális összecsapásokat kutatja a Csád-tó térségében, ahol leírja egy új elit fokozatos felemelkedését és végső megalakulását, amelynek generatív folyamatát a dekolonizáció korai időszakára vezeti vissza. Bemutatja, hogy az "olajboom" hogyan váltotta ki a társadalmon belüli kapcsolatok számos virulens átalakulását, és hogyan vezetett az elit és a patrónusi csoportok közötti társadalmi kölcsönösség korai dinamikájából a helyi elit és a külföldi vállalati tőke összekapcsolódásához, majd az előbbieknél a helyi ~~helyi~~ való elszakadásához. Bemutatja, hogy a fentiek hogyan eredményeztek akut változásokat az osztályszerkezetben és a társadalom általános polarizálódását a jómódú "állami osztályok" és a lumenizált, gyökerestől elszakadt egyének szférája között. Ez az a társadalmi kontextus, amelyben a Boko Haram szélsőségessége a tőke kivonás folyamatainak termékeként megjelenik, ami társadalmi dezintegrációs hatásokat feltételez. Arra a következtetésre jut, hogy a peremek szélsőségessége és az állam szélsőségei egyet jelentenek.

Hasonlóképpen, a saját hozzájárulásom értelmezi a kozmológiai a politikai és a tőkés reprodukció szférái közötti szétválás és újraartikuláció folyamatainak eredményeként. A 70-es évek végének olaszországi neofasiszta mozgalma, a spontaneizmusra

összpontosítva bemutatom, hogy a mozgalom megalakulása a 70-es évek végének ideológiai konfigurációjában bekövetkezett különös fordulat középpontjában állt.

Olasz neofasizmus. A "konzervativizmusnak" tekintett politikai szféra a mainstream felfogásban hirtelen "szélsőségség" vált. Ennek magyarázatához az állami rendszerek átalakulására összpontosítok az amerikai politikai hegemonia válsága során, hogy megvilágítsam - helyileg - a társadalmi kohézió megbomlásának progresszív dinamikáját. A fentiek az általános társadalmi rendezetlenség kontextusává válnak, egy majdnem apokaliptikus forгатókönyvvé, amelyben a világ új, totalitárius és eszkatologikus felfogásai születnek, átrendezve a politikai felállásokat és létrehozva a totális pusztítás erőteljes ideológiáit.

Néhány hozzászólásunk (Bastin, Roland és Bruce Kapferer) mind a technológia, mind a kapitalizmus jelenlegi átalakulására helyezi a hangsúlyt, és jelzi a fennálló politikai struktúrák és intézmények fokozatos bekebelezését a növekvő vállalati hatalom által. Bastin különösen a digitalizált megfigyelés és ellenőrzés elnyomó apparátusainak megjelenését és elterjedését írja le, mint a kormányzásnak az államoktól a vállalati rendek felé történő általános átalakulásának vektorát. A fentiekben azt a folyamatot látja, amelyen keresztül a szélsőségség és a kapitalizmus egymást támogatják egy olyan apokaliptikus eszkatológia létrehozásában, amely lehetővé teszi a jelenlegi korporatív hatalom totalizáló attitűdjeinek beteljesedését. Az ilyen folyamatoknak a helyi társadalmakra gyakorolt hatását az intenzív fragmentáció, individualizáció és elidegenedés hatásaként írja le. Itt az "öngyilkos merénylő" alakja úgy tűnik, mintha megpróbálná helyreállítani a kozmológiai integritást azáltal, hogy újra egyesíti magában a kozmológiai széttagoaltság két pólusát: az elkövető és az áldozat archetipikus alakját.

Andrew Wilson munkája a fehér szuprematizmusról és a transznacionális szélsőjobb oldal az ideológiaképződés

olyan dinamikájára összpontosít, amely a "március-
gin"-re jellemző. Leírja ezeket a "modern társadalom
kulturális hátországait".

társadalmak", mint nagy asszociációs erővel felruházott társadalmi tér, ahol a politikai gondolkodás keveredik a vallással, az összeesküvés-elmélet összeolvadhat az ezredfordulós izmussal, az idegengyűlölet és az apokaliptikus hiedelmek pedig a kozmosz drámaian erőszakos ábrázolásában olvadnak össze. Ezek az oldalirányú asszociációk készítetik Wilsont arra, hogy úgy beszéljen ezekről a marginális ideológiákról, mint "tudattalan politikai formációk kifejeződéséről", amelyek szimbolikus előállítása valóban az álommunkához hasonló módon működik. Ebben az összefüggésben úgy tűnik, hogy az állam szétesésének jelenlegi folyamatai révén felbukkanó marginális kritika annak újjáéledése formájában jelenik meg, amit korábban transzgresszív, féktelen, erőszakos és mégis képzeletbeli erőként elfojtottak. Wilson bemutatja, hogy ezek a késztetések hogyan egyesülnek egy virtuális fehér nemzet mitikus projektjében, amelyet az "improvizatív millennializmus" gyakorlói az általuk követelt (és nevében fellépő) apokalipszis után felemelkedni látnak.

Végezetül, a marxista koncepcióra építve a tőke teremtés-Roland és Bruce Kapferer az extremizmust a tőke jelenlegi átalakulásának szerves részének tekintik, egy történelmi formából egy újba. A jelenlegi Covid-19 helyzet - jegyzi meg - exponenciálisan megnövelte a társadalmi interakciók digitalizációját, és államszerű méreteket öltött az úgynevezett ".com multinacionális cégek" hatalma. A nemzetállamnak mint a tőke reprodukciójának fő színterének ebből fakadó megbomlása itt mind a szélsőségek kitörésének, mind a kapitalizmus meglévő formációinak jelentős átalakulásának úttörő fejleményévé válik. A fasiszta múlt újrajátszása helyett Trump kulcsfiguráját itt inkább a káosz ágenseként, egy jövőorientált törő erőként értelmezzük, amely a globalizált vállalati erők még átütőbb és totalitáriusabb uralmának új korszakába vezet

bennünket. A totalitárius valóságtól való megmentő helyett inkább az ellenfél, vagy a megmentő...

Trump elnöksége sokak számára jelentett, Joe Biden nagyon is megtestesítheti a korporatív állam új - még tekintélyelvűbb - hatalmát, amely talán kevésbé látható, de ugyanolyan hatékony szélsőséges vonásokat mutat.

Giacomo Loperfido jelenleg a Centro Incontri Umani (Ascona-CH) meghívott munkatársa. Számos publikáció szerzője a politikai antropológia területén a szélsőjobboldali jelenségekről, és általánosabban a gazdasági válságra adott politikai reakciókról. Az elmúlt években az ERC kutatója volt a GRECO projektnek (Grassroots Eco- nomics Project: Meaning, Project and Practice in the Pursuit of Livelihood) a Barcelonai Egyetemen (Spanyolország), valamint a Fort Hare Egyetem (Dél-Afrika) SarchI Chair for Social Change ösztöndíjasa.

Hivatkozások

- Arendt, Hannah. 1966. *A totalitarizmus eredete*. San Diego: Harvest Books.
- Dumont, Louis. 1992. *Esszék az individualizmusról. Modern ideológia antropológiai perspektívában*. Fordította: Erhardy, Joseph, Hockings Paul és Dumont, Louis. Chicago: University of Chicago Press.
- Friedman, Jonathan. 1994. *Kulturális identitás és globális folyamat*. London: Sage.
- Hubert, Henri és Marcel Mauss. 1964. *Áldozat: Az áldozat természete és funkciója*. Fordította: W. D. Halls. London: London: Cohen and West.
- Kapferer, Bruce. 1997. *A varázsló ünnepe: A tudatosság és a hatalom gyakorlata*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sahlins, marsall. 2004. *Bocsánatkérés Thuküdidésznek. A történelem mint kultúra megértése és fordítva*. Chicago:

University of Chi- cago Press.

- Scott, James C. 2017. *Against the Grain: A Deep History of the Earliest States*. New Haven: Yale University Press.
- Taylor, Charles. 1989. *Az én forrásai. A modern identitás kialakulása*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

FELKÉSZÜLÜNK A SÖTÉT KÖZÉPKORRA?

Prepperek, populisták és klímapróféták: A
globális hegemonia felbomlása, PC
Hisztéria és a hanyatlás siralmas csúfsága

L

Kajsa Ekholm Friedman és Jonathan Friedman

Forgatókönyv

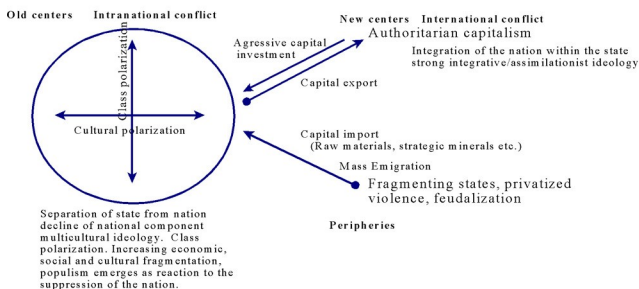
Az 1970-es évek óta írunk a hegemon hanyatlásról és annak társadalmi és kulturális következményeiről. Nos, egyre inkább úgy tűnik, hogy volt valami az érveinkben, bármilyen disztópikusan is hangzottak.

Az alábbiakban azt tárgyaljuk, hogy az emberek hogyan reagálnak a globális válsághelyzetekben, számos esetet felhasználva, és különösen Svédországra összpontosítva, egy olyan országra, amelyet a jól működő jóléti állam példaképeként tekintettek, amely az összetartozás erős érzésén és a társadalmi intézményekbe vetett bizalmon alapul. Ha ez már nem így van, az egy olyan történelmi kontextusnak köszönhető, amelyet a globális hegemonia hanyatlásának nevezhetünk, és amelyet röviden a következőképpen vázolunk fel: a Nyugat globális hegemoniájának hanyatlása, a gazdaság zsugorodása és a tőkeexport a világ új fejlődő térségeibe, az ipari felhalmozásról a pénzügyi felhalmozásra való áttérés a régi központokban, a régi és az új központok közötti növekvő

verseny, a természeti erőforrások fokozódó kizsákmányolása, a nagyobb politikai rendszerek felbomlásával járó növekvő instabilitás.

szembenálló egységek, ami növekvő erőszakhoz és háborúhoz vezet, tömeges migráció az összeomló perifériákról a régi hanyatló központokba, növekvő belső konfliktusok az egyre növekvő osztálypolarizáció és etnicizálódás helyzetében, és az identitáspolitika általánossá válik. Ez a folyamat a 70-es évek végén kezdődött a modernista ideológiák hanyatlásával és a kulturális identifikációval (gyökek, vallás, nemek stb.) és identitáspolitikával való felváltásával. Kettős polarizációvá fejlődött, horizontálisan az identitások között, vertikálisan pedig az egyre gazdagabb elitek és az egyre szegényebb munkás- és munkásosztályok között. Ehhez társult az uralkodó gondolkodásmód változása, amelyben a racionális érvelést felváltotta az asszociáció, azaz az időben és térben történő társítás, hogy az egyéneket új, erősen polarizált kategóriákba címkézzék, például ha valaki bevándorlásellenes, akkor bevándorlóellenes, tehát rasszista. Ha egy rasszistával ebédelsz, akkor rasszista vagy. Ez az identitásról szóló beszéd, amelyben a diskurzus tartalmát háttérbe szorítja annak társadalmi indexikus tulajdonsága, vagyis az, hogy mit mond el a beszélgetőpartner identitásáról. A kontextus, amelyben ez történik, globálisan az 1.1. ábrán látható módon térképezhető fel.

Mapping declining hegemony

1.1. ábra. A csökkenő hegemónia feltérképezése [a szerzők által készített].

A centrum hegemóniájának csökkenése az 1.1. ábrán látható kettős polarizációban fejeződik ki, amely szinte hisztériáig fokozódik, amikor az elitek elveszítik az irányítást.

Amikor a dolgok rosszabbra fordulnak, mi rosszabbra fordulunk. A fejezet címe az emberek reakcióira utal a végeláthatatlan hanyatlással összefüggésben. Fontos megérteni ezt a folyamatot, mivel annyira egyértelműen emberi. A híres XIX. századi közép-afrikai boszorkányjárványokat az európai gyarmati terjeszkedés váltotta ki a térségben, és az ezt követő társadalmi rend összeomlása. Ahelyett, hogy ellenálltak volna a felsőbbrendű hatalomnak, ezt saját magukon vezették le, és a mágia a belső önpusztítás egyik fő eszközévé vált. Annyira mások vagyunk?

Az emberek irracionális reakcióiban van némi igazság, talán sok igazság. Egy nemrégiben megjelent, a politikai korrektséggel foglalkozó publikációban (Friedman 2019) azt sugallják, hogy az elitek idegessége, amikor felfedezik, hogy egyre több ember válik *populistává*, megvetésüket dühvé alakítja át, ahogy maga a populizmus is az emberek dühének egy formája azok ellen, akikről egykor azt hitték, hogy képviselik őket.

A csökkenő hegemónia globális válságokat generál, amelyek a legrosszabb esetben globális káoszhoz vezetnek, ami a szorosan egymásra épülő globális rendszer valószínű eredménye.

Svédországban!?!??

Igen, mint alább látni fogjuk, Svédország a politikai diskurzus kátránnyá, a szociáldemokrácia kudarcának szimbólumává vált. Amióta a 90-es évek vége óta publikálunk erről, számos olyan publikáció jelent meg, amely egy mély bajban lévő országgal foglalkozik (Norman 2019), és amely több mint megerősíti azt, amit

mi már néhány évtizede leírtunk. A következőkben nagyon is Svédországra fogunk koncentrálni, mivel az jól példázza korunk szélsőségességét.

Európa-szerre megfigyelhető a szociáldemokraták és a liberálisok, valamint általában a kulturális elit összeolvadása, amelyet néha *latte baloldalnak* neveznek. Ez a 80-as években kezdődött, amikor a New Labour, az Új Demokraták és a Neue Mitte gyakran részt vett a *lila* kormányokban (jobboldali-baloldali fúzió). Ezeket az eliteket egyre inkább megrémíti a *populisták* felemelkedése, amely számtalan akadémiai konferencia tárgya, és most úgy érzik, hogy az "igazság" nevében el kell tiporni az ellenséget. A hanyatló munkásosztályt a bevándorlókkal helyettesítették, mint olyan emberekkel, akikért harcolni kell. Az epithetonok felismerhetők: egy nemrégiben megjelent publikációban (Friedman 2019) a politikai korrektség kérdését elemzik a munkásosztály hanyatló társadalmi-gazdasági feltételeivel, valamint a tömeges bevándorlással és a multikulturális politikával szembeni ellenállásukkal kapcsolatban a kozmopolitaként azonosított új liberális elitek felemelkedésével kapcsolatban. Ezt az elitek szégyentaktikával kezelték, amíg rá nem jöttek, hogy egyre több olyan ember van, aki populistának tűnik. Így a megszegyenítést felváltotta a szélsőjobboldali populizmusnak és rasszizmusnak nevezett jelenségek elleni nyílt háború, amely kifejezések a *nemzeti szuverenitás minden megnyilvánulására kiterjednek. A "tiszteletre méltó"* politikusok és a liberális-baloldali média által új szélsőjobboldali populizmusként azonosított új populizmus elleni fokozódó küzdelemben, amelyet a nemzet pusztulásába (Andrew 2020) történő Soros-befektetések is segítenek, nincs intellektuális érv. Az egyetlen intellektuális tevékenységnek az tűnik, hogy olyan összefüggéseket találjunk, amelyek lehetővé teszik a *Másikat* gonosznak és veszélyesnek minősíteni. A populisták tehát azért váltak azzá, mert néhány gonosz ember, a nacionalisták, elhitették velük, hogy a világ rossz irányba halad, azaz a globalizáció felé. Furcsa

pártszövetségek, például Svédországban a (neo)liberálisok és a szociáldemokraták között elsősorban azért jöttek létre, hogy a felemelkedő populista párt, a svédek

a demokratákat, minden hatalmi pozícióból. Sok párt tiltja, hogy akár csak beszélni is lehessen velük, vagy legalábbis

egészen a közelmúltig, amikor kiderült, hogy a politikusok és a média rossz nyelvek ellenére ők lettek az ország legnagyobb pártja.

A megkerülhetetlen kérdés középpontjában a bevándorlás és az elit multikulturális politikájának kérdése áll. Ennek jó okai vannak. A Közel-Keletről és Afrikából tömeges bevándorlás zajlik egész Európában. Ez nem a 60-as és 70-es évek munkaerő-migrációja a bővülő Európába, amely nagymértékben a háború utáni amerikai tőkebefektetéseken alapult. Ez a nyolcvanas évek közepétől napjainkig tartó folyamatos és megnövekedett bevándorlás, és Svédországban, akár csak Németországban, elsősorban a közel-keleti és afrikai válságövezetekből érkezik. És ez egy gazdaságilag hanyatló Európában történik, nem utolsósorban a korábbi ipari alapokon, amelyeket Kínába, Indiába és így tovább exportáltak. Ahol munkaerő-vándorlás történik, ott elsősorban az építőiparban és a szolgáltatásokban, és a munkaerő-dömpingről van szó. Mivel a gazdaság egyre inkább a pénzügyekre épül, az osztályviszonyok egyre inkább polarizálódnak, és a jóléti államok nem működhetnek, ha a lakosság egyre nagyobb hányada nem dolgozik, vagy támogatott foglalkoztatásban dolgozik.¹ Svédország ideális tipikus példája ennek. Ez számos község gyakorlatilag csődjéhez vezetett. A hanyatló gazdaságokba történő bevándorlás csak polarizációhoz és konfliktusokhoz vezethet. A párhuzamos társadalmak és a bevándorló gettók kialakulása már elkezdte szedni áldozatait. Az integráció helyett egy új alsóbb osztály alakult ki, az ezzel járó összes problémával együtt. A városi erőszak új csúcsokat ért el Svédországban. Jelenleg 60 "kockázati" zóna van, amelyek közül 22 olyan no-go zóna, amelyet lényegében bevándorló

bandák ellenőriznek, és ahol a rendőrség többé-kevésbé elvesztette az ellenőrzést. A nehéz kábítószerrel való kereskedelem többé-kevésbé nyílt,

és a szexuális erőszak fokozódott. Ráadásul rekordszámú rendőr mondott fel. Mindez jól ismert, és a nemzetközi média is foglalkozott vele, de a legtöbb svéd politikus (egészen a közelmúltig) szisztematikusan tagadta: az "elfojtás" a legjobb szó rá. Ehelyett azt halljuk: "soha nem volt még ilyen jó dolgunk", "csökken a bűnözés", ... egészen 2019 nyarának végéig, amikor is kitört a pánik, miután fényes nappal látványosan meggyilkoltak egy kisbabáját tartó nőt ... ráadásul egy jó környéken! Ezúttal a bűncselekményt nem lehetett eltussolni. Természetesen a nő barátja éppen akkor töltötte le nyolcéves börtönbüntetését, és súlyos bűncselekményekbe keveredett. Most a média skizofréniába esett, egyfelől az egyre növekvő erőszakról számol be, másfelől pedig azt állítja, hogy ez jobboldali propaganda. Mulatságos példa erre egy, a *New York Times*-ban megjelent címlapcikk, amely a 2016-os amerikai választásokhoz hasonlóan azt állította, hogy az orosz befolyás, a hackertámadások és a szélsőjobboldali média támogatása elhitette az átlag svédekkel, hogy szoros kapcsolat van az országban gyorsan növekvő erőszakos bűncselekmények és a tömeges bevándorlás között ... mindezt propagandakampánynak nevezték, amelynek célja a félelem kihasználása és talán a közelgő választások (Becker 2019). A cikk elismeri ugyan, hogy vannak problémák egy olyan országban, ahol a lakosság 25%-a bevándorló háttérű (2018-ban 19% az első generációsok aránya)², de megpróbálja azt sugallni, hogy mindezt orosz ügynökök használják ki, akik fizetnek a fiatal bevándorlóknak, hogy bajt okozzanak. Három internetes oldalt neveztek meg közvetlenül az összeesküvésben való részvétellel: Samnytt, Nyheter idag és Fria Tider, mind olyan alternatív híroldalak, amelyek kritikusan viszonyultak a svéd politikai valóság elfogadott vagy politikailag korrekt leírásához, és az oldalakat egy egész oldalon hatalmas betűkkel ábrázolták, hogy könnyen

azonosíthatóak legyenek. Ez az összeesküvés, hasonlóan az "Oroszországgal" kapcsolatos összeesküvéshez.

az amerikai választásokba való beavatkozás" a valóság minden alternatív értelmezését külföldi beszivárgás művének tartja.

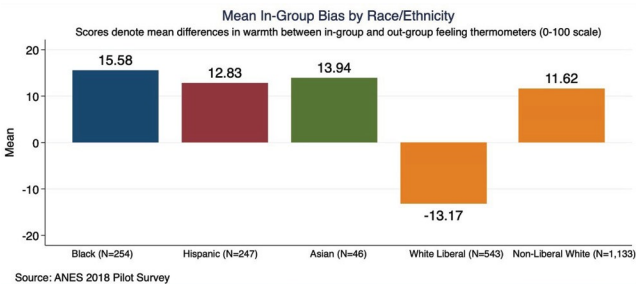
Ahogy a politikai elit a lila centrizmusba centralizálódik, továbbra is progresszív nyelvezetet használnak, de az osztályról a "fajra" tértek át, különösen a bevándorlók és a kisebbségek, akiket most "védett faji" identitással ruháznak fel. A "Másik" jogai az új progresszív demokratikus elv, míg a helyi/nemzeti a reakció szférájába szorul vissza. Az új szembenállás a kozmopolita elitek, a "bárhol" és a helyiek, a "valahol" között zajlik, ahogyan egy önérzetes liberális fogalmazott (Goodhart 2017). Ezt a hegemon hanyatlással együtt járó vertikális polarizáció eredményeként értelmezzük (1.1. ábra).

Ideológiai inverzió

A birodalmi terjeszkedés időszakában a dominancia ideológiája evolucionizmus formájában jelenik meg, vagy legalábbis a népek rangsorolása a hegemon központhoz viszonyítva. Hanyatláskor ez gyakran megfordul, így a központ minden dolgát negatívan látják. Ezt Friedman (2019) dokumentálja, de ahogyan az várható volt, az utóbbi években szélsőségesé vált, amelyben a liberálisok az öngyűlölet szakértőivé váltak. A legújabb közvélemény-kutatások³ kimutatták a szélsőséges fehér liberálisok és az összes többi csoport közötti eltérést az Egyesült Államokban, utóbbiak több pozitív érzést mutatnak más csoportokkal szemben, mint a sajátjukkal szemben. Ez egy széles körben elterjedt jelenség, amelyet az alábbiakban okkidentalizmusnak, az orientalizmus inverziójának nevezünk. A svéd médiában és még a parlamentben is felvetették, hogy a bevándorlóbandák által a közelmúltban elkövetett rablótámadásokat (fönrädringsrån: "megalázó rablás",

beleértve az áldozatok szájába pisilést, miközben "kibaszott svédeknek" nevezik őket)⁴ rasszizmusnak lehetne nevezni. A javaslatot a kormány elutasította.

Az SAS 2020. november 2-án hirdetést adott fel a "mi a skandináv? Semmi!!!" 40.000 gyűlöletlevél után levették. A liberális média azt állította, hogy a gyűlölet mind szélsőjobboldali és Putyin által megrendezett.

1.2. ábra. Átlagos csoporton belüli torzítás faj/etnikai hovatartozás szerint [a szerzők által készített].

Kiszorítás

Akárcsak a XIX. század végi Közép-Afrikában a boszorkánysággal kapcsolatos vádak járványa esetében, a válság megértésének hiánya a hibák tömeges áthárításához vezet.

A kiszorítási folyamat része, hogy a nyugati fehér emberek, különösen a hírességeken tölti ki a haragját. Ez az okkidentalizmus szélsőséges fordulatának, azaz Nyugat iránti öngyűlöletnek a kifejeződése. Egy francia férfi, aki a svéd akadémia egyik tagjának a felesége, 2018-ban katasztrofális botrányt okozott, amikor 16 nő nyilvánosan szexuális zaklatással vádolta meg, ami nyilvánvalóan az akadémia belső hatalmi konfliktusával függött össze. Az állítólagos nemi erőszak mintegy 15 évvel ezelőtt történt egy olyan nővel, akivel már többször is lefeküdt, és aki azzal vádolta, hogy nem hagyta abba a közöszlést követően kezdeményezett

orális szexet, amikor a nő meggondolta magát. A történetek természetesen a "MeToo"-hoz kapcsolódtak.

mozgalom, és a francia egyértelműen ellenszenves egyéniség volt. Nem volt tárgyi bizonyíték, és Svédországban nagyon nehéz érvényt szerezni a nemi erőszak vádjának, de a bíróság szerette az ügyet, és nyíltan kijelentette, hogy a felperes által elmondott tények teljesen megbízhatóak. Több más médiaszemélyiséget is megvádoltak szexuális visszaéléssel, olyan esetek, amelyek megtöltötték a médiát, miközben idén több mint 7000 nemi erőszakot jelentettek be, amelyek többségét állítólag nem állampolgárok vagy állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorlók követték el. Míg ezek közül néhányat (2018-ban 11%-ot; 58% külföldi születésű) felelősségre vontak, a nagyon nagy többség ellen nem indult eljárás, pontosan a bizonyítékok hiányára hivatkozva, még akkor sem, ha rendelkezésre állt a DNS. A rendőrségnek erre nincs ideje; a bandákkal kapcsolatos bűncselekményekkel vannak elfoglalva, és szerintük az ügyek soha nem jutnának át a bírósági rendszeren. Most nem akarunk túlzásokba esni. Egyikünk New Yorkban nőtt fel a nagy bűnözési hullám csúcsán. És a legtöbb ember soha nem válik áldozattá, még háborús övezetekben sem. De a svédek a múltban sosem aggódtak ilyesmi miatt. Bár a média talán a legrosszabbak nagy részét elkerülte, néhány újságíró mégis beszámolt az egyre fokozódó változásokról, és az újságok olvasói egyre inkább félnek attól, ami történik. Ez részben a kontrasztnak és a gyorsaságnak tudható be. A legújabb jelentések szerint a fiatal nők, valamint egyre több fiatal és idős ember fél kimenni az utcára éjszaka sok városi területen.

A svédországi és az európai helyzet is sajátos a következőkben

hogy a bevándorlók többsége a MENA-országokból (Közel-Kelet és Észak-Afrika) érkezik, és sokuknak van egy plusz összetevője, az ellenszenv vagy akár a gyűlölet

a legtöbb nyugati dologgal szemben (De Winter 2016). Ez az iszlám elterjedt változatának terméke, nem csupán az iszlamisták körében, amit folyamatosan tagadnak, de jól dokumentált. A tagadás maga is része a helyzetre adott reakciónak, az iszlamofóbia lehetőségének! ⁵ És minden

ezt erősíti az elit fentebb említett okkidentalizmusa (Friedman 2009), amely megfordítja a korábbi birodalmi orientalizmust, azaz az egykori központ az önmegtagadás, sőt az öngyűlölet célpontja (Adamson 2021, fontos elemzés).

Klíma szorongás

A válság valóságával kapcsolatos másik elmozdulás az éghajlat és különösen a globális felmelegedés felé való elmozdulás... most ugyanolyan meleg van, mint a 80-as évek elején, amikor 40 éves francia nő és férfi halt meg a hőségben. Természetesen van ökológiai válság a kapitalista verseny felgyorsulásának eredményeképpen, de a reakció vagy talán a szorongás a biztonság elvesztésétől való általánosabb félelemhez kapcsolódik, amely a hegemon hanyatlás korszakában általános. A svédországi Zöld Párt vezetője tavaly nyáron felkiáltott, hogy a pázsitja megbarnult, és borzasztó meleg van! Valamit tenni kell, többnyire magasabb adók formájában, amelyek a társadalom legszegényebb tagjait sújtják, ezért a "sárgamellényesek" Franciaországban. Még egy prófétánk is van Svédországból, egy látszólag autista 15 éves gyerek, aki az iskolában kezdett sztrájkolni, és gyorsan milliós követőkre tett szert, és találkozott az ENSZ-szel, az EU-val, sőt még a pápával is. A sztrájkok száma az iskolások körében nőtt, és a politikusok is erre hivatkoztak, amikor az üzemanyagra kivetett adók emelésére törekedtek. Mindez nagymértékben a "klíma Gréta" híres szüleinek munkája, valamint a különböző vállalatok, köztük a Rockefeller Alapítvány pénzügyi és politikai támogatása. És ez a kultikus jelenség a "tudományra" épül. A tudomány azt mondja, hogy a világnak vége lesz, ha nem csökkentjük drasztikusan a CO₂-kibocsátást. Igen, a globális

felmelegedéshez ragaszkodó éghajlati bizottságok az 1970-es években azt jósolták, hogy egy új jégkorszak felé tartunk. A kapcsolat

A CO₂ és az éghajlat közötti kapcsolatról sokat vitatkoztak és vitatkoznak, és ha valóban van globális felmelegedés - ami egyértelműen igaz -, akkor rengeteg más magyarázat is létezik. Végül is nincs magyarázat arra, hogy a növekvő CO₂-kibocsátás ellenére miért hűlt le az éghajlat az 1940-es évektől a 70-es évekig, ami új jégkorszaktól való félelmet keltett. De ezúttal igazuk van! *És mindez úgy zajlik, hogy közben nem szólnak semmit a természet gyors pusztulásáról, amelyet a globális rendszer válságában a halálba vezető versenyből eredő, túlságosan felerősödött kapitalista hullámozás okoz a természetnek.* Greta Thunberg Angliából az Egyesült Államokba hajózott egy nulla károsanyag-kibocsátású jachton, amelyet egy gazdag német ingatlantulajdonos biztosított. Gretát az útra elkísérte a Malizia II hajóskapitánya, Boris Hermann, az édesapja, Svante, és Pierre Casiraghi, a néhai monacói herceg, Rainier III. és a színésznő Grace Kelly unokája. Pompás! Nagyszerű munka az éghajlatért! És köszönet a támogatóinak. Greta most már próféta státuszt kapott. Háromszoros hurrá Hollywoodnak. És köszönjük a "zöld kapitalizmust" (Attard 2019).

Néhány évvel ezelőtt a francia geofizikus Claude Allègre kiadott egy könyvet, *L'imposture Climatique ou la Fausse Écologie* (2012) címmel (amit soha nem jelent meg), amely elég nagy botrányt okozott, mivel ismert tudós volt, aki 1997 és 2000 között oktatási és kutatási miniszter volt a szocialista kormányban. A könyv lehet, hogy egyenetlen és tele van gépelési hibákkal, de az érvelése az, hogy a CO₂-kibocsátás és a globális felmelegedés közötti kapcsolat tudományos bizonyítéka semmiképpen sem megalapozott. Hosszasan támadták érveinek érvényességét, amelyek közül néhány valóban némileg tudományosan megalapozott, és természetesen Allègre nem tagadta az éghajlatváltozást, hanem azt állította, hogy sokkal több valódi tudományra van

szükségünk, nem pedig pusztán korreláción alapuló számítógépes modellekre. A könyvben szereplő interjú árulkodó:

"Franciaországban hosszú ideig többé-kevésbé egyedül bírálta (elítélte) azt a tézist, hogy a "globális felmelegedést" az emberi tevékenység okozza, még akkor is, ha az utóbbi időben egyre több szakértő csatlakozik az Ön küzdelméhez.... "Ez nem a tézis elleni "küzdelem". Hanem a tudományos megkérdőjelezésről. Az én harcom a szélsőségeség minden formája ellen folyik, a pánikkeltés, a félelem, a zöld totalitarizmus, minden szélsőség ellen, függetlenül attól, hogy milyen eredetűek. Ez egy küzdelem a racionalitásért és az ésszerűségért. (2012, 17)

Még ha 2012-ben még volt is helye a kritikus vitának, az "éghajlati kultusz" megjelenésével ez szinte teljesen elpárolgott. Ezt kezdettől fogva pontosan szélsőségesként ábrázolták. És ami ebben a szektában érdekes, az az, hogy a "kutatásra" hivatkozik, mint tekintélyének forrására. Egy stockholmi kutató egy, az élelmiszer jövőjéről szóló konferencián azt javasolta, hogy a kannibalizmus jó megoldás lehet az éghajlatváltozásra.

Ez mentális összeomlásként értelmezhető, amelyről más országokban is szó esett (Murray 2019; Koppetsch 2019).

Miközben mostanra sokan felfedezték, vagy inkább tudatosították, hogy a világ gyorsan halad az identitások erőszakos szétzúzásának állapota felé, ahogy Murray és Koppetsch fentebb említette, és még a baloldal is felfogni látszik, hogy a liberális és baloldali elitek segítettek létrehozni egy új és növekvő populizmust (Goodhart 2017), senki sem volt képes ezeket a fejleményeket a nagyobb globális rendszerszintű kontextusba helyezni, amely lehetővé tette volna, hogy mindezt már akkor meglássuk, amikor ez még nem volt téma, vagy legfeljebb politikailag inkorrekt. Röviden, a rendszerszintű összefüggés a csökkenő hegemonia

fentebb leírt forgatókönyve. Ez egyáltalán nem egységes mint folyamat, hanem geopolitikai szempontból differenciált. A Nyugaton (a dehegemonizáció magja),

a 70-es évek végén és a 80-as években a domináns modernista identitás hanyatlása következett be, amelynek helyébe a kultúra és különösen a kulturális identitások - őslakos, etnikai, vallási, regionális, szexuális stb. identitások - kerültek. Ezzel egyidejűleg az ipari felhalmozásról a pénzügyi ~~felhalmozás~~ átállás következett be, amely a növekedés és a spekuláció fiktív formáinak sokaságát hozta létre, beleértve az úgynevezett kulturális iparágakat is. Ez magában foglalta mind a rugalmas tőkefelhalmozást, mind az új osztálypolarizációt, mind pedig a progresszív és kozmopolita identitású liberális kulturális elit kialakulását,

azaz Goodhart kifejezésével élve "bárhol" (2017), míg a korábbi ipari munkásosztályok, Goodhart "valahol" dezintegrálódtak és erős lefelé irányuló mobilitást tapasztaltak. Ez a politikai-gazdasági folyamat magában foglalta a korábbi globális perifériák összeomlását az erőszak spiráljába és a tömeges kivándorlásba a hanyatló központokba, ahol az integrációról szó sem lehetett, sőt, a liberális elitek ellenezték, akik nyugatiak lettek, és más "kulturákat" preferáltak a sajátjukkal szemben. Ez a folyamat részben vagy egészen új központok felemelkedését is magában foglalja. Kína például nem megy keresztül a felbomláson, miközben a hegemonia felé vezető úton emelkedik, és nem hemzseg az identitáspolitikától sem, még ha az ország periférikus területein vannak is példák az etnikai politikára. Mivel ez a folyamat mindig törékeny és tele van potenciális konfliktusokkal, nem meglepő, hogy komolyabb konfliktusokkal találkozunk, de ezek nem olyanok, mint az államhatalom kiterjesztésével kapcsolatos nyugati konfliktusok, ahol a nemzeti identitás magától értetődő.

Ahogy a hanyatlás ellentmondásai szaporodnak,
Hobbes'

háborús állapot közeledik, az identitások háborúja,

amely az élet minden területét megrongálja, nemcsak a szexuális coming out, hanem a fiatalok körében végzett nemi átalakító műtétek is, amelyek a jelek szerint nem sikeresek, hiszen akik áttesnek rajtuk, gyakran még depressziósabbak. A saját testben való nem otthonosság társadalmi jelenséggé vált; a nemi diszfória és a nemi diszfória, valamint a nemi diszfória és a nemi diszfória.

a tágabb LGBTQ mozgalom maga is tele van ellentmondásokkal - például miért legyek queer, ha teljesen megváltoztathatom a nememet, így reprodukálva a hagyományos dichotómiát, majd hirtelen a "transzfóbia" állításával (Petter 2019)? Tehát nem csak az etnicitás, regionalizmus, nacionalizmus, rasszizmus, iszlamizmus stb. Az egész az identitásdiszfóriáról szól. A társadalmilag azonosítható jövő összeomlása nyomán a töredékek világává váltunk.

Prepperek és paradoxonok

A válságra adott racionálisabb és közvetlenebb válasz a városi területekről való elköltözés. A vidékiesedő migránsok vízkészleteket, konzerveket, égetnivaló fát stb. halmoznak fel. Gyakran felfegyverkeznek, és néha hasonlóan gondolkodó emberekből álló közösségeket alkotnak. Ők az úgynevezett "prepperek", de előfutáiraik az elmúlt évszázadban megjelent számos kommunában vannak, amelyek elsősorban a hidegháború évtizedeiben kezdődtek a nukleáris és egyéb katasztrófáktól való félelemmel, mindez a *túlélés* általános rubrikája alatt, amely az utóbbi időben egyre sürgetőbb és szervezettebb projektte vált (Williams 2017; Yuhas 2020). Ez egy viszonylag racionális válasz, még ha szélsőséges következményekkel is jár. A társadalmi kockázatcsökkentés egy olyan formájából áll, amely különböző mértékben mindannyiunkat érint. Hosszú távú történelmi előzményei vannak a birodalmi kolonizálás és a vidékiesedés hasonló időszakában, amelyeket néha "sötét középkor" kezdetének neveznek.

De van egy jelentős népszerűség is, amely a magas költségek és a növekvő bizonytalanság miatt "elmenekültek" vagy kénytelenek voltak elhagyni a városi területeket. Ezek többnyire fiatal családok, akik a

szomszédos, vidéki településekre költöznek. Bár nem felkészülők, de részei a

a hanyatló központokból való jelentős elvándorlás. Ehhez hozzátehetnénk egy sajátos jelenséget Svédországban, amelyet strukturális hajléktalanságnak neveznek, amely a lakhatási költségeiket megfizetni nem tudó átlagemberek és az úgynevezett menekültek kombinációja, akiknek a lakbérét két évig az állam fizeti, majd ezt követően szabadlábba helyezik őket. Sokan közülük arra kényszerülnek, hogy olyan vidéki területekre költözzenek, amelyek korábban, a dezindustrializációt követően elnéptelenedtek, és ahol sem munkahelyek, sem szolgáltatások nincsenek. Ez egy új táj, vagy talán csak a korábbi birodalmi rendszerek dezintegrációjának megismétlődése.

A jelenlegi Covid-19-válság a vécépapír felhalmozásával és a "mások" iránti gyűlölettel tökéletes inkubátor a szélsőségeség számára. Azt is megmutatja, hogy az identitás mennyire felülmúlja a (haha) politikai ideológiát. Egyes amerikaiak fellázdáltak az ellen a zárlat ellen, amit a demokraták beépítettek az identitásukba, ami azt bizonyítja, hogy a republikánusok fasiszták. De Svédországban ez pont fordítva van. Az eredmény? A demokrata párt által irányított államokban a zárlatok ellen lázadó tüntetők "Do like in Sweden" feliratú táblákat viselnek. Egyes demokraták pedig azt mondják, hogy *minden* svéd, azaz szociáldemokrata és liberális valójában republikánus. Ha Ön a zárlatok *mellett* van, akkor *biztosan* demokrata! Furcsa Covid-19 ágytársak Trump és a svéd baloldali liberálisok?

A szélsőségeség arról szól, hogy az emberek képtelenek alá... állják a saját kritikus helyzetüket, amely arra készíti őket, hogy mágikus megoldásokat és a félelem és gyűlölet tárgyait keressék, ahelyett, hogy megragadnák azokat a mechanizmusokat, amelyek a katasztrófa szélére sodorták őket. Hány nevetséges teo- ries állította, hogy a korábbi civilizációk végét a természeti

változások, a meleg, a hideg, a vulkánkitörések és miegymás okozták? Ahogy a rendszerünk elpusztítja önmagát, úgy pusztítjuk el magunkat, ismét bebizonyítva, hogy fajként képtelenek vagyunk megérteni saját érdekeinket.

Jonathan Friedman a ~~Köri~~ Kaliforniai Egyetem San Diegó-i antropológiai tanszékének tiszteletbeli professzora és a párizsi EHESS tanulmányi igazgatója. Könyveket és számos cikket írt a délkelet-ázsiai politikai rendszerekről, a globális rendszerek kérdéseiről és a csendes-óceáni őslakosok politikájáról. Újabban a kortárs világrendszerben a csökkenő hegemónia és a migráció, az etnicizáció és a kulturális politika közötti kapcsolatokról publikál, Nyugat-Európára és az Egyesült Államokra összpontosítva. Legutóbbi könyve a politikai korrektség kialakulásával foglalkozik az 1980-as évektől napjainkig. Kajsa Ekholm Friedman-nal közösen végzett munkája a globális rendszerszintű folyamatokra és a társadalmi és kulturális átalakulásokra összpontosít történelmi perspektívában.

Kajsa Ekholm Friedman a Lundi Egyetem antropológiai tanszékének nyugalmazott professzora. Számos publikáció szerzője a Kongói Királyság történetéről, hanyatlásáról és az ezzel járó kulturális átalakulásokról. Emellett hosszú néprajzi kutatásokon alapuló, kiterjedt tudományos munkássággal rendelkezik a Kongói Köztársaság modern társadalmi és kulturális rendjéről, a modern boszorkányságtól a modern afrikai állam természetéig. Az elmúlt 40 évben jelentős szerepet játszott a globális ~~antropológia~~ antropológia fejlesztésében, mind a kortárs, mind az ókori antropológiában, és kutatásokat publikált a bronzkori világrendszerekről, amelyek fontos párhuzamokat mutattak ki a maiakkal.

Megjegyzések

1. A korlátozott jóléttel rendelkező társadalmakban a bevándorlás elsősorban olcsó munkaerő formájában jelentkezik a szolgáltatások területén, amely különböző -

gyakran bűnügyi - okokból kevés adóbevételt generál.

2. (www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik-rikt/befolkningsstatistik-i-sammandrag/).
3. ANES, 2018, kísérleti felmérés.
4. www.aftonbladet.se/nyheter/a/2GILRr/tonarsranare-urineradepa-sitt-offer-och-filmade.
5. A hawaii mozgalommal kapcsolatos munkánk során azt tapasztaltuk, hogy azok a hawaiiak, akik nem vettek részt semmilyen akcióban, támogatták őket, valamint a szuverenitás követelését. Hasonlóképpen, a jelentések szerint az európai muszlimok nagy része támogatja a sariát, mint a demokrácia helyettesítőjét.

Hivatkozások

- Adamson, Göran. 2021. *Mazochista nacionalizmus: Multikulturális öngyűlölet és az egzotikum iránti rajongás* London: Routledge.
- Allègre, Claude. 2012. *L'imposture climatique ou la fausse écologie* Párizs: Plon.
- ANES. 2018. Amerikai nemzeti választási kísérleti tanulmány. University of Michigan.
- Attard, Isabelle. 2019. 'Le capitalisme vert utilise Greta Thunberg'. Reportère, február 2. Retrieved 15 March 2021 from <https://reporterre.net/Le-capitalisme-vert-utilise-Greta-Thunberg>.
- Becker, Jo. 2019. 'The Global Machine Behind the Rise of Far-right Nationalism', *New York Times*, augusztus 10. Retrieved 15 March 2021 from www.nytimes.com/weekender?modalIsOpen=false#card4.
- De Winter, Leon. 2016. 'Az európai muszlimok gyűlölik a Nyugatot: A brüsszeli támadások elkövetőiehez hasonló fiatal férfiak nem hajlandók elfogadni a belga élet társadalmi kódjait'. Retrieved 15 March 2021 from *Politico* 3-29. www.politico.eu/article/brussels-attacks-terrorism-europe-muslims-brussels-attacks-airport-metro/.
- Friedman, Jonathan. 2009. "Occidentalism and the Categories of Hegemonic Rule", *Theory, Culture & Society* 26 (7-8): 1-18.
- Friedman, Jonathan. 2019. *PC-világok: Politikai korrektség és feltörekvő elitek a hegemonia végén*. New York: Berghán.
- Goodhart, David. 2017. *Az út valahová: The New Tribes Shaping*

British Politics. London: Hurst.

- Jack, Andrew. 2020. "Soros György 1 milliárd dolláros akciót indít a nacionalizmus elleni nevelés érdekében", *Financial Times*, január 24.
- Koppetsch, Cornelia. 2019. *Die Gesellschaft des Zorns: Rechtspopulismus im Globalen Zeitalter*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- Petter, Olivia. 2019. 'LGB Alliance' Group Faces Criticism for Being Transphobic' Október 24. Retrieved 11 November 2019 from www.independent.co.uk/life-style/lgb-alliance-group-transphobic-alison-bailey-lesbian-gay-bisexual-a9169091.html.
- Murray, Douglas. 2019. *A tömegek örülete*. London: Bloomsbury.
- Norman, Kajsa. 2019. *Svédország sötét lelke: Egy utópia kibomlása*. London: Hurst.
- Williams, Alex. 2017. "Hogyan éljük túl az apokalipszist?", *New York Times*, szeptember 23. Letöltve 2021. április 2021 a www.nytimes.com/2017/09/23/style/how-to-survive-the-apocalypse.html?smid=em-share.
- Yuhas, Alan, 2020. 'A rosszra felkészülve. Most már mindenki felkészülő', *New York Times*, március 17. Április 20. a www.nytimes.com/2020/03/17/us/coronavirus-preppers.html?smid=em-share.

MOST MÁR MINDANNYIAN SZÉLSŐSÉGESEK VAGYUNK?

L

Agnieszka Pasieka

"De hányan vannak ezek a szélsőségesek? Ezt a kérdést hallom a fejemben, minden egyes szót gondosan kimondva, mintha arra akarná készíteni, hogy komolyan vegyem a kérdést, és gyakran-gyakran elismerjem a kérdést feltevő személy hallgatóságos tekintélyét (*én, egy politológus, kifinomult adatokat tudok szolgáltatni a szélsőjobboldali pártok választási eredményeiről, de fogalmam sincs, mit bizonyítanak ezek az önök etnográfiai vignettái*). Ami a "népszerűséget" illeti, ez a második kérdés azok között, amelyeket mindig feltesznek nekem, amikor a transznacionális szélsőjobboldali ifjúsági aktivizmussal kapcsolatos, folyamatban lévő projektem eredményeit ismertetem. ¹ Mindegy, hogy félelemmel (*Valódi fenyegetést jelentenek?*), tanácsstalansággal (*Miért csatlakozna hozzájuk bárki is?*) vagy szkepticizmussal (*Ez egy eléggé marginális csoport lehet?*) tesz fel, a kérdés általában feltételezi, hogy nemcsak pontos számokkal tudom és kell ellátnom a hallgatóságot, hanem annak értékelésével is, hogy ezek a számok milyen veszélyt jelentenek.

Nem tudom, hogy az ifjúsági közösség hányan vannak...

kötöttségek, amelyeket tanulmányozok. Az olaszországi, lengyelországi és magyarországi szélsőjobboldali

miliókkal kapcsolatos etnográfiai kutatásaim során különböző regionális központokat látogattam meg, amelyekben - mint megtudtam - tíz, harminc vagy száz militáns tevékenykedik (és hogy egyértelmű legyen: azokat a mozgalmakat és egyesületeket tanulmányozom, amelyeket az ifjúsági mozgalom kulcsszereplőinek tartanak).

szélsőjobboldali szcena az adott országokban). "Az emberek jönnek és mennek", hallom állandóan, "vannak hullámvölgyeink". Általában azt mondják nekem, hogy a militánsok mellett - akik "mindig jelen vannak", és akikre "bármilyen történjék is" - több tucatnyi vagy több száz szimpatizáns is van, akik csatlakoznak bizonyos eseményekhez, és akiket szükség esetén fel lehet hívni. És azt is többször hallom, akár Magyarországon, akár Olaszországban, akár Lengyelországban: "nem a mennyiségről, hanem a minőségről van szó: a célunk az, hogy új embereket neveljünk".² Kutatásom kezdetén azt feltételezném, hogy ilyen válaszokkal a mozgalmak vezetői megpróbálnak megúszni anélkül, hogy beismernék a csökkenő érdeklődést és a nehézségeket. Három évvel a kutatás után felismertem, hogy igazuk van.

Mi a szélsőségesség? Lehet-e mérni? Határolja el a "központból"? Elválasztani attól, amit "rendesnek", "normálisnak", "közönségesnek" tartunk? Bár intuitív módon úgy érezzük, hogy a válasz erre a kérdésre a legjobb esetben is kontextusfüggő, a "szélsőségesség" és a "szélsőségek" kifejezéseket gyakran használták különböző összehasonlító törekvésekben. A szélsőjobboldal úgynevezett "felemelkedése" vagy "visszatérése" miatt a szélsőjobboldali szélsőségekkel foglalkozó publikációk is egyre nagyobb számban jelennek meg, amelyek általában a különböző nemzeti kontextusokban működő szélsőjobboldali pártokról és szubkulturákról szóló beszámolókat foglalják össze. De bár az ilyen kiadványok címében szerepel az "extremizmus", csak nagyon kevesen foglalkoznak a "szélsőségesség" vagy a "szélsőségesség" fogalmával, és azt sem fejtik ki, hogy a szerzők mit tekintenek annak. Elég sokatmondó, hogy a szerzők gyakran kénytelenek egyéb minősítő kijelentéseket tenni - például különbséget tenni a "mozgalmak" és a "pártok" között -, de nem magyarázzák meg a szélsőségességet. Talán Cas

Mudde politológus az a tudós, aki a legközelebb áll a fogalom meghatározásához, aki szerint a jobboldali szélsőségesség általában azt jelöli, amit a fogalmat használó személy a nézeteivel ellentétesnek tart (Mudde 2000).

Ez a fajta előzetes kritika talán igazságtalannak tűnhet, tekintve, hogy saját kutatásom és tudományosságom terminológiai nehézségekkel terhelt. Ha szükséges, a "szélsőjobboldal" kifejezést használom, hogy az antiegalitárius, antipluralista és kirekesztő eszmék egy csoportját jelezzem, amelyek az identitárius politika valamilyen formájához kapcsolódnak - az általam vizsgált közösségek esetében a nemzeti, vallási (keresztény) és etnokulturális identitásról alkotott elképzeléseikhez. Annak tudatában, hogy ez a fogalom korántsem tökéletes, összehasonlító céllal használom ezt a kifejezést, hogy megpróbáljak egy szélesebb képet rajzolni a transznacionális jobboldali ifjúsági szcénáról. Amikor csak lehetséges, megpróbálok a kutatásomban részt vevő személyek által használt emikai kategóriákkal foglalkozni. Hajlamosak magukat egyszerűen egy adott mozgalomhoz való tartozáson keresztül meghatározni ("X militáns vagyok"), ezzel is hangsúlyozva közösségeik egyediségét és azt a tényt, hogy mozgalmuk kibújnak a könnyű kategorizálások alól. Ez a tágabb kategóriákkal szembeni ellenállás ugyancsak összefügg az általuk állított "küldetések" sokféleségével (a "kulturális oktatástól" és az "etikai neveléstől" a szociális asszisztencializmuson át a gazdasági-politikai rendszerek lebontásáig), és egyúttal azzal a tudatossággal, hogy az egyes címkézések nagy hatással vannak aktivizmusuk (potenciális) tagjaira és címzettjeire. A *szélsőjobboldal* kifejezést viszont elítélik, mivel nem illik az ideológia utáni tájba, valamint figyelmen kívül hagyja a baloldali menetrend relatív jelentőségét a szóban forgó csoportok számára; a *fasizmust* anakronisztikusnak és nosztalgikus attitűdöt tévesen feltételezőnek tartják; végül a *szélsőjobboldalt* elutasítják, mint a politikai ellenfelek által használt kifejezést, hogy leírják őket.³ Itt ismét igazuk van.

Saját kutatási tapasztalataimra támaszkodva, sőt

inkább a recepciójáról, ebben a rövid írásban három javaslatot szeretnék tenni a mai szélsőségességgel kapcsolatban. Az első, hogy a szélsőségességet a politikai képzelőerő hiányának következményének tekintsük; a második, hogy fel kell ismerni a

a centrum szélsőségesége; a harmadik pedig arra utal, hogy a centrum szélsőségei miként teszik rövidlátóvá a megfigyelőket. E javaslatok megtételével az a célom, hogy a "szélsőségeseknek" arcot és hangot adjak. Nyilvánvalóan tanulmányozom őket - legalábbis gyakran mondják ezt nekem -, és így remélhetőleg tudok majd néhány szót szólni róluk.

1.

Az egyik legtanulságosabb feladat mindazok számára, akik meg akarják ismerni a jobboldali szélsőségeség megítélését, ha megnézik azokat a könyvborítókat és fotókat, amelyek a témával foglalkozó kiadványokban szereplő érveket illusztrálják. Nagyjából három kategóriába sorolhatók. Az első, és talán a legközönségesebb, a jól ismert képeket tartalmazza: borotvált fejeket, tetovált testeket, öklöket és felemelt karokat, amelyeket kötelezően dühös, gyűlölködő kiáltások kísérnek; ez a "neonáci gyűlés" kategória. A második csoportba azok a képek tartoznak, amelyeken borostyánsapkába és olcsó kabátba öltözött idős férfiak láthatóak, akiket régimódi kabátot viselő, rózsafüzért szorongató nők kísérnek. A háttérben keresztet és egy abortált magzatot ábrázoló transzparenst vagy a "természetes család" képét is felfedezhetjük. A tárgyalt kontextustól függően "redneckeket", "kelet-európaiakat" és "transzformációs veszteseket" képviselnek, akiket a jobboldali populista kormányok és a tradicionalista politika megválasztásáért tartanak felelősnek. Ez a kettes számú kategória: a "hátsó sorok tömege". A harmadik csoportba olyan politikusokat ábrázoló képek tartoznak, akiket általában jobboldali populistáknak bélyegeznek, és akiknek vázlatos portréin vagy fotóin kötelező a grimasz és az elégedetlenség. Legyen szó akár Trumpról,

Le Penről, Orbánról vagy Kaczyńskiról, ábrázolásaik
valahol a következők között helyezkednek el.

örültek és zsarnokok (és lényegesen különböznek mondjuk az elegáns Macron és a mosolygós Trudeau példájától).

Az ilyen illusztrációk - pontosabban a kiválasztásuk mögött álló választás - egyértelműen a "szélsőségesség" és az ésszerűtlen, figyelmen kívül hagyó dogmatikus, deviáns hiedelmek és attitűdök közötti kapcsolatot mutatják. Azt sugallják, hogy a szélsőségesek milyen módon nem tartoznak (a társadalom többi részéhez); valamiféle peremterületet foglalnak el; nem akarnak vagy nem képesek "felzárkózni" ahhoz, amit modernnek, megfelelőnek és normálisnak tartanak; és valamiféle rosszat képviselnek. Az erőszak egyfajta erőszak, és fizikai agresszióra és fenyegetésre vonatkozik. A Pierre Bourdieu által leírt megvetés és megszegyenítés aspektusai, amelyek döntő fontosságúak a "helyes"/"megfelelő" (Bourdieu 1971) meghatározásában, szintén egyértelműen kimutathatók. Bár elméletben a három kategória különbözik, a gyakorlatban összeköti őket az a tény, hogy mindhárom csoportnak ugyanazt a "marginális helyet" jelölik ki, amit szó szerint és metaforikusan is értelmeznek.

Ami itt történik, némileg hasonlít a fenti esethez. olyan kiadványok, amelyek a szélsőségességről beszélnek anélkül, hogy megmagyaráznák, mit is értünk ez alatt. Itt a kiválasztott képek gyakran csak részben felelnek meg a cikkekben és monográfiákban bemutatott bizonyítékoknak, nyitva hagyva a kérdést, hogy ki is valójában a szélsőséges. Ugyanis annak ellenére, hogy a "szélsőjobboldali szélsőséges" kifejezés tartósan azt sugallja, hogy a társadalomtól radikálisan eltérő és idegen személyt jelöl, a bizonyítékok ennek ellenkezőjére utalnak. A "szélsőjobboldalinak" nevezett miliőket vizsgáló szociológiai és antropológiai munkák egyre növekvő száma beszél középosztálybeli, befutott polgárokról; olyan emberekről, akik sűrű társadalmi

kapcsolati hálóval rendelkeznek, és semmiképpen sem érzik magukat kirekesztettnek; diákokról, értelmiségiekről és vállalkozókról, akik aktívan részt vesznek szélsőjobboldali ügyekben; és végül, de nem utolsósorban olyan emberekről, akiknek eszméi távol állnak a tradicionalista vagy patriarchális felfogástól.

Az ügy lényege azonban az, hogy a szélsőségesség félreértésének és félreértelmezésének sokkal mélyebb okai vannak, és bár szükséges, a "szélsőjobboldal" képzett, középosztálybeli, "tisztességes" tagjaira/felelőseire vonatkozó adatok bemutatása nem hatol a probléma lényegéhez. A szélsőségesség ábrázolásával és megértésével kapcsolatos probléma nem a "helyes" demográfiai adatok szolgáltatásában rejlik, hanem abban, hogy megváltoztatjuk a szélsőségesség és a társadalom mágikus "többi része" közötti kapcsolatról alkotott elképzelésünket. Úgy vélem, hogy *ennek* újragondolása hasznos feladat, még ha nem is feltétlenül kell, hogy a szélsőségesség kategóriájának analitikailag hasznosként való felfogásához vezessen. E dinamika megértésére tett kísérletben hasznosnak találok Susan Harding reflexióit a vallási fundamentalizmus konstrukciójáról (rendkívül!). Harding a "visszataszító másokról" szóló, sokat idézett cikkében rámutat arra, hogy a vallási fundamentalistákról való gondolkodásmódunk megkérdőjelezése nem függ attól, hogy azt mondjuk, hogy "ők valójában sok szempontból modernek", hogy kritizáljuk a népszerű képeket és sztereotípiákat, vagy egyszerűen "felülvizsgáljuk", de folyamatosan reprodukáljuk a fundamentalizmus modernista meséjét. Mint hangsúlyozza: "A lényeg pontosan az, hogy problematizáljuk ezt a [gondolati] apparátust, annak reprezentációit és konstitutív hatalmát, mint hegemon diskurzust, amely közvetlenül meghatározza és dialogikusan generálja a "másikat"...". ' (Harding 1991: 391-392).

A "szélsőjobboldali" szereplők esetében (akik közül néhányan valójában a vallási fundamen- talisták kategóriájával keveredik), Harding "modern" fogalmának megfelelője a "normalitás" és a "normális" eszméje. Mint fentebb megjegyeztem, a szélsőjobboldal társadalmilag elfogadott reprezentációja hajlamos arra, hogy egyenlő

legyen valami deviáns, aberrált, anomális - "abnormális" és ezáltal szélsőséges. Természetesen számos szélsőjobboldali szereplő ugyanezt a fogalmat használja: "normális".

szinonimaként alkalmas a társadalom kívánt állapotát jelölő különböző jelzők (hagyományos, természetes, hierarchikus stb.) szinonimájaként. A lényeg azonban, amit itt - és az egész írásomban - a nem szélsőjobboldali diskurzusokra vonatkozik, amelyek - Harding kifejezésével élve - meghatározzák és létrehozzák a "másikat" (a "szélsőséget"). A szélsőjobboldal által végzett "másság" kérdését nem azért hagyom figyelmen kívül, mert nem tartom relevánsnak, hanem mert ez a probléma sok szempontból sokkal átláthatóbb; a "közép" az, ami több vizsgálatot igényel.

Visszatérve tehát a "normalitás" kérdéséhez: a jobboldali populizmus térnyeréséről szóló közelmúltbeli vitákban éppen az "elvesztett normalitás" gondolata volt feltűnő, amelyhez az a meggyőződés társult, hogy négy-öt év jobboldali populista uralom után a helyzet "visszatér a normális kerékvágásba". A társadalmi-politikai kontextusok, amelyekben a jobboldali populista pártok hatalomra jutottak, vagy amelyekben fokozatosan egyre nagyobb támogatottságot szereztek, túlságosan változatosak ahhoz, hogy általánosításokat lehessen tenni sikerük okairól (e pártok programja is kontextusfüggő). Ami azonban eléggé közös ezekben az esetekben, hogy *ellenfelek* ragaszkodnak a "normalitás visszaszerzésének" gondolatához, anélkül, hogy kísérletet tennének különböző társadalmi-gazdasági forgatókönyvek felvetésére. Bár habozom használni a "neoliberalizmus" kifejezést, röviden megállapítható, hogy a "normalitás" gyakran ennek egy változata.⁴ Tamás Gáspár Miklós Tamás már 2000-ben "A posztfasizmusról" című esszéjében figyelmeztetett a "kritikai kultúra" hanyatlására az "apologetikus kultúra" és a "magasröptű elkeseredés" javára, mondván, hogy: "A radikális változás pusztá gondolata (utópia és kritika) kiesett a retorikai szótárból, és a politikai horizontot most az tölti ki, ami van, ami adott, ami kapitalizmus Mi

a lényeg?
az elméleti antikapitalizmus, ha a politikai antikapitalizmus
nem lehet komolyan venni? (Tamás 2000).

Tamás esszéjében számomra az a legmeggyőzőbb, hogy a *változás* gondolatát hangsúlyozza, aminek nem kell konkrétan a kapitalizmus alternatívájaként kifejeződni, hanem azt jelzi, hogy hajlandóak vagyunk más gondolkodásmódokkal foglalkozni (még azokkal is, vagy talán különösen azokkal, amelyekkel mélységesen nem értünk egyet), és a változást lehetségesnek tartjuk. Az elkötelezettség és a politikai ~~kérdés~~ szándékos hiánya, amely gyakran a "magasröptű kétségbeeséssel" függ össze, az, ami a szélsőséges sajátos reprezentációit eredményezi.

E kérdés illusztrálására az olasz esettanulmányomból származó bizonyítékokat szeretnék felhasználni. Néhány éve részt veszek egy Észak-Olaszországban szervezett szélsőjobboldali nyári fesztiválon, ahol beszélgetések, koncertek és a régi dolgok összegzésével és új tevékenységek tervezésével foglalkozó ülések zajlanak. A fesztivál gyorsan növekedett, helyi rendezvényből országos méretűvé vált. Ennek következtében fokozatosan egyre nagyobb figyelmet kap a tömegmédiáról. A legutóbbi kiadás során az egyik újságíró, amikor operatőrrel a helyszínre érkezett, megpillantotta a helyszínt, és azt mondta munkatársainak: "*Ragazzi, ma qui non abbiamo niente*" (Srácok, itt nincs miről beszámolnunk). Nyilvánvalóan a helyszínen járva, amely inkább hasonlított egy cserkész táborra, mint egy neonáci gyűlésre, nem talált anyagot a videóhoz, amelyet remélt, hogy elkészít. Ha ott maradt volna a rendezvényen, meghallgathatott volna többek között egy meglehetősen összetett és jól érvelő előadást a szövetségi rendszer előnyeiről az egészségügyben, vagy a tiltakozást Milánó polgármesterének azon döntése ellen, hogy a tömegközlekedés jegyárát megemeli, mivel az nem áll összhangban a környezetvédelmi politikával. Az biztos, hogy sokkal "hagyományosabb" szélsőjobboldali témákat is meghallgathatott volna, többek között az EU kritikáját,

Putyin Oroszországról szóló kedvező nyilatkozatokat és az "illegális bevándorlást".

A szélsőjobboldali fiatalok, akiket megismertem, sok időt töltenek politikai és gazdasági témák megvitatásával. Amikor válaszokat javasolnak a társadalmukban felmerülő társadalmi-gazdasági problémákra, saját érveiket konkrét megoldásokként mutatják be, szemben az uralkodó politikusok absztrakcióival, és saját magukat a "józan ész" hangjaként. Egy hasonló lengyelországi rendezvényen valószínűleg a két világháború közötti szociális gazdasággal kapcsolatos elképzelésekről és a liberális demokrácia erőteljes kritikájáról tartanának vitát. A magyarországi akár a monarchia előnyeiről szóló vitát is tartalmazhatna. Azzal, hogy ezeket a példákat idézem, természetesen nem szándékozom értékelni őket vagy felmérni a lehetőségeiket; valószínű, hogy a vitákban részt vevők közül sokan tisztában vannak utópisztikus dimenziójukkal. Ami fontos velük kapcsolatban, az az, ahogyan a "mainstream" politikai szereplők által folyamatosan használt nyelvezet és kategóriák egyenlőtlenségét tükrözik. És ahogy fentebb megjegyeztük, mind a kritika, mind az utópia szükséges a változás elképzeléséhez - a *normális újragondolásához*, ahelyett, hogy megállapítanánk, mi számít "szélsőségesnek".

2.

Nem sokkal a nyári olaszországi rendezvény előtt részt vettem egy szélsőjobboldali zenei fesztiválon, amelyet a magyar mozgalom szervezett, és amelyen lengyel kollégájuk és szövetségesük is képviseltette magát. Nem ez volt az első alkalom, hogy egyikükkel sem találkoztam, és a csoport vezetői mostanra már elég jól ismernek. Amikor néhány lengyel aktivistával együtt ételért álltam sorba, a magyar szervező és kollégája fényképezőgépet tartva a kezében odajött hozzám. Dokumentálták a fesztivált, és úgy döntöttek, hogy a

fesztivált néhány éve figyelemmel kísérő antropológust is bevonják.

Ő Aga - mondta magyar beszélgetőtársam angolul, a kamerába nézve -, ő kutató és baloldali, de valahányszor idejön, szenved, mert legfeljebb tudja, hogy nekünk van igazunk. Aga, hogyan kezeled ezt a Stockholm-szindrómát?" - kérdezte nevetve. Annyira meglepett, hogy kamerával közeledtek felém, hogy még egy rendes választ sem tudtam megfogalmazni, mielőtt újabb kérdéssorozatot kaptam: (Az időjárás valóban elviselhetetlen volt, 40°C körüli hőmérséklettel és szúnyoginvázióval). Ide-oda mentünk, én az összes bűnösöket megnevezve, beszélgetőpartnerem pedig a fejét rázva, úgy tett, mintha egy csalódott tanár vagy apa lenne. Ó, ugyan már, mondd már ki - mondta végül, mutatóujjával az arcára mutatva, és egy kampós orr alakját rajzolta a levegőbe -, "Persze, hogy ŐK azok".

Nem ez volt az első alkalom, hogy a sztereotip kép a A beszélgetések során szóba kerültek a zsidók. Számos olyan rendezvényen vettem részt, ahol a zsidó világlabbi gondolatát vagy Izrael főellenségként való megjelenítését elég komolyan vették, ami sértő kommentárokhoz és szlogenekhez vezetett. De számos olyan beszélgetésen is jelen voltam, ahol az aktivisták - néha ugyanabból az országból, néha más országokból - *állítólag* antiszemita beszélgetésbe bocsátkoztak, hogy a sztereotip állításokat, amelyeket gyakran "szélsőjobboldali beszédként" jellemeznek, gondolkodásmódjuknak megfelelően gúnyolódjanak. Hasonló módon magyar aktivisták is előadnák az országuk mitikus eredetéről és a régi magyar írás ősiségéről szóló, *állítólag* komolyan vehető beszámolót, amelyet valójában az adott fesztiválon népszerűsítettek, hogy aztán kacsinással és kuncogással zárják: "Így igazán autentikus".

Az érvelés, amit itt akarok tenni, nem könnyű, mivel az antiszemita diskurzusok súlya a múltban és napjainkban.

Semmiképpen sem akarom csökkenteni a jelentőségüket. Ez azért sem könnyű, mert itt különbséget kell tennünk az egyes diskurzusok előállításában és terjesztésében részt vevő különböző típusú szereplők, a nemzeti forgatókönyv "autentikus" értékével teljesen tisztában lévő vezetők és az e diskurzus célközönsége, valamint tágabb értelemben a nacionalista márkáépítés között. Mindenesetre munkám egyik legérdekesebb vonása az volt, hogy megfigyeltem, ahogyan a kutatásom résztvevői időnként "rohadt komolyan" veszik az előadott identitásokat és feladatokat, időnként pedig nagyon ironikusan viszonyulnak hozzájuk, távolságtartást tanúsítva önmaguktól, sőt néha hajlandóságot mutatva az önparódiára. Ezt az aspektust még mindig próbálom "feldolgozni" az adataim elemzése során, hogy túllépjek egy egyszerű kijelentésen, amely az általam vizsgált szélsőjobboldali aktivistákat teljes értékű, összetett egyénekké teszi.

Itt szeretném használni, hogy egy kissé fordított módon érv. Ha az irónia és az önirónia képességének hiánya teszi a szélsőségest, akkor igen, bizonyára sokan vannak az úgynevezett szélsőjobboldalon (politikuskok, ideológuskok, militánsok egyaránt). Ebből azonban az is következik, hogy fel kell ismerni a centrum szélsőségesességét.⁵ A politikai képzelet fentebb említett korlátai és az irónia és az öndiszkréció hiánya közötti kapcsolat kétségtelenül a mai szélsőségeség egyik meghatározó jellemzője. Martin Plax politológus egy nemrégiben megjelent írásában részletesen kifejtette az irónia hiányának problémáját a kortárs társadalmakban, mint a szélsőségeség fenntartóját, pontosabban az általa "idealista szélsőségeségnek" nevezett irányba való hajlamot (Plax 2013).

Ez a fajta szélsőségeség nem hagy helyet az ellentmondásoknak, ellentmondások és önbizalomhiány, ehelyett erkölcsi

tekintély pozícióját veszi fel. Ebben az összefüggésben érdemes megvitatni a közelmúltban folytatott vitákat arról, hogy a jelenlegi pillanatot az 1930-as évek "újrajátszásának" kell-e tekinteni, amelyet a "szociáldemokraták" felemelkedése jellemez.

autoriter, szélsőjobboldali rezsimek. A felajánlott analógiákat gyakran figyelmeztetésként fogalmazzák meg, felhívásként, hogy ne kövessük el ugyanazokat a hibákat, mint elődeink, amikor figyelmen kívül hagyták a totalitárius ideológiák veszélyét. ⁶ Mint ilyenek, azt mondhatjuk, hogy megfelelnek Plax "idealista szélsőségeségre" vonatkozó megfigyeléseinek, amelyek fenntartják azt a hitet, hogy a múltból tanulni lehet, feltételezve, hogy a múlt koherens (Plax 2013: 202). Ugyanis gyakran sokkal többként keretezik őket, mint tudományos és politikai projektet, egyfajta erkölcsi csataként, amelyet a liberalizmus védelmezői és annak - valós vagy állítólagos - ellenfelei között vívnak. Ami ezt a szemléletet kíséri, az a megvetése annak, aki alábecsüli, ami gyakran tudatlansággal párosul, amikor arról van szó, hogy miért gondolkodnak egyesek (talán sokan?) másként.

Egyfelől tehát a centrum szélsőségei egyrészt az ilyen moralizálásban és/vagy magasröptű kétségbeesésben nyilvánul meg, másrészt pedig abban a feltételezésben, hogy bármely "értelmes/ésszerű/normális" ember elképzelhetetlenül nem támogathat bizonyos eszméket, és a jó oldalon áll (ez a gondolkodásmód dominál számos tudományos konferencián, ahol bizonyos nézeteket egyszerűen természetesnek vesznek). Ironikus vagy sem, ez a fajta önkép nem tud nem tükrözni egy olyan látásmódot, amely ellen állítólagosan küzd.

3.

Ugyanezen a magyar fesztiválon volt alkalmam hosszasan beszélgetni a Pol- ish mozgalom egyik egykori vezetőjével. Többek között arról mesélt, hogy gyakran próbálták delegálni a mozgalmát. Mivel

egyesületének nincs központja, minden levelezést a magáncímére szoktak küldeni. Egy nap a postaládájában talált egy bírósági levelet, amelyben az állt, hogy egy lengyel baloldali mozgalom követelte, hogy

a jobboldal delegálását azon az alapon, hogy az utóbbi a totalitárius ideológiát népszerűsíti. Beszélgetőpartnerem áthúzta mozgalmának nevét, és a baloldali mozgalom nevével helyettesítette, a "fasizmus népszerűsítését" a "kommunizmus népszerűsítésére" cserélte, és elindult a posta felé.⁷ A levélváltás aztán nem vezetett további jogi lépésekhez egyik érintett mozgalom ellen sem. Miután beszámolt nekem erről az epizódról, beszélgetőpartnerem megállapította: "Tudja, néha úgy érezzük magunkat, mint a zsidók abban az 1930-as évekbeli viccben: Két zsidó találkozik, és az egyik azt mondja a másiknak: "A korabeli újságokat olvasva jól érzem magam: azt írják, hogy miénk az összes bolt és üzlet, és mi uralkodunk a városban". Én is így érzem magam, amikor rólunk szóló cikkeket olvasok".

A kortárs tömegmédiá valóban félreprezentálja a "szélsőjobboldal" erejét? Egy pillantás bármelyik sajtócímre világosan jelzi, hogy a bevándorlók, színesbőrűek és szexuális kisebbségek elleni fizikai és verbális erőszakos cselekmények száma világszerte számos országban megnőtt, és az elkövetők gyakran állítják, hogy a szélsőjobboldali retorika inspirálta őket. Gyakran jelentettek rendőrségi razziákat szervezetek székhelyein és magánlakásaiban náci/fasiszta kiadványok és jelképek felkutatása céljából. Ezek a jelentések egyaránt tartalmaztak beszámolókat a potenciális erőszakos elkövetők letartóztatásáról, valamint meglehetősen nevetséges vitákat arról, hogy egy horogkeresztel ellátott torta közveszélyt jelent-e. Mindezek a beszámolók együttesen rávilágítanak a szélsőjobboldal által jelentett veszély sajátos felfogására és ábrázolására, valamint felszámolásának lehetőségére.

Először is, az a tény, hogy egy szervezet delegálása, azaz.

a föld alá küldését a probléma "megoldásának" egyik módjának tekintik, azaz úgy tesznek, mintha nem is létezne, csak egy példa a centrum szélsőségessége által

okozott rövidlátásra. ⁸ A delegálás ebben az összefüggésben

"idealista szélsőségességről" tanúskodik, amely egyszerűen nem engedi meg bizonyos eszmék/hitek megnyilvánulását. Másodszor, számos tudós bebizonyította, hogy a szimbólumok és tárgyak (a szobroktól és síroktól kezdve a zászlókon át a ruházati elemekig) nagyon erős hatóanyagok (gyakran "önmagukban"), és nem szabad figyelmen kívül hagyni használatukat és jelenlétüket. A szélsőjobboddallal kapcsolatos vitákban való megjelenésük azonban egyszerűen ahhoz vezet, hogy eltávolítjuk a figyelem középpontjából azt, ami valójában a tét, amiben a mai szélsőjobboddal ereje rejlik. Ez az érvelés tudományos fülnek meglehetősen banálisan hangozhat, mégis szükséges megismételni, hogy megértsük a szélesebb társadalmi kontextust, mint a szélsőségesség termelőjét. Ez a kontextus az elmúlt években kétféle narratívával táplálkozott, amelyeket a "szélsőjobboddali" szcena megfigyelői kínáltak: azokkal, amelyek szerint "láttam egy nyakára tetovált 88-as férfit, és rájöttem a helyzet komolyságára", illetve azokkal, amelyek szerint "láttam sok középosztálybeli embert csatlakozni a bevándorlásellenes tüntetéshez, és rájöttem a helyzet komolyságára". Ez a két látszólag különböző narratíva, amelyben az utóbbinak az előbbi korrekcióját kell jelentenie ("nemcsak a munkanélküli munkásosztály; a társadalmilag befutott emberek is csatlakoznak!"), végül csak megerősíti a jobboddali szélsőségekkel kapcsolatos, régóta bevett felfogást. Ennek oka, hogy a jobb megértés nem a "pontosabb" demográfiai adatokkal érhető el, hanem - ahogyan azt ebben a cikkben végig javasoltam - azzal, hogy újragondoljuk, hogyan képzeljük el a szélsőségesség és az "egészséges" társadalom közötti kapcsolatot.

Ezt a rövidlátást jól példázza az olasz újságíró aki egy szélsőjobboddali fesztivál helyszínére érkezik, és megjegyzést tesz: Nincs mit jelentenünk". Nincsenek

náci korabeli kiadványok (talán elrejtve valahol),
nincsenek fehér fajgyűlölő jelszavak, nincs izraeli
zászlóégetés. Ehelyett több tucat vagy több száz fiatal
szocializálódott, beszélgetett és figyelt: a fenyegető
veszélyekről

a globalizációról, arról, hogyan lehet mindannyiuk számára jobb jövőt biztosítani, arról, hogy gyermekeket kell nevelni, hogy országuk gazdaságát erősebbé és versenyképesebbé kell tenni, hogy ésszerű környezetvédelmi politikát kell folytatni. Mindezek mellett új vállalkozások tervezése, a nagy olasz városok szegény lakosainak segítése és a világ üldözött keresztényei számára szervezett humanitárius missziók szervezése között. Továbbra is elkerülte a figyelmet az a tény, hogy mindezek a vállalkozások implicit módon (és néha explicit módon) a fehér faj, az őshonos európaiak, a keresztény örökség és a heteroszexuális normativitás védelméhez kapcsolódnak, és hogy e diskurzus-aktivizmus konstruálásának módja erőteljessé és következetessé teszi a szélsőjobboldali aktivizmust. Nem számít, hogy a vakság erre a problémára az "ismerős" mutatók hiányából fakad-e, vagy éppen a felkínált követelésekkel és cselekvési módokkal való foglalkozás elutasítása okozza a vakságot, a forrása a centrum szélsőségessége: az elvetélt politikai képzelet, az önkritika hiánya és a magasröptű kétségbeesés. Végül soron a centrum szélsőségessége a vereség beismerése.

"De hányan vannak ezek a szélsőségesek? Elégge számos, úgy tűnik.

Agnieszka Pasieka szociokulturális antropológus, a Bécsi Egyetem Elise Richter-kutatója. Jelenleg a Yale Egyetem Macmillan Centerének vendégkutatója, ahol a transznacionális szélsőjobboldali ifjúsági aktivizmusról szóló könyvén dolgozik. A *Hierarchia és pluralizmus* című könyv szerzője: *Living Religious Difference in Catholic Poland* (Palgrave 2015), valamint számos folyóiratban megjelent publikációja a nacionalizmusról, etnicitásról, vallásról, multikulturalizmusról,

posztoszocializmusról, és legutóbb a szélsőjobbaldali politikáról és szélsőjobbaldali mozgalmakról.

Megjegyzések

1. Az első számú kérdés az örökös "De hogyan lehet velük beszélni?".
2. A nacionalista ideológiai kereteken belül a palingenezis és a politikai megújulás felé irányuló ilyen törekvések különböző visszaszorulásait Roger Griffin a "fasizmus" egyik meghatározó jellemzőjeként azonosította (1991: 38-44). A kötetünkben szereplő hozzászólások anyagából úgy tűnik, hogy az állami rendek vélt elavulása és a vitalista, palingenetikus, "szélsőséges" ideológiák megjelenése a "központ" és a politikai peremek közötti relációs dinamika része (lásd Ifeka, e kötet).
3. Az általam vizsgált kontextus eltér a német kontextustól, ahol a "szélsőséges" és a "radikális" jobboldal közötti különbségtételnek jogi következményei vannak.
4. Ez minden bizonnyal igaz számos posztkommunista országra, például Lengyelországra, ahol a jobboldali populistá Jog és Igazságosság párt támogatottsága legalábbis részben a centrista Polgári Platform közel egy évtizedes kormányzásának következménye, amelyet a lengyel gazdasági sikerekről szóló diskurzus uralt, és amelyet arrogáns megközelítés és a lengyel polgárok többségének mindennapi valóságáról való jelentős tudatlanság jellemezett.
5. A "centrum szélsőségessége" - ezt a kifejezést Seymour Martin Lipset használta. Itt nem az ő munkásságára támaszkodom.
6. Lásd pl. J. Stanley, *How Fascism Works: The Politics of Us and Them* (New York: Random House, 2018); T. Snyder, *On Tyranny: Twenty Lessons from the Twentieth Century* (New York: Tim Duggan Books, 2017).
7. Itt az 1997-es lengyel alkotmányra utalt, amely a fasizmust és a kommunizmust egyaránt totalitárius fenyegetésként említi (a 13. cikkely szerint: "Tilos az olyan politikai pártok és egyéb szervezetek működése, amelyek programja a nácizmus, a fasizmus és a kommunizmus totalitárius módszerein és tevékenységi formáin alapul...").
8. Erre az eredményre példát Loperfido e kötetben található fejezetében találunk.

Hivatkozások

- Bourdieu, Pierre. 1971. "Genèse et Structure du Champ Religieux". *Revue Française de Sociologie* 12(3): 295-334.
- Griffin, Roger. 1991. *A fasizmus természete*, London, New York: Routledge.
- Harding, Susan. 1991. "A fundamentalizmus képviselője: A visszataszító kulturális másság problémája". *Social Research* 58(2): 373-393.
- Mudde, Cas. 2000. *A szélsőjobboldali ideológia*. Manchester: Manchester University Press.
- Plax, Martin J. 2013. "A szélsőségeségről napjainkban". *Society* 50(2).
- Snyder, Timothy. 2017. *On Tyranny: Twenty Lessons from the Twentieth Century*. New York: Tim Duggan Books.
- Stanley, Jason. 2018. *Hogyan működik a fasizmus: The Politics of Us and Them*. New York: Random House.
- Tamás, Gáspár Miklós. 2000. 'A posztfasizmusról. Az egyetemes állampolgárság leépüléséről'. Boston Review. Retrieved on 2021. április 20. <http://bostonreview.net/world/g-m-tamas-post-fascism>.

HOGYAN HÍVJÁK KI A BOKO HARAM "LIMINÁLIS" GYERMEKBOSZORKÁNYAI ÉS GYERMEKKATONÁI A KAPITALISTA ÁLLAMOT

A neoliberalizmus "szélsőségesség"
ideológiájának animista kritikája

L

Caroline Ifeka

Az afrikai isten, Ogun jobbra öl, és jobbra pusztít. Ogun balról öl és balról pusztít... Ogun megöli a ház tulajdonosát, és a vérével festi be a tűzhelyet.

... "A vas mestere, a rablók főnöke. Neked van vized, de te vérben fürödsz".

-Ulli Beier, *Yoruba Poetry*, 1970, 33-34.

""A vadak" a többszörös szorzását akarják".

-Pierre Clastres, *Az erőszak archeológiája*, 1994, 167.

Ez a fejezet a "szélsőségesség" kortárs nyugati neoliberális elméleteinek animista kritikáját mutatja be. Ez azokat a politikai és/vagy vallási eszméket jelenti, amelyeket a kortárs uralkodó osztályok a polgárok nevében uralkodó elitektől elvárt "ésszerű" viselkedésről alkotott általános elképzeléseken túlmutatónak tartanak. Loperfido (e

kötetben) a következőket gondolja el

a szélsőségeket, amelyeket egy olyan központ marginalizált terekként állít elő, amely ezt a marginalitást a saját létére nézve fenyegetőnek tekinti. A posztkolonialista kapitalista állam afrikai "felszabadító" kormányai a "bandit" alteregő szerepében valóban lemészárolják és a pusztaságba dobják azokat az iszlamista és anarchista csoportokat, amelyeket az állam ideológiai "szélsőjobb" vagy "szélsőbal" irányába pozícionáltak (Debos 2012). A nigériai állam a Boko Haramot a szekuláris, szuverén nemzetállam elleni "szélsőjobboldali" terrorista lázadasként definiálja. Kapfererék (e kötet) általánosabb meglátását alkalmazva azonban elképzelhető, hogy a dzsihádisták csoportja a nigériai "hitetlenek" ellen a nigériai hadseregnek a "barbár" kombatánsokkal és fegyvertelen civilekkel szembeni szélsőséges erőszakát generálja - és fordítva. Valójában egy évtizedes háború után az Amnesty International (Thurston 2020) dokumentálja, hogy a dzsihádisták és a nigériai állam fegyveres erői hogyan követnek el emberiség elleni bűncselekményeket.

Különböző írók és kutatók dokumentálták, hogyan profitáltak afrikai és euro-amerikai katonai, pénzügyi és politikai érdekek a nyugati kapitalizmus marginalizált "fekete" perifériáján zajló pusztító polgárháborúkból és vallási háborúkból. (Ellis 1995a, 2016; Reno 1998). Véleményem szerint az istenire hivatkozó háborúk különösen hatékonyak a posztkoloniális kapitalista állam valódi napirendjének elfedésében. Vagyis az afrikai uralkodó osztály azon meggyőződését, hogy amikor a "brigádok", "banditák" és "dzsihádisták" fenyegetik az állam szuverén határai feletti ellenőrzést, az elitek jogosultak arra, hogy elkobozzák az (alsóbb osztálybeli) "analfabéta" emberek földjét, erdeit és pristiné folyóit, valamint kulturális

tudásukat. Erőteljes rituálék, titkos énekek, porrá őrölt testrészek és véráldozatok erős szellemlényeket és mágikus erőket aktiválnak, amelyekről úgy vélik, hogy halált és betegséget okoznak (Bay- art 1993). Az uralkodók szabadnak érzik magukat, hogy erőszakos eszközökkel tőkét halmozzanak fel az államok gyakorolnak közvetlenül háborúval, és közvetve

a közpénzek ellopása, valamint a szentélyek és fétistárgyak ellopása. Utóbbiak akkor pusztítanak, amikor emberi és állati húst "esznek", illetve áldozati vért isznak (Pietz 1995). A városokban és a vidéki területeken élő afrikai alsóbb osztályokat a tőke erőszakkal elidegeníti az erdőkhöz, termőföldekhez, gyémántokhoz, aranyhoz és más, közismerten közös tulajdonban lévő elsődleges erőforrásokhoz fűződő szokásjogaiktól. Az afrikai állam és az ellenséges felkelők (szélsőséges) és erőszakos büntetlenséggel gyilkolják a jogtalan immis- erált civileket. A nyugat-afrikai állam hadseregei és a dzsihadista milíciák továbbra is megdöbbentő emberiség elleni bűncselekményeket követnek el, különösen nők és lányok ellen (Human Rights Watch 2013; Amnesty International 2021). A kormány azzal indokolja az iszlamista lázadók elleni évtizedes háborút, hogy a soknemzetiségű és vallású nigériai nemzet ne omoljon bele a "barbárságba". Nigéria nemzeti jelmondata, amely a szövetségi kormány zászlajára (zászlójára) van vésve: "Egység és hit, béke és haladás". A nigériai kormány az államhatalmat az egyetlen Istenbe vetett hit által legitimálnak tekinti, amely elméletileg vagy muszlim, vagy keresztény. A valóságban ennek az afrikai államnak az ideológiai, katonai és jogi intézményei a demokratikus nyugati (nem arab) államok mintájára épülnek. A posztkoloniális afrikai állam, bár historikusan a kereszténységhez kötődik, elfogadja a vallási pluralizmust, és elvileg pártatlan. A dzsihadista muja- hideen hadseregek parancsnokai vagy amírbírói az állam elleni háborút az egyetlen Isten (Allah) által elrendelt szent tettként indokolják. Szent céljuk az állami korrupció, az erkölcstelen nyugati oktatási rendszer, valamint a hitetlenek szufizmushoz és pogány istenekhez való tartós ragaszkodásának felszámolása. 2015-ben a Nigéria északkeleti részén működő Boko Haram átvette

az Iraki és Szíriai Iszlám Állam fekete ~~szabji~~ Ezen arabul
van felírva a *sahada* vagy hitvallás: "Nincs más isten,
csak Allah (Isten). Mohamed
Allah küldöttje".

Foucault (2003) arra emlékezteti az értelmiségieket, hogy kötelességünk a biohatalom ideológiáit és gyakorlatát kikérdezni annak érdekében, hogy meghatározzuk, mi a hatalom valódi célja a népesség irányításával. Ez a fejezet felveszi a kihívást. Leleplezem az állam és a szélsőséges iszlamisták közötti különbségeket, mint olyan kimérát, amilyenek valójában. A Csád-tó medencéjének államaiban a világi és a vallási hatalmi rendszerek erőszakos szélsőségességre törekszenek. Ha azonban figyelembe vesszük az erőszak mértékét és módját - fizikai, kulturális és pszichológiai -, arra a következtetésre jutok, hogy összességében a szekuláris állam szélsőségessége a nagyobb.

A következőkben az erőszakot úgy definiálom, mint "a fizikai bántalmazás olyan aktusát, amelyet az elkövető legitimnek, a szemtanúk (némelyike) pedig illegitimnek tart" (Riches 1986). Ahogy Bowman (2001) megjegyzi, a sértés aktusa szétzúzza a címzettek emberi integritását, akár háborús, akár békebeli kontextusban. Az elmúlt évtizedben a dzsihadista háborúk több millió vidéki, alárendelt (underclass) családtag tartást kényszerítettek ki a Csád-tó-medence államainak határon átnyúló háborús zónáiban - Nigéria keleti, Niger délkeleti, Csád déli és Kamerun északnyugati részén. Brutálisan elidegenítették őket a közös tulajdonban lévő (nem tőkés) földektől és természeti erőforrásoktól. A klánok tagjai el vannak választva azoktól a fizikai helyektől, ahol az ősök szellemei és a szellemlények megnyilvánulhatnak, ha a szokásos rituálék során helyesen közelítenek hozzájuk. A családok el vannak választva a közösségük papjaitól és a megszokott rituáléktól, amelyeken keresztül válság idején a közösség papjai, szellem médiumai és mások véráldozatokat ajánlanak fel, amelyek gyógyászati tárgyakat (fétiseket) és szellemlényeket erősítenek. A rituális kapcsolatok isteni szankciókat közvetítenek,

néhányat a Bori-Zar szellemidéző szekták papjai közvetítenek, amelyeket a szalafizmus/pünkösdzizmus fundamentalista képviselői az 1980-as évek óta a föld alá szorítottak a városi és városkörnyéki területeken, de a határvidéken és azon túl még mindig aktívak (Masquelier 1994). Régészeti és történelmi feljegyzések

a Csád-tó államaira vonatkozóan azt mutatják, hogy a Nigéria északkeleti részét, Csád délnyugati részét és Kamerun északnyugati részét elválasztó Adamawa-hegység erdei, sziklás sziklái és barlangjai hogyan nyújtottak és nyújtanak menedéket és fegyveres menedékhelyeket a fundamentalista terror és/vagy a monarchikus szélsőséges erőszak által "törvényen kívül helyezett" emberek számára (MacEachern 2018). Itt és máshol a bori-zar szellemek hirdetik a "törvényt", amely megvédi a szélesebb közösséget a betolakodó rosszindulatú spirituális és emberi fegyveres erők félelmetes szélsőségeitől (Monfouga-Nicolas 1972; Besmer 1983; Echard 1992). Az ellenséges harcos szellemek árnyékában a kortárs csádi államok fosztogató hadseregei halálos erőszakkal törnek meg a sérthetetlen rokoni kapcsolatokat. A dzsihádisták harcosok állami katonák általi erőszakos megölése és az állítólagos Boko Haram-párti falvak "megtisztítása" tovább bővíti a több mint kilencmillió csádi állami polgár széleskörű jogfosztottságát és nomádságba való szétszóródását (Maclean és Hilaire 2018). Amint arról az emberi jogi megfigyelők beszámoltak, a Boko Haram elleni háborúban elkövetett szélsőséges erőszak a betegség, a bizonytalanság és az éhínség okozta halálba taszítja az elnéptelenedett, rokon nélküli, alárendelt parasztokat, kisiparosokat és kereskedőket, papokat, vándorló házalókat és kereskedőket (Debos 2016).

Társadalmi-politikai, gazdasági és kulturális összefüggések

A tizenkilencedik század végén, az európai gyarmatosítás előestéjén a központosított fekete királyi uradalmak és a szegmentált vonalas társadalmak összetett rituáléi középpontjában a szakralizáló szellemeknek szánt emberi és állati véráldozat állt. A

politikai hatalmat az istenségek, szellemlények és termékenységű istenek, férfi és női istenek nagyobb misztikus hatalma ölelte körül és ágyazta be. A klán vagy a nemzetség által közösen birtokolt földeken a termelés általában nem pénzért folyt. Elsősorban a bioszellemi szaporodás biztosítása volt a cél.

a szellemek és az emberek közötti kölcsönös és ezért veszélyes kapcsolatok (Meillassoux 1970). Az energetizáló életerők emberi, állati és szellemi formákban nyilvánulhattak meg, amelyek mindegyike a másik nélkül bizonyította befejezetlenségét (halálát). A család- és klánfők, az ősök papjai és a törzsfőnökök törvényhozása mindig magával vonta annak figyelembevételét, hogy mit követelhetnek az ősök, a természetszellemek és az állatok. Nigéria gyarmatosítása idején az erőszakos misztikus szankciók, amelyek ember- vagy állatáldozatot követeltek, a föld szellemei és az ősök iránti félelmet és tiszteletet kényszerítették ki a patriarchális muszlim északon és a keresztényesedő délen. Amint azt a néprajzkutatók (Talbot 1912; Frobenius 1913; Greenberg 1949; Smith Bowen 1954) és a regényíró Chinua Achebe (1958) is feljegyezte, a "törvény szellemeitől" való félelem fenntartotta a társadalmi kohéziót, és biztosította, hogy a lopás valóban ritka legyen.

A gyarmatosítás és a rabszolgaság törvényes eltörlése után, a magánszemélyek kénytelenek voltak fejadót fizetni. Időnként a fehérek fizetési listáján szereplő főnökök kényszerítették őket arra, hogy kényszermunkát végezzenek az ültetvényeken vagy az út- és hidépítési projektekben. Egyes családokat elűldöztek őseik farmjairól és erdeiből. Földjeiket erőszakkal bekerítették, és külföldiek és elit állampolgárok kizsákmányolták őket a készpénztermelésre. A családok mindenütt élelmiszerhiányt tapasztaltak, és pénzügyi adósságba estek (Forde 1946; Watts 1983). Ezért a fiatalabb férfiak ~~munkájuk~~ kezdtek, hogy megkeressék a fehér ember pénzét. Azok, akik a gyarmati rezsim által "ismert" klántagokkal való kapcsolat révén találták meg az utat, munkaszerződéseket nyerhettek. Joyce Cary (1939)

leírja, hogy egy félig írástudatlan fiatalembert a bozótból egy fehér kerületi tisztviselő kis bérért alkalmazott. Mister Johnson úgy látta, hogy fehér jótevő patrónusának (függő) kliense szerepét vállalta. A fiatalember a szokás szerint aszimmetrikus és kölcsönösen egalitárius viszonyként értelmezte a kapcsolatot.

A nigériai politikusok első generációja olyan mecénások voltak, akik a posztkoloniális állami normákat úgy alakították, hogy a politikának el kell távolodnia a gyarmatosító meritokratikus eszméitől, és el kell fogadnia az afrikai értékeket. Az otthoni ügyfelek a bozótban elvárták a patrónusoktól (pl. gazdag kereskedők, fuvarozók, piaci "mamák", bennszülött bírósági elöljárók és újonnan megválasztott szenátorok), hogy a "megosztás" szokásos normáinak megfelelően éljenek. A "jó" patrónus azzal mutatta ki önzetlen szándékait, hogy találkozókat szerzett a fiatalabb rokonoknak és más ügyfeleknek. Az 1960-as években és a polgárháborút követő 1970-es évek "olajboomjának" korszakában a jó mecénások sokan voltak, és hozzájárultak az ökonomikus egyenlőtlenségek mérsékléséhez. Az 1980-as évekre és az olajboom utáni recesszióra azonban a Világbank és a Nemzetközi Valutaalap által előírt gazdasági leépítés meggyengítette a mecénások elkötelezettségét a kölcsönös "megosztás" nem kapitalista, fogalmilag egalitárius értékeinek tiszteletben tartása iránt. A posztkoloniális "olajboom" utáni állam középszintű nigériai választott és kinevezett tisztségviselői most a feltörekvő burzsoázia szereplőiként kaptak hatalmat. Ezek a "bundázók" pénzzel, jutalékokkal és politikai kinevezésekkel közvetítettek a felemelkedő politikai, igazságügyi és katonai osztály "nagy" emberei és a gazdag kereskedők, nagy szállítmányozók, helyi bírósági bírák és gyárosok között lévő szövetségeseik között. Vonzották és uralták a függő rokonokat, akik "kis" emberként, alárendelt ügyfélként szolgálták őket. De ezen egyenlőtlenségek ellenére a nagyemberek és a kliensek megőrizték a többszörös létezőkbe vetett közös hitet. Ez utóbbiak emberi küldöttek (papok, médiumok, jósok, gyógynövényszakértők) révén közvetítik az élet és halál kapcsolatait az emberek, az ősök, valamint a föld, a víz

és az ég szellemei között (Bayart, Ellis és Hibou 1999).

A társadalmi egyenlőtlenségek felismerhető osztályformában voltak

a nyilvánosság elé kerül. A 2000-es évek elején a nigériai politikai, kereskedelmi, igazságszolgáltatási és katonai elit megszilárdította pozícióját, mint uralkodó elit, amely Marx szavaival élve

kifejezéssel élve, önmagában is egy osztály volt (Ifeka 2004). Ahogy csiszolták tolvajképeéseiket, komoly pénzösszegeket halmoztak fel. A legerősebb anyagi és kulturális kapcsolataik közé tartoztak az afrikai diaszpórában élő családtagjaik és klántársaik. Egyes fiatalok Európában és az Egyesült Államokban megtanulták, hogyan kell titokban offshore banki tevékenységet folytatni és pénzmosást folytatni globális ingatlanokba és vállalatokba való befektetéssel. Otthon az uralkodó elitek még több tőkét halmoztak fel azáltal, hogy közpénzeket loptak el milliós, néhány esetben pedig szó szerint dollármilliárdokat (pl. egy olajminiszter jelentése szerint 2010-14 között 22 milliárd dollárt lopott el). Bár a nigériai uralkodó osztály felsőbb rétegei még mindig osztoztak a "demokrácia osztalékán" a befolyásos ügyfelekkel, az utóbbiak kevésbé a vidéki és városi alsóbb osztályok háztartásaiból, mint inkább a feltörekvő uralkodó osztály alsóbb soraiból kerültek ki (Mustapha 2014). A felsőbb és alsóbb nigériai családok közötti osztályon belüli házasságok az angol földbirtokos arisztokrácia dinasztikus szövetségeire emlékeztetnek, amelyek a 18. században megszilárdították a politikai és pénzügyi hatalom feletti uralmukat. A nigériai politikusok lányai és a jól képzett banki, jogi, informatikai és pénzügyi családok fiai közötti kortárs házasságok megerősítik a rokoni és rokonsági kötelékek fontosságát néhány dinasztikus család relatív hatalmának növelésében a többiek rovására. A népi öntudatra való túlzott összpontosítás azonban elhomályosítja a hatalom valóságát egy kétosztályos, kapitalista uralom alatt álló társadalomban. A mai nigériai társadalom jelentősen megoszlik egy apró uralkodó elitre és egy nagyon nagy, növekvő alosztályra. Az uralkodó elit és a többségi alárendelt osztály közötti társadalmi-politikai szakadékot a hivatásos, közigazgatási és kereskedelmi családok kis,

viszonylag bizonytalan burzsoáziája közvetíti. Az afrikai nemzetállam szekuláris ideológiái megerősítik ezt a megosztottságot azáltal, hogy az alkotmányjogban a politikusok minden embernek felelősek.

az etnikai és vallási különbségektől függetlenül. Érdekes módon a kapitalizmusnak a lakosságnak a magántulajdon uralkodó birtokosaira és a nagymértékben gazdátlan dolgozó munkásokra való felosztását az egy nemzet elve ellensúlyozza, függetlenül az etnikai-vallási identitástól. Ezt az egységet a társadalmi életben régóta fennálló tendencia tartja fenn. Az elitek és a szubalternek közös hite a szellemi erők valóságába vetett hit, amelyek, ha helyesen közelítenek hozzájuk, gazdaggá tehetik a szegényeket. Emellett megvédhetik a hatalom birtokosait az irigy boszorkányok és varázslók "spirituális támadásaitól", akik az elit és/vagy az alárendelt osztályokból származnak.

Nigéria 180-200 millióra becsült lakosságának többségét egy túlnyomórészt nem kapitalista, kisipari áruterelő szektor adja, amely majdnem egyenlő arányban oszlik meg a muszlimok és a keresztények között, akiknek árnyékában egy kisszámú, de növekvő számú animista ("pogány") kisebbség él. Az ország egyre növekvő városi peremvidékein és hatalmas vidéki hátszagaiban a legtöbb nő, férfi, fiatal és idősebb gyermek a megélhetésért és egy kis készpénzfeleslegért dolgozik. Általában ezek az eladósodott családi háztartások eladják azt a szerény mennyiségű élelmiszert, amit a háztartás meg tud tartani, marginális hozamot elérve. A tehetősebb szarvasmarha-tenyésztők vagy a termékeny folyóparti földeket művelő gazdák néhány háztartása alkalmi, napi rendszerességgel alkalmaz vándorló és helyi munkaerőt. Számos háztartás kisüzemi, nyereségorientált vállalkozás is. Bérelt vagy saját tulajdonú, közepes méretű gazdaságokat, feldolgozó műhelyeket és kis informatikai vállalkozásokat működtetnek (Ifeka 2013).

A kortárs burzsoá ideológia államot konstruál. a hatalom világi, ideológiailag pártatlan és egyedülálló. Ez a modell a nyugati keresztény isten monocentrikus

teológiai tekintélyét tükrözi. A politikai központban a választott elnökök, az egyházi püspökök, a fegyveres erők főparancsnoka, a nemzet legfelsőbb bíróságának főbírája helyezkedik el. A csádi állam centrista államként határozza meg magát.

részben a szalafista erőkkel szembeni fegyveres ellenállásán keresztül, amelyeket a saját jobboldalán állónak tart. A kölcsönösség, a megosztás és a szent törvény előtti egyenlőség szokványos egalitárius értékei elhalványulnak a profitorientált versenyző individualizmus hierarchizáló erői előtt. De még mindig sok olyan alárendelt közösség van, amelyek társadalmi kapcsolatait a szokásjog szabályai befolyásolják, amelyek a fiatalokban a klánok kommunikációs rituáléinak és az ősöknek, a föld és az ég isteneinek elismert többszörös hatalmaknak való áldozathozatalnak tiszteletét ébresztik (Ellis és Ter Haar 2004). A földtulajdon eredeti tulajdonosai még mindig fenntartják a spirituális szankciókat, amelyek misztikus támadásaitól tartanak a vétkesek ellen.

A hatalmi viszonyok vertikalizálódása

Az évi 2,8-3%-os népességnövekedés, a terméketlen vidéki önálló gazdaság és a tömeges munkanélküliség arra készteti a frusztrált többséget, hogy illegális eszközökkel keressen pénzt (Ifeka 2010). A nigériai állami kormányok szemet hunynak a magas rangú hivatalnokok és a vállalati szektor patrónusai felett, akik "menedzsereik" révén "fiúkat" alkalmaznak, hogy (illegális) ón- és aranybányászatban, a nemzeti parkokon belüli fakitermelésben, kábítószer- és embercsempészetben dolgozzanak. A szervezett bűnszövetkezetek a vagyontalan ügyfél vagy a vagyontulajdonos mecénás szerepében nem osztályok, hanem a piacon a vevők és az eladók között széles körben használt "bizalom" erkölcsi nyelvén alakítják ki kapcsolatukat. Az emberkereskedő szindikátust "segítő" patrónusoknak viszonozniuk kell, hogy "megosztják" az

ügyfelekkel az üzlet pénzügyi "osztalékát". A patrónusok célja, hogy ezt az illegális tőkét törvényes nyereséggel egyesítsék. Ezzel a nigériai politikai osztály integrálja az állam bűnözői és legális gazdaságát. Van egy másik következmény is. Mivel néhány nagyon befolyásos személy és dinasztia uralja a tőkét.

a törvényes és törvénytelen felhalmozási gazdaságok áramlásai vertikálizálják a hatalmi viszonyokat a nemzeti társadalomban. A nigériai állam és a globális bűnszövetkezetek megagazdagjai és hatalmasai, akik a tengeren túlra szállítva akarják elkerülni a felfedezést, elszakadnak a kisebb hazai pártfogóktól és ügyfelektől. Vertikálisan és felfelé a nyugati vagy ázsiai nagyvárosok felé összpontosítanak, a kockázatvállaló pénzügyi kapitalizmus központjaira, ahol néhány nigériai diaszpóra vállalkozó jelentős vagytonokat épít.

Bayart (1993) "extraverzióknak" nevezi az afrikai uralkodó osztály kifelé irányuló, a tengerentúli tőkével való befektetési elkötelezettségét. Ez egy zavaros fogalom. Ahogy Loperfido érvel (e kötetben), a vertikalizáció a perifériás imperializmus egyik kulcsfunkciója. Az "extraverzió" elhallgatja a kisajátítás és a pénzügyi tőke központi szerepét az imperialista háborúkból, a kolo- nializmusból és a mai földrablásokból származó nagyobb profitok létrehozásában. Bayart koncepciója túl sok valóságot elfed a tőke gyarmati perifériáin zajló életből, amelyet Rosa Luxemburg (1951) oly ragyogóan elemzett. Azt állította, hogy a kapitalizmusnak, hogy nyereségesen életben maradjon, be kell hatolnia a nem-kapitalista világokba. E világok közötti határvonal nem földrajzi, hanem fogalmi, bár a kettő gyakran egybeesik. A kapzsiság azonban egyre inkább biztosítja, hogy a többletérték (profit) egyre kevesebb globális és afrikai lokalitásban található, és egyre inkább egy maroknyi, egyre gazdagabb uralkodó családi dinasztiában koncentrálódik. ahogy a tőke egyre inkább finanszírozódik (Amin et al. 2010).

Egy egyszer már differenciáltabb posztkoloniális politikai gazdaság-
omia két fő osztályba homogenizálódik. Van egy megagazdag, domináns és nagymértékben felvásárló elit,

amely az államhatalom katonai és jogi apparátusát használja fel a tőkeáramlás legális és illegális forrásainak további növelésére és integrálására. Az olyan pénzeszközök elszívása, amelyeket a nemzeti termelékenység növelésére és a munkaerő valódi megélhetési bérének kifizetésére lehetne fordítani, csökkenti a népesség nagy részének reáljövedelmét.

az alsóbb osztályok, például a kispolgárok, a bérmunkások és a megélhetési gazdálkodó háztartások. Ahogyan Nigéria északi háborús övezeteiben, a csődbe jutott kispolgári családi házak egyre nagyobb számban omlanak össze az elszegényedő alsóbb osztálybeli (szubaltern) háztartásokkal, és olvadnak össze velük. A megélhetésükhöz szükséges eszközöket a nem kapitalista és kapitalista törvényes és illegális gazdaságokban végzett munkával vagy kisipari termékek és szolgáltatások értékesítésével keresik. Korábban éhínség, aszály és konfliktusok idején gyakran a klánokon alapuló, szokáson alapuló kölcsönösségen keresztül tartották fenn magukat. Napjainkban az alárendelt háztartások óriási száma (2019-ben 40 millió a bejelentett 43 millió háztartásból; EuroMonitor International 2019) a mindenkori mintegy 180-200 milliós országos népességben bizonytalanul, következetes kiterjedt családi segítség nélkül él. Nigéria Csád-tóval határos északkeleti részén a Boko Haram elleni évtizedes háború erőszakkal választotta el a keresztény és muszlim parasztgazdaságokat, kisiparosokat és kiskereskedőket a közös földeken folytatott megélhetési gazdálkodásból. A rokonok, akik korábban a saját gazdaságban termelt élelmiszert cserélték el egy gyermek iskolai tandíjának kifizetéséért, most nem tudnak segíteni egy szegény ügyfél családjának élelmezésében. Nigéria északkeleti részén a társadalmi kötelékek gyengülnek, mivel az állam katonái erőszakkal "eltávolítják" (elpusztítják) azokat a férfiakat és fiúkat, akiket a Boko Haram támogatásával gyanúsítanak. A hadsereg a túlélőket, főként nőket és gyerekeket menekülttáborokba vagy megerősített településekre szállítja, ahol apró parcellák vannak a minimális művelésre. A családi egységek egy fiatal nőre, talán az édesanyjára és a túlélő gyermekeire

redukálódnak. A humanitárius ügynökségek jelentéseiben becslések szerint Nigéria északkeleti részén, Csád délnyugati részén, Niger délkeleti részén és Kamerun északnyugati részén mintegy kilencmillió embert sodort a szélsőséges erőszak a puszta élet afrikai változatába: rokon nélküli és ezért jogtalan nincstelenségbe, kétségbeesésbe és a dehumanizálódásig való lealacsonyodásba (Maclean és Hilaire 2018; World Food Programme 2020).

Boko Haram

3.1. térkép. Nigéria és a Csád-tó-medence államainak térképe. Készítette Tom Farrington a Natural Earth ingyenes vektoros és raszteres térképével data@naturalearthdata.com.

A hatalom és a tőke vertikalizálódása szintén jellemző azokra a vallási fundamentalista szervezetekre, amelyeket a külföldi állam "szélsőségesnek" minősít. A Boko Haramról sokat beszélnek terrorista szervezetként, túl gyakran alig hiteles és többször újrahasznosított adatok alapján. Először is, a csoportot kevéssé elemezték a polgárháborúnak a nigériai és Csád-tó-medencei háborús övezet lakosságában a társadalmi viszonyok és az osztályok közötti megosztottság átrendeződésére gyakorolt hatásait illetően. Prieri és Zenn (2018), valamint néhány frankofón tudós (Debos 2012, 2018) és

Lombard (2016) kivételével alig vagy egyáltalán nem foglalkoznak azzal, hogy miként

mudzsahedek és nigériai katonák (muszlimok, keresztények) értelmezik a szélsőséges erőszakot. Nem kapitalista kozmológiákból merítenek, és a több szellemlénybe vetett hibrid hit közös kultúráját építik fel, amelyek közül néhányan felnőtt és gyermek boszorkányok rosszindulatú támadásaiban nyilvánulnak meg. A "banditák", "rablók", "bűnbandák" és dzsihadisták által megszállt csádi államalattjárók milliói úgy élik meg, hogy a háború által kiváltott "lelki bizonytalanság" közepette véget nem érő "spirituális támadásoknak" vannak kitéve (Lombard 2016; MacEachern 2019; Ellis 1995 a, b). A legtöbb nyugati megfigyelő tagadja az afrikai emberek igen elterjedt hitét, miszerint a misztikus támadások lelki bizonytalanságot teremtenek, ami betegséget, kétségbeesést és halált okoz. Az elemzők inkább ragaszkodnak ahhoz, hogy Északkelet-Nigériában az iszlamista terrorizmus miatt az összes nem fegyveres lakosság, különösen a nők és a gyermekek, az ~~ahus~~"civil bizonytalanság" állapotában élnek (Dowd és Drury 2017; Oriola 2017). Másodszor, kevésbé vizsgálják a hasonlóságokat és különbségeket abban, hogy a dzsihadista csoport retorikája a "hitetlenek" megölésének szent kötelességéről hogyan különbözik vagy nem különbözik a nigériai vagy kameruni államnak a (dzsihadista) "barbárok" igazságos megöléséről szóló ideológiáihoz képest (Barkindo 2016). Végül a legtöbb tudós elmulasztja analitikusan elhelyezni a Boko Haramot a polgárháború által a nigériai társadalom északkeleti és távolabbi részének két osztályra való átstrukturálódásához képest: vagyis az uralkodó és az uralt csoportok között, amelyeket egy zsugorodó polgárság közvetít. Ezeket a témákat a továbbiakban tárgyaljuk.

2015-ig a Boko Haram teljes neve *Jama'at Ahl* volt.

as-Sunnah lid-Da'wah wa'l-Jihad (A Szunna Népeinek Csoportja a Prédikálásért és a Dzsihádért) (Thurston 2018). Miután 2015-ben hűséget (*bayat*) fogadott az Iszlám Államnak, a csoport néhány évig Iszlám Állam Nyugat-Afrikai Tartomány néven volt ismert. Ez utóbbi azonban ma már a Boko Haramtól különálló entitásként működik, amely továbbra is Amir Abubakr Shekau erőszakos vezetése alatt áll. I

használják a csoport hausa becenevét, a "Boko Haram"-ot (a nyugati oktatás bűn), amely a szalafista kritikák ellenére továbbra is ismert (Brigaglia és Iocchi 2017). A Nigéria északkeleti részén, különösen a Csád-tó térségében fekvő Bornu államban zajló vallási háborúról szóló tudományos írások a Boko Haram szervezetére: "őrült" vezetőjére, Amir Abubakr Shekaura, valamint a nigériai államnak a dzsihádisták harcosok nigériai és nyugat-afrikai Száhel-övezetben tapasztalható kaotikusnak vélt erőszakának megfékezésére irányuló küzdelmére összpontosítanak (Zenn et al. 2013; Barkindo 2018).

A Boko Haram bizonyosan nem tekinti az egy Isten alatti politikai hatalomról alkotott elképzelését és gyakorlatát hasonlóknak a nigériai állam politikai hatalomról alkotott ideológiájához és gyakorlatához. A Boko Haram szemszögéből nézve a nigériai állam - "a zsarnok" - és biztonsági erői páratlanul törvénytelen kegyetlenséggel hajtanak végre cselekményeket a csoport "testvérei" ellen az Úrban. Vagyis a parancsnokok, feleségek, gyermekek és más szalafista muszlimok ellen. De akár keresztények, akár muszlimok, a szubalternek nem nevezik ezeket a mérsárlásokat erőszakos vallási szélsőségességnek. Nincsenek "kitéve", ahogy a nigériaiak mondják, a nemzetközi és nemzeti politikai elit legitim hatalomról és a polgári állam politikai központjától "szélsőjobboldalinak" vagy "szélsőbaloldalinak" tartott csoportok illegitimitásáról alkotott elképzelésének. Az alsóbb osztályok és a kisbour-geois szubalternák közé tartoznak a kiskereskedők, a földművesek, a halászok, a legeltetők, a kézművesek, a *mallamok* (Korán-tanárok), a hentesek és a kis hivatalnokok. Többnyire nem ismerik a nyugati és nigériai politikai elit modorát és gondolkodásmódját. A szubalternek a társadalmi formációban elfoglalt alsóbbrendű helyzete abban nyilvánul meg, hogy

kirekesztik őket a kormányzati pozíciókból, ahonnan küzdhetnek azért, hogy jövedelmező kapuóri szerepet töltsenek be az állami minisztériumokban. Ez utóbbiak azt remélik, hogy kenőpénzeket kapnak a multinacionális vállalatok a jövedelmező állami szerződések biztosításáért cserébe. A legtöbb szubalternával ellentétben az elitkapcsolatok a kapuőröket jelentik.

a notabilitások ismerhetik a nemzetközi szervezetek jelentéseiben használt angol kifejezéseket, amelyek szerint a szalafista "erőszakos vallási szélsőségesek" megsértik az "emberi jogokat".

A Boko Haram, az al-Kaida az Iszlám Magrebben és több mali szalafista csoport számára a nyugat-afrikai ("cru- sader") állam bűnös és teljesen illegitim (Thurston 2018). Mindezek a csoportok megfordítják az állam "bűnösségének" ideológiáját, így a dzsihadisták a legitim, isten által szentesített erőszak irányítóinak igazságos pozícióját veszik fel. Szerintük a "zsarnoki" állam és annak hadseregei azok, akik "vadságukat" demonstrálják, amikor illegitim gyilkos erővel mészárolják le a muszlimokat. Másrészt a nigériai és a csádi hadseregek akár 4000 ártatlan civilt, köztük csecsemőket és kisgyermeket is lemészároltak, amikor 2015-ben visszafoglalták Gwozát, a Boko Haram kalifátus fővárosát (Amnesty International 2020).

Kijelentette a Boko Haram Amir Abubakr Shekau 2014-ben,

"Élvezettel ölök meg mindenkit, akit Isten parancsára meg kell ölnöm. Allah azt parancsolja neki, hogy megbosszulja Nigéria igazságtalanságát "testvéreink" ellen (McCoy 2015). A bosszú igazságosságáról úgy gondolják, hogy kölcsönös. Helyreállíthatja a szokásos egyensúlyt például két törzs között, amelyek mindegyike a másikat a másik vélt jogtalan erőszak elkövetőjének vagy áldozatának tekinti (Gluckman 1963).

A Boko Haram *mudzsahedek* egyik vezetője 2015 januárjában megmagyarázta a világnak, hogy miért mészároltak le becslések szerint legalább 2000 férfit, nőt és gyermeket Baga városában (Borno állam, Északkelet-Nigéria): "ők hitetlenek...". Gondoskodtunk róla, hogy ennek a teremnek a padlója vörösre színeződjön a vértől ... a gyilkolás, a mészárlás, a pusztítás és a bombázás lesz a

vallási kötelességünk, bárhol is törünk be" (Adekunle 2015; McCoy 2015). A Boko Haram videokapcsolaton keresztül kijelentette, hogy a mézárulás Isten nevében történt. Ezért, ahogy Allah parancsolja, a halottak vére megtisztítja és megtisztítja a társadalmat a hitetlenség bűnétől. Az áttérés elutasítása

A szalafizmus a társadalom és az állam ~~kkv~~ bűnének tünete. Vagyis a demokráciát, az alkotmányt és a nyugati oktatást el kell törölni, mert ezek a hitetlenséget vagy a társadalmi rendellenességet képviselik és reprodukálják. Ez szinonimája a többszörösen kaotikus politeizmusnak. Allah szavaival élve: "A rendetlenség rosszabb, mint az ölés... öljétek meg őket, ahol csak találjátok őket...". ' (Korán 2:191).

A többszörös animista gyakorlatok

Mindkét monoteista vallás politikai és katonai elitje vonakodik beismerni, hogy animistikus ("pogány") papnőkkel/papokkal és jósokkal konzultálnak a féltékeny riválisok boszorkányságával szembeni mágikus védelem érdekében. A nigériai állam sok katonája, valamint a Boko Haram mudzsahedjei is vásárolnak mágikus bűbájokat, amelyek azt állítják, hogy megvédik viselőjüket az ellenséges golyóktól, a boszorkányságtól és a sterilitástól. A ruházat alá, közvetlenül a bőrre helyezett amulettek a harctéren láthatatlanná teszik a hívőt (Ellis 1995a, 2004; Prieri és Zenn 2018: 651-660).

Talán a szomszédos Kamerun élethosszig tartó diktátora, Paul Biya elnök is így gondolja. A katolikus vallású férfi 2016-ban felülbíráltta országában a boszorkányságot kriminalizáló törvényt. Az elnök utasította a felvidéki főnököket, hogy boszorkányaikkal és varázslóikkal harcoljanak és pusztítsák el a "vérszomjas szektát". Egy kameruni informatikus-újságíró lelkesen tweetelte, hogy a törzsfőnököknek, vadászoknak és önbíráskodó fiataloknak szellemi erejüket kell felhasználniuk a csoport kiirtására. Fiatalok százai rohantak maraboutokat (szent embereket) felkeresni és mágikus varázslatokat vásárolni, amelyeket a testükre helyeztek, és azzal dicsekedtek, hogy a Boko Haram

golyója nem érheti őket (Afriem 2016; Locka 2017).

Nyugat-Afrika egy másik perspektívát kínál a mudzsahedin mártírok által Allah nevében feláldozott vér tisztító erejéről. A monoteista és politeista gyalogosok és

A dzsihadisták, valamint az alárendelt civilek és az uralkodó elitek Nigéria-szerte misztikus hatalommal azonosítják a Boko Haramot. Ezek az energiák úgy száguldanak, mint a szél (*iskoki*) (Greenberg 1949; King 1967; Masquelier 1994, 2001). A háborús övezetekben még vadabbak, veszélyeztető, de a (ember)áldozatok véréből és az "ellenséges ördögök" vad lemészárlásából származó potenciákat teremtenek (McCoy 2015; Kramer 1993; Ellis 1995a, 2004). Az animista érzékenységet jelzik a Boko Haram által a nigériai Sambisa-erdő felett kikiáltott szuverenitásról szóló népszerű diskurzusok. Ez egy hatalmas "fekete" (spirituálisan veszélyes) bozótos terület az Adamawa-hegységben, amely elválasztja Nigériát Kameruntól. A közelmúltig a csoport hosszú távú operatív főhadiszállása Bornu államban, a Sambisa-erdőben volt, akárcsak néhány magas rangú parancsnok és családjuk. A nők és a gyerekek kis gazdaságokat műveltek és állattenyésztéssel foglalkoztak (Matfess 2017). Sambisa fizikailag és misztikusan a társadalom peremén helyezkedik el, régóta rettegett dán-gerikus szellemei és varázslói miatt. Ezeket a lényeket általában kígyó alakú démonokként szimbolizálják, valamint Amir Shekau lázadó parancsnokok véres kivégzéseiben. A menekülttáborok és a piaci városok közelében felnyársalt fejük félelmetes elrettentő példaként a menekülttáborok és a piaci városok közelében felállított oszlopokon tanúskodik a véget nem érő gyilkolásról, vérontásról és a félelmetes bizonytalanságról. A Boko Haram, az Iszlám Állam és a nigériai kormány vitatott fennhatósága alá tartozó falvak és kisvárosok között ingázó rémült újságírók ezt a vérontást "új normális helyzetünknek" nevezik.

Határzónák, gyermekboszorkányok és gyermekkatonák

Victor Turner (1969) a ndembu rituálék klasszikus elemzésében bemutatta, hogy az ilyen "antistrukturális" késztetések hogyan jönnek létre a liminális, marginális kontextusokban. Ott a gyakorlatban a kapcsolati folyamatok szembehelyezkednek a központi strukturális dominanciájú reprodukciójával, és támogatják azt.

A politikai és vallási hatalmi központok erőszakos összecsapásainak pontjai olyan liminális küszöbököt jelentenek, ahol "az erőszak átmegy a jogba, és a jog átmegy az erőszakba" (Echard 1992; Agamben 1998: 31). Agamben számára az ilyen küszöbök a szuverén állam jogán kívüli kivételes állapotokat jelentenek. A rettegő polgárokat erőszakkal megfosztják jogaiktól, elszakítják őket családjuktól és szeretteiktől. Kénytelenek menekülni, hajléktalan csavargóvá, koldussá és "rablókká" válni, és hasonló másokkal új társadalmi kapcsolatok kialakításáért küzdenek, akik rokon nélküli és ezért dehumanizált törvényen kívüliekként küzdenek a túlélésért.

A nigériai állam hadserege és a dzsihadista milíciák naponta megsértik a lakosság alapvető emberi jogait. A háború mindkét fegyveres fele családokat szakított szét, gyermekeket árvává tett és túl sokakat élve elégetett. Az anyák elvesztették gyermekeiket, férjeiket és támogató nagynéniket és nagybácsikat. Ezek a kétségbeesett és kétségbeesett nők azzal küzdenek, hogy túléljék a nemi erőszakot, a rabszolgaságot és a kényszerített prostitúciót, a súlyos éhezést, a családtagok elvesztését és a halált (Oriola 2017). A gyerekek elveszítik az egyik túlélő szülőt, így árvaságra jutnak, és arra kényszerülnek, hogy a háborús övezet pusztaságaiban boldoguljanak. Másokat, még hozzá fiatalon, beszerveznek, vagy önkéntesnek jelentkeznek (pénzért vagy élelemért), hogy kézfegyverrel harcoljanak a Boko Haram számára. Egyes újoncok kis termetüket kihasználva beépülnek, ahol azonosítják a nigériai hadsereg rejtékhelyeit, az utakat, amelyeken az élelmiszer- és katonai felszereléseket szállító konvojok áthaladnak, és rajtaütéseket terveznek. A gyerekeket rendkívül kockázatos utakra küldik, mert feláldozhatók és túl sokan vannak ahhoz, hogy etetni lehessen őket. A katonák és a menekültek azonban tarthatnak az idegen gyerekek esetleges rosszindulatától és trükkös taktikáitól. Az éhségtől

lesoványodott és lecsúszott gyerekek fiatalabbnak tűnnek koruknál. Úgy tűnhet, hogy még mindig a szellemvilágokhoz kötődnek, ahol a gyermekek születésre és újjászületésre várnak; az ilyen gyermekek misztikusan veszélyesek az élőkre (Monfouga-Nicolas 1972).

A gyermekkatonák kiemelkedő szerepet játszanak Afrika múltbeli és jelenlegi polgárháborúiban, például az Úr Ellenállási Hadseregében (Uganda), a Forradalmi Egyesült Frontban (Sierra Leone) és a libériai polgárháború különböző milíciáiban (Ellis 1995a). 2015 óta a Boko Haram és a Nyugat-Afrikai Iszlám Állam tartomány milíciái harcolnak Nigéria, Csád, Kamerun és Niger közös fegyveres erői ellen. Az öngyilkos merényletekben önmaguk és mások felrobbantására kényszerített, elkábított gyermekeket is bevethetik a fegyveres konfliktusokban Észak-Kamerunban és Délnyugat-Csádban. A fiú- és olykor lánygyerekeket emberi katonákként kézfegyverekkel szerelik fel, míg szellempárjaik az isteni erőszak és megtorlás erejével ruházzák fel őket (Allotey-Pappoe és Lamptey 2019).

A gyermekboszorkányok és a gyermekkatonák különböző típusú üzenetek. Az utóbbiak fizikai utakon keresztül közvetíthetnek üzeneteket a hadsereg tisztjeinek, a kormányhivatalok nagy embereinek és a gazdag kereskedőknek, akiket arra kérnek, hogy adjanak készpénzt a vámosoknak vagy a Boko Haramnak vagy a Nyugat-Afrikai Tartományban működő Iszlám Államnak dolgozó ügyleteknek. A gyermekboszorkányok segíthetnek ezeknek a gyermekkatonáknak a feladatuk teljesítésében. A gyermekboszorkányok olyan szellemlények segítségét veszik igénybe, akiknek az a feladatuk, hogy isteni erőszakukat bevetik a nigériai hadsereg ellen. A gyermekkatonák és a boszorkányok nem feltétlenül zárják ki egymást (De Boeck 2004: 155; Geschiere 2013: 192-197; Debois 2016; Falen 2018: 41-45).

Az animista gondolkodásban különösen a gyermekek úgy jelennek meg, mint akik nem rendelkeznek erős társadalmi-szellemi határokkal az emberi társadalom és a

szellemvilág között. Egy gyermekboszorkány átváltozhat gyermekkatona formájába és fordítva. Jelenlétük az emberek között képlékeny és rugalmas, jönnek és mennek. A lelkeket és a szellemelemeket a dél-nigériai igbóknál *ogbanje*, a jorubáknál pedig *abiku* néven ismerik (Ifeka 1962; Henderson 1972).

Az észak-nigériai hausza emberek az ilyen gyerekeket *kurwának* vagy *iskokinak* hívják. Ezekről a lélekanyagokról széles körben úgy tartják, hogy kapcsolatban állnak a születés előtti, a születettek, a halottak és a még születendőek szellemeivel (Kramer 1993).

Amint arról Robert Brain (1970) az 1960-as évek végén a nagyon vidéki és bokros bangwák között élő gyermekboszorkányokról szóló klasszikus tanulmányában beszámolt, a gyermekek meghalhatnak, hogy a szellemgyermekkel való kapcsolataikat felelevenítsék, vagy veszélyes állatokká alakulhatnak át (Ruel 1969). A fiatal fiúk és lányok tehát látens vagy tényleges okkult kétértelmű képességekkel rendelkeznek. Az észak-nigériai háborús övezetekben a gyermekboszorkányok és a katonák okkult liminalitásuk révén közvetítenek. Úgy gondolják, hogy az ilyen felruházottságukkal ők alakítják az emberi (állami/jihadi hadseregek) és a szellemvilág isteni, életadó és pusztító erőszak heves kivetülése közötti ~~kapcsolat~~ Megtisztítja és megtisztítja a társadalmat a rosszindulatú vagy szennyező anyagoktól. A gyermek kétértelmű természetét az anya haláláig vagy eltűnéséig a család és a közösség elől elrejtik. Ha elrabolják, vagy úgy látják, mintha egy gyilkos mezőn lemészárolták volna, üzenetek juthatnak el a családtagokhoz, amelyek figyelmeztetik őket a gyermek ellenőrizhetetlen rosszindulatára.

A gyermekboszorkányok háborús övezetekben is megnyilvánulhatnak a Boko Haram (és korábban a Sierra Leone-i Forradalmi Egyesült Front, a háború sújtotta Libériában és a távoli Ugandában) által négy láb magas harcosokként, hordároként, IED- és öngyilkos merénylökként toborzott gyermekkatonák formájában (Ellis 1995a; Human Rights Watch 2013). Az ilyen rosszindulatúsággal megszállt gyermekeket ki kell

taszítani a társadalomban jogfosztott emberi és szellemi lények "puszta életébe". A gyermekboszorkányok misztikusan hatalmassá válnak, mint halálhozó katonák. Az egyedülálló, ellenőrizhetetlen erő - a hatalom - megtestesüléseként képzelik el őket - a vérontó harcos szerepében osztoznak a másik misztikus és társadalmi tulajdonságaiban.

Hasonlóságok és különbségek

A háború frissen feltárt kétosztályos politikai rendszerében a rendkívül egyenlőtlen társadalmi viszonyok számos aspektusa kapcsolódik a politikai hatalom vertikalizálódásához a nigériai társadalomban. Az intézményesített hatalom a nigériai állam és annak dzsihadista ellensége, a Boko Haram formájában bizonyos hasonlóságokat mutat. Ezek a tőkefelhalmozás - akár törvényes, akár törvénytelen - központosító folyamatainak következményei lehetnek. A parancsnokok koncentrálják a stratégiai erőforrások - anyagi és misztikus - feletti ellenőrzésüket, hogy nagyon szélsőségessé tegyék az erőszakot, amelyet az ellenséges másik elpusztítására alkalmaznak. Ahogy Marx és Rosa Luxemburg érvelt, az emberi kapzsiság és a tőke nagyobb profitra irányuló pénzszerzésének természete elkerülhetetlenül vertikalizálja a hatalmi viszonyokat.

A hasonló szervezeti és

A dzsihadista csoport és a nigériai állam közötti ideológiai tendenciákat az alábbiakban vázoljuk fel. Ezek a folyamatok nem lehetnek meglepőek. Kapferer (2004) Gluckman (1963) nyomán azzal érvelt, hogy a háború és a konfliktus olyan dinamikus folyamatok, amelyek átrendezik és újraértelmezik a társadalmi viszonyokat. Nigéria hosszú háborúja leleplezi, hogy a polgárság alacsonyabb jövedelmű háztartásai hogyan süllyednek az erőszak által homogenizált alantass osztályba. Egy társadalmilag újraelosztóbb, horizontális rétegződési rendszer vertikálisan újjáépül. A gyilkos erőszak, a bezárkózás és a kisajátítás két alapvető rétegre osztja a társadalmat Nigériában és a szomszédos államokban. Egy kicsi, de domináns uralkodó elit és a vidéki és városkörnyéki háztartások egyre növekvő alsóbb rétege a nem kapitalista kapcsolatokról és

hatalmaktól függ a túlélésben. A tőke háborúfüggősége a könnyű felhalmozás érdekében a kisajátítás révén tovább vertikalizálja a hatalmat. A tőke szereti a háborút, mert mások földjeinek és vagyonának elpusztításával mesés lehetőségeket nyit meg a következő célokra

bűnözői elemek. A Csád-tó medencéjében ezek közé tartoznak az állami politikusok, a vállalati vezetők és a szőnyegszedő vállalkozók, akiknek az állami intézményekben lévő de facto patrónusaiknak megvannak az eszközeik ahhoz, hogy erővel vegyenek részt az erőforrások elsajátításának tiltott fajtáiban (Ellis 2016). Az útjukba kerülő embereket ki kell irtani. Ahogy Agamben (1998) érvel, az állam szélsőséges erőszakával lényegében megfosztott emberek a jogtalan pusztá élet legkisebb közös nevezőjére redukálódnak.

(i) A dzsihádisták háborúja negatívan érintette a konfliktus egyik vagy másik területi oldalán - talán ideiglenesen - élő családokat. Sok ilyen család korábban a vidéki, városkörnyéki, sőt városi nyomornegyedek nagyobb, munkaközösségi háztartásainak egysége volt. A rokonoktól való elszakadás, a szülők halála, a gyermekek elárvulása és a nők brutalizálása tovább mélyítette az elitek és az alsóbb osztályok többsége között már meglévő szakadékot, függetlenül attól, hogy a Boko Haram vagy az állam oldalán kötöttek ki. A Csád-tó medencéjében és a nigériai határvidéken a háborús övezetekben a kisajátítás, a szegénység és a kiszámíthatatlan, félelmetes erőszak a gazdaságilag, etnikailag, vallásilag és politikailag erősen differenciált, mintegy kilencmillió lakosságot a szenvedő emberiség tömegévé rendezte át. Erdőkbe, pusztaságokba, táborokba, dombtetőkre és barlangokba menekülve keresik a biztonságot.

(ii) A háború meglepő hasonlóságokat generál a politikai hatalom "mainstream" centrista és szélsőséges ideológiáiban. A nemzetállam a mitikus erőszak egy olyan formáját gyakorolja, amely a háborút a szuverén állam határainak és lakosságának a megsemmisüléstől való megvédéséhez szükségesnek legitimálja. A gyakorlatban a kapitalista állam uralkodó osztálya - az ellenkezőjét bizonygatva - üdvözli a háborút, mivel a

háborús övezetekben számos lehetőség nyílik az illegális tőkefelhalmozásra. A dzsihádisták csoportja maga részéről azt állítja, hogy Allah isteni erőszakát gyakorolja, akinek prófétája

lehetővé tette az igaz hívők számára, hogy tisztán a saría törvényei szerint éljenek. Tíz év véget nem érő háborúskodás után azonban a Boko Haram vezető parancsnokai némileg hasonlítanak a nigériai állam "választott" politikai osztályára. Ez utóbbiak az ország címere - "hit, egység, béke, haladás" - iránti elkötelezettségüket hirdetik, de a gyakorlatban a nemzetállam szuverén erőmonopóliumára támaszkodnak a felforgató vallási vagy politikai mozgalmak elnyomása érdekében a központ szélsőjobboldalán. Hasonlóképpen, a dzsihadizmus is úgy képzei el a mitikus erőszakot, mint olyan szingularizáló erőt, amely megsemmisíti a hitetlenek ellenállását. A dzsihád első éveiben (2009-2015) a Boko Haram fiatal mártírjai szenvedélyesen gyakorolták az Egy Isten isteni, megtisztító erőszakát. Néhány év elteltével a csoport az erőszakot inkább teokratikusan értelmezte újra, a kalifális állam egy adórendszer, a kényszermunka, az oktatás, az iszlámra való áttérés és a saría törvényeknek való engedelmesség érvényesítésének teokratikus fogalmaiban. A házasságtörőket, boszorkányokat és prostituáltakat ki lehetett, illetve ki is végezték (Kassim és Nwankpa 2018).

(iii) A legfőbb hatalom vertikálisan koncentrálódik a Boko Haram megválasztott vezetőjének vagy amírjának és közeli társainak kezében. Ez utóbbiak közvetítik az adománygyűjtő műveleteket. Pénzre van szükség a fizetések fedezéséhez; 2013-ban vagy úgy körülbelül havi 100 dollárt fizettek minden újoncnak. Az élelmiszer-, logisztikai, lőszer- és egyéb költségek arra ösztönzik a csoportot, hogy olyan stratégiákat alkalmazzon, mint a gazdag személyek elrablása (és esetleg megölése, ha nem ajánlanak elegendő váltságdíjat). A regionális és tengerentúli (indiai) kábítószer-kereskedőkkel és fegyverkereskedőkkel kötött

embercsempészi megállapodások szintén népszerűek. A saria törvényre és a dzsihádisták hatalom mitikus erőszakára hivatkozva Amir Shekau kivégzi azokat a parancsnokokat, akik pénzt sajátítanak ki maguknak (Kassim és Nwankpa, 2018). Ugyanakkor a nigériai állam elnöke is "törvényesnek" nevezi a mitikus erőszakot, amikor jóváhagyja a halálbüntetést olyan személyekre, akiket az állami bíróságok bűnöző "banditáknak", "rablóknak" és "szabotőröknek" neveznek.

Ugyanígy a legfőbb hatalom vertikálisan a nigériai hadsereg főparancsnokának hivatalában összpontosul, amelynek székhelye Abuja, az ország fővárosa, és Maiduguri, Bornu állam fővárosa. A vertikálisan szervezett katonai hatalmat azonban a megszokott hivatali és katonai patrónusi kapcsolatok átszövik. A nigériai hadsereg bőséges lehetőséget kínál a patrónusi szerepet betöltő magas rangú tisztek, valamint az alsóbb rangúak és a háborút vezető tisztek közül kiválasztott ügyfelek számára, hogy státuszukkal arányos összegben "osztózzanak" a háború "osztalékából". A magas rangú tisztek komoly befektetéseket eszközölnék a "gyomor infrastruktúrájába". A dokumentált vállalkozások közé tartozik a hadsereg fegyverraktáraiból származó fegyverek eladása, elavult fegyverek cseréje kábítószerre, fiatal lányok és fiúk értékesítése biztonságos házakban lévő közvetítőkön keresztül, szemet hunyva (készpénzért) a fiatal lányok megvásárlása és eladása felett fiatal gyalogos katonáknak és mudzsajháknak házasság céljából.

(iv) Az állam és a Boko Haram szélsőséges harcokat folytat.

erőszak, időnként megtorló rajtaütések formájában. Például 2014-2015-ben a nigériai hadsereg civilek ezreit mészárolta le Gwozában, míg a Boko Haram ezreket mészárolt le Bagában, mindkettő Bornu államban található. Vajon a mélységes brutalitás és az emberiség elleni bűntettek e példái is az isteni erőszak munkálkodásának példái? Az Ogunhoz hasonló isteni erőszak (lásd a fejezet elején) helyettesítheti-e a békéért harcoló nemzeti hősokról szóló állami mítoszokat? A valóságban azonban a háború nem a szélsőséges erőszak bevetését takarja a birtokbavétel útján történő tőkefelhalmozás elérése érdekében? A nigériai állam fegyveres erői is elkövettek ~~erőszak~~ elleni bűncselekményeket a profit érdekében. Logikusan tehát

mindkét fél súlyos emberiség elleni bűncselekményeket követett el.

(v) A jelentések szerint 2014-2015-re Amir Shekau már cinikus. Elvesztette eredeti szenvedélyét a szent háború iránt. Valószínűleg megrontotta a pénzsükséglet, amit kapott...

bármilyen eszközzel, hogy a mudzsahedinek havi 100 dollárt fizessen. A Boko Haram krónikusan "éhes" volt és van a pénzre, amiből fegyvereket és lőszert tudott vásárolni, és üzemanyagot tudott biztosítani a nigériai hadseregtől zsákmányolt tankokhoz. Talán azonban Shekaut is megrontotta, hogy ő és a csoport a szervezett bűnözéstől függött, hogy pénzt szerezzen a szent harcra.

(vi) Választott politikusok támogatták a Boko Haram ügyét, miközben hivatalosan kaptak fizetést és járandóságokat a nigériai államtól. A háborúban részt vevő mindkét fél patrónusai közvetve, megbízóik révén kapcsolatban állnak az emberkereskedelemmel és egyéb formáival. Mindkét fél az egyik árucikkből származó nyereséget arra használja fel, hogy előteremtse a készpénzt, amellyel egy másik kívánt árucikket, például fegyvereket vagy kábítószeret vásárolhat. Az állam például szemet huny bizonyos családok felett, amelyek fiatal nigériai nőket adnak el szexrabszolgának Olaszországban, ahol a nigériai titkos társaságok által "irányított" területen tevékenykednek. Ez utóbbiak a prostitúcióból származó pénzt a transzatlanti kábítószerkereskedelembé fektetik be. Egy másik esetben egy globális kábítószer-szindikátus indiai vezetője 2013-ban szövetkezett Amir Shekauval, aki állítólag inkognitóban utazott Lagosba egy kulcsfontosságú találkozóra, ahol azt remélte, hogy készpénzt kap kábítószerért. Sikeresen elkerülte a letartóztatást!

(vii) A háború mindkét félre hatással van a dislo-
a lakosság nyomorba süllyedése, amely a pusztá életet élvezi a táborokban, a távoli bozótosokban és a városkörnyéki nyomornegyedekben. A szalafista dzsihádisták és a muszlim-keresztény nigériai katonák egyaránt osztoznak az istenek, szellemlények és boszorkányok többszörös erejében való általános hitben. Sokan hisznek a gyermekboszorkányokban. De a nyugat-

és kelet-afrikai posztkoloniális hadviselés történetében egyedülálló módon csak a Boko Haram vet be rendszeresen gyermek öngyilkos merénylőket, akik közül néhányan mártírhalált és új életet ígérnek a paradicsomban.

(viii) A liminális zónák mindkét oldalt összekötik a háborúval, mint személyiségek (gyermekboszorkányok/katonák, meggyilkoltak szellemei).

klánok népe, a gyászoló ősök szellemei), akik egyszerre tűnnek el és jelennek meg újra, mint misztikus jelenlétek, amelyek a hódító és a meghódított közötti kapcsolatokat közvetítik. Egyes menekültek számára a segítségért való imádkozás, a mágikus varázslatokhoz való folyamodás, a spirituális szocialitás áramlatai átmenetileg védőpajzsot nyújthatnak. Az emberiség különbségei csökkennek, ahogy a menekülő emberek tömegei a halál zónáiba kerülnek, és az állami és dzsihadista katonák és civilek között a mágikus talizmánokba vetett ani- mist hiedelmek terjednek. A veszély és a szellem jelenlétének ezek a liminális zónái összekötik a Boko Haram és a nigériai hadsereg által harcolt és vitatott területeket és lakosságot. Néhány szigorúan őrzött út köti össze a hadsereg megerősített fővárosát, Maidugurit, a laktanyákat és a militarizált településeket (helyőrségeket) a törékeny idős férfiak, nők és gyerekek által megművelhető apró parcellákkal. Ezek az egykori nagycsaládos háztartások nincstelen maradványai. A Boko Haram mudzsahedek a bozótosban és a csendes dzsihadista sejtek a városban szintén olyan liminális küszöbököt jelentenek, ahol a dzsihadisták kis csoportjai bizonytalanul, az állami intézményekkel szomszédos, de a katonai radar alatt lógnak. A kisfiúk vagy a gyermekkatonák üzeneteket hordozhatnak ide-oda, lehetővé téve a dzsihadista sejtek számára a biztonságos kapcsolatot és kommunikációt. Így elkerülhetik, hogy az ellenséges mobiltelefonokat figyelő állami hírszerzők lehallgassák őket.

Vajon az animizmus isteni erőszak kölcsönhatásba lép a világi

és a saría jogi kódexeket ezekben a ködös zónákban? Halálos erőszakáramlatok közvetítik az individualizáló nyugati értékeken alapuló állami jogot és az iszlám kollektivistább saría jogát? Jelentik-e ezek a folyamatok a gyermekkatonák és a gyermekboszorkányok által

képviselt liminális küszöböket? Talán ezek a kétértelmű gyermeki rosszindulatú személyek jelzik a nigériai állam technológiai erőszakát a szalafista gyermek öngyilkos merénylők misztikus és emberi erőszakával szemben.

Látszólag összekapcsolódó formáik és változó alakjaik a többszörös hatalom kétértelműségének liminális tulajdonságait mutatják.

Az animizmus úgy strukturálja az emberi lényeket, mint akik egy hatalmas, nyitott, végtelen mezőben születnek, élnek és halnak meg, ahol több misztikus erő is jelen van, amit a szélsőséges terror és erőszak alkalmával az emberek úgy élhetnek meg, mint ami egyedülálló formában, hatalomként nyilvánul meg. A szellemi médiumok, a gyermekek és a természeti erők, mint a szél és a villámok, mind a szellemi energiákban és azokon keresztül formálódnak. Az éltető és pusztító *iskoki* (szelek) a létezés látható és láthatatlan dimenzióit közvetítik - háborúban és békében -, ahogyan a csecsemők vagy a kisgyermek is. Ha betegek vagy "bajkeverők", a kisgyermeket és csecsemőket úgy képzelhetjük el, mint akik a családjuk felett "lógnak", a szellemi és az emberi világ közötti átmenetben lebegve.

Következtetés

A hardcore szalafisták szemében a társadalom csak akkor válik erkölcsössé, ha az isteni erőszak a teokratikus államot a hitetlenek és a muszlim eretnekek igazságos megölése révén a saría törvény értelmezésének megfelelően megalapozza. A törvény a társadalom megtisztulását az egyetlen Isten, Allah által vezeti be. A hitetlenek (pl. a keresztény pünkösdisták) és eretnekek (pl. a saría szerint nem élő, lejárt vagy nem szalafista muszlimok) halál általi eltörlését követeli.

Walter Benjamin (1996) 1921-es, az isteni erőszakra szóló esszéjét azzal a kijelentéssel zárta, hogy az erőszak milliók elfojtott szenvedéseire válaszul szabadul fel. Az isteni erőszak tehát az, ami a puszta törvényes életet

bőségesen meghaladja, és az őt korlátozó erőkre és lényekre csap le. A neoliberális állam "ésszerű", a neoliberális állam "ésszerű"

az ember szemszögéből nézve meg kell kérdeznünk, hogy milyen célt szolgál az isteni erőszak. Végül is, érvel Benjamin, ha ez a fajta erőszak olyan lázadásban fejeződne ki, amely politikai, társadalmi vagy kulturális változást eredményezne, akkor maga a törvény lenne az, amely erőszakot gyakorol.

A törvény tehát Benjamin felfogása szerint igazságtalan. A törvényesség csak az uralkodó tőkés osztály eszközeit és céljait szolgálja, hogy megőrizze az államhatalom politikai és ideológiai monopóliumát. A neoliberalizmus azonban kitarat emellett, hogy a (polgári) főáramot fenyegető veszélyeket a hivatalosan istentelen állam centrista ideológiáitól balra és jobbra elhelyezkedő szélsőséges csoportoktól képzelel el.

Ez a fejezet felvette Foucault kihívását, hogy kritikusan és radikálisan foglalkozzunk az állami biohatalommal. Az én animista szemléletem az állam és a szélsőséges iszlamisták közötti bizonyos különbségeket annak a kimérának mutatta be, ami valójában. A szekuláris és vallási hatalmi rendszerek szélsőségesek. A közvetlen és közvetett szélsőséges erőszak nagyobb szereplője a szuverén állam.

Megjegyzés:

Kutatási területem Nigéria és Nyugat-Közép-Afrika. A nigériai szalafista háborús övezet és a Csád-tó határvidékének (Niger, Nigéria, Csád és Kamerun) érintett lakossága azonban még mindig tiltott terület az olyan "nem alapvető fontosságú" munkavállalók, mint az újságírók, antropológusok és emberi jogi dolgozók számára. Ez az elemzés tehát a szocialitással, a kulturális erőszakkal és a rabló uralkodó osztály személyes és családi haszonszerzés céljából történő kizsákmányolásával kapcsolatos sokéves

tapasztalataimon alapul nyugat-afrikai kontextusban.
Köszönöm Giacomo Loperfido nagyon éleslátó és építő
jellegű megjegyzéseit e fejezet egy korábbi tervezetéhez.

Caroline Ifeka, a SOAS-on végzett antropológus jelenleg az Ausztrál Nemzeti Egyetem munkatársa, és konfliktusmegoldásra szakosodott nem kormányzati szervezeteknek ad tanácsokat. Sok éven át élt és dolgozott Nigériában és Kamerunban, ahol közösségfejlesztési és konfliktusmegoldó programokat, valamint társadalmi-gazdasági terep kutatásokat végzett. Caroline a Csád-tó medencéjében a bizonytalanság és a dzsihadista terrorizmus animistikus megközelítése a muszlim és keresztény rezidens fiatalok ellenállási kultúrájára és a dzsihadista háború golyói és IED-jei elleni mágikus védelemre vonatkozó alulról jövő ismereteire támaszkodik. Jelenleg könyvet készít a ragadozó afrikai államról, az istenekről és a rabszolgaságról a kapitalizmus és az elszegényedett népesség erőszakos kapcsolatán keresztül, amely a klánok közös tulajdonában lévő erőforrásokból való túlélésért küzd.

Hivatkozások

- Achebe, Chinua. 1958. *Things Fall Apart*. London: William Heinemann.
- Adekunle, Ajayi. 2015. "Megöltük a бага népét, ahogyan Urunk a könyvében utasított minket". *The Guardian*, január 21. Retrieved 13 July from .
- Afriem. 2016. 'Kamerun boszorkánysággal fog harcolni a Boko Haram ellen'. Retrieved on 27 July 2020 from .
- Agamben. Giorgio. 1998. *Homo Sacer. Szuverén hatalom és pusztá élet*. Fordította Daniel Heller-Roazer. Stanford: University of California Press.
- Allotey-Pappoe, Serwaa és Afua Agyeiwaa, Lamptey. 2019. *Gyalogok, bábuk vagy választott fegyverek: A Boko Haram női öngyilkos merénylők alkalmazásának vizsgálata Nigériában*. KAIPTC Occasional Paper #42.

Amin, Samir, Giovanni Arrighi, Andre Gunther Frank és Immanuel Wallerstein. 2010 [1982]. *A globális válság dinamikája*. New York: Monthly Review Press.

- Amnesty International. 2021. "Nigéria: Boko Haram Brutal-
A nők és lányok elleni erőszak sürgős választ igényel. Új
kutatás.". Retrieved on 12 April 2021 from .
- Thurston, Alex. 2020. "Nigéria: Követeljünk igazságot a Boko
Haram bántalmazott túlélőinek. Nők és lányok ezrei éltek túl a
Boko Haramot csak azért, hogy a nigériai biztonsági erők
támadásaival és bántalmazásával szembesüljenek, akik azt
állítják, hogy megmentik őket". Retrieved on 1 January 2020
from .
- Barkindo, Atta. 2016. *Történelem, emlékezet és ellenállás Észak-
Nigériában. A Boko Haram átalakulása*. London: University of
London School of Oriental and African Studies.
- Thurston, Alex. 2018. "Abubakar Shekau: Boko Haram's Underesti-
mated Corporatist Strategic Leader", in Jacob Zenn (szerk.) *Boko
Haram Beyond the Headlines: Analyses of Africa's Enduring
Insurgency*, New York: Combating Terrorism Center, 53-73.
- Bayart, Jean-François. 1993. *Az állam Afrikában: A gyomor
politikája*. Fordította Chris Harrison, Elizabeth Harrison, Mary
Harper. London: Longman.
- Bayart, Jean-Francois, Stephen Ellis és Beatrice Hibou. 1999. *Az
állam kriminalizálása Afrikában*. Oxford: James Currey és az
Indiana University Press.
- Beier, Ulli. 1970. *Yoruba költészet*. Cambridge: Cambridge
University Press.
- Benjamin, Walter. 1996. "On the Critique of Violence, 1921", in
Bullock, Marcus és Jennings, Michael (szerk.) *Walter
Benjamin Selected Writings*, Vol. 1 1913-1926, Cambridge, MA:
Harvard University Press, 236-252.
- Besmer, Fermont. 1983. *Lovak, zenészek és istenek. A birtoklás-
trance hausa kultusza*. Massachusetts: Bergin and Garvey
Publishers, Inc.
- Bowman, Glenn. 2001. "The Violence in Identity", in Schmidt, Bet-
tina, and Ingo Schroeder (szerk.) *Anthropology of Violence and
Conflict*. London: Routledge, 24-46.
- Brain, Robert. 1970. "Child Witches in Bangwa", in Douglas, Mary
(szerk.) *Witchcraft Confessions and Accusations*. London: Tavistock
Publications, 161-182.
- Brigaglia, Andrea és Alessio Iocchi. 2017. "'Néhány tanács és
iránymutatás: The History of Global Jihad in Nigeria, as Nar-
rated by AQIM (AL-Qaeda in the Islamic Maghreb)', *The Annual
Review of Islam in Africa* (14): 27-35.
- Cary, Joyce. 1939. *Mister Johnson*. London: Michael Joseph.

- Clastres, Pierre. 1994 [1980]. *Az erőszak archeológiája*. Fordította Jeanine Herman. New York: Semiotext(e).
- De Boeck, Filip. 2004. "Bölcsék Kinshasában: Les Enfants, la Rue et le Monde Occulte", in Trefon, Théodore (szerk.) *Ordre et Désordre a Kinshasa: Responses Populaires a la Faillite de l'État*. Paris: L'Harmattan, 155-174.
- Debos, Marielle. 2012. "Quand les "libérateurs" deviennent des "bandits". Guerre et marginalisation sociale a la frontier tchadocenterafricaine", in Ganga Bazenguissa, and Sami Makki, (eds.), *Sociétés en Guerres. Ethnographies des mobilisations violentes*. Párizs: Colloquium Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 93-110.
- Debos, Marielle. 2016. *Living by the Gun in Chad: Combatants, Impunity and State Formation*. London: Zed Books.
- Dowd, Caitriona és Adam Drury. 2017. "Marginalizáció, biztonság és polgári bizonytalanság: Boko Haram and the Lord's Resistance Army", *Peacebuilding* 5 (2):1-17.
- Echard, Nicole. 1992. "Cultes de Possession et Changement Social: l'Exemple du Bori Hausa de l'Ader et du Kurfey (Niger)", *Archives Sciences Sociales des Religions* 79: 87-100.
- Ellis, Stephen. 1995a. *Az anarchia álarca: Libéria pusztulása és az afrikai polgárháború vallási dimenziója*. London: Hurst and Company.
- Ellis, Stephen. 1995b. "Libéria 1989-1994: A Study of Ethnic and Spiritual Violence", *African Affairs* 94 (375): 165-197.
- Ellis, Stephen és Gerrie Ter Haar. 2004. *A hatalom világi: Vallási gondolkodás és politikai gyakorlat Afrikában*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, Stephen és Gerrie Ter Haar. 2016. *This Present Darkness: A nigériai szervezett bűnözés története*. London: Hurst and Company.
- EuroMonitor International. 2019. 'Nigéria országtényadatok'. Retrieved on 25 June 2020 from .
- Falen Douglas, J. 2018. *Afrikai tudomány: Witchcraft, Vodun, and Healing in Southern Benin*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Forde, Daryll. 1946. *The Native Economies of Nigeria*. Vol.1. London: Faber and Faber Limited. Foucault, Michael. 2003. *A társadalmat meg kell védeni: Előadások a College de France-ban, 1975-76*. Fordította David Macey, London: Allen Lane at Penguin

Books.

- Frobenius, Leo. 1913. *Afrika hangja: A német belső-afrikai felfedező expedíció 1910-1912. évi utazásairól szóló beszámoló*, 2 kötet. Fordította Rudolf Blind. London: Hutchinson.
- Geschiere, Peter. 2013. *Boszorkányság, intimitás és bizalom: Afrika összehasonlításban*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gluckman, Max. 1963. *Szokás és konfliktus Afrikában*. Oxford: Basil Blackwell.
- Greenberg, Joseph. 1949. *Az iszlám hatása egy szudáni vallásra*. Az Amerikai Etnológiai Társaság monográfiái, 10. Washington: University of Washington Press.
- Henderson, Richard. 1972. *A király minden emberben. Yale: Evolution- ary Trends in Onitsha Ibo society and Culture*. New Haven: Yale University Press.
- Human Rights Watch. 2013. "Nigéria: Boko Haram: Nőket rabol, gyerekeket toboroz". Retrieved on 16 April 2021 from .
- Ifeka, Caroline. 2004. "Piaci erők, politikai erőszak és háború: a nemzetállamok vége, etnikai és globális szuverenitások felemelkedése?" in Kapferer, Bruce (szerk.) *State, Sovereignty, War: Civil Violence in Emerging Global Realities*. New York: Berghahn Books, 56-74.
- Ifeka, Caroline. 2010. "Háború a "terror" ellen: Africom, the Kleptocratic State and Under-Class Militancy in West Africa-Nigeria", in Mundy, Jacob (szerk.) *US Militarization of the Sahara-Sahel: Security, Space and Imperialism*. Association of Concerned Africa Scholars (ACAS), Bulletin No. 85 (2010 tavasza), 30-49.
- Ifeka, Caroline. 2013. "The Impact of Violence on Local Economies in Three Nigerian States (Kano, Plateau, Kwara) and Seven Local Government Areas (May-September, 2013-2014)", kiadatlan jelentés, New York: The International Institute of Education.
- Ifeka, Sam. 1962. *Onicha társadalmi öröksége*. Onitsha: Herald Books.
- Kapferer, Bruce (szerk.). 2004. *Állam, szuverenitás, háború: Polgári erőszak a kialakuló globális valóságban*. New York: Berghan Publications.
- Kassim, Abdulbasit és Michael Nwankpa (szerk.). 2018. *The Boko Haram Reader: A nigériai prédikátoroktól az Iszlám Államig*. London: Hurst & Co. (Publishers) Ltd.
- King, A. V. 1967. *Egy boorii liturgia Katsinából*. African Language Studies VII Supplement. Collected Papers in Oriental and African Studies. London: School of Oriental and African Studies.
- Kramer, Fritz. 1993. *A vörös fez: Művészet és szellemidézés*

Afrikában. Fordította Malcolm R Green. London: Locka,

- Christian. 2017. 'Kamerun boszorkánysággal harcol a Boko Haram ellen'. *Global Post*. Retrieved on 3 July 2019 from .
- Lombard, Louisa. 2016. *A lázadás állapota: Erőszak és beavatkozás a Közép-afrikai Köztársaságban*. London: Zed Books.
- Luxemburg, Rosa. 1951. *A tőke felhalmozása*. New York: Monthly Review Press.
- MacEachern, Scott. 2018. *A Boko Haram keresése: Az erőszak története Közép-Afrikában*. Oxford: Oxford University Press.
- MacEachern, Scott. 2019. 'Boko Haram, banditák és rabszolgartatók: Identities and Violence in a Central African Borderland', *Canadian Journal of African Studies* 54 (2):247-263.
- Maclean, Ruth és Eric Hilaire. 2018. "Mi a következő lépés a Boko Haram által elüldözött milliók számára?" - Fotóösszé. Retrieved on 16 April 2021 from .
- Masquelier, Adeline. 1994. "Villám, halál és a bosszúálló szellemek: "Bori" értékek a muszlim világban", *Journal of Religion in Africa*, 24 (1): 2-51.
- Masquelier, Adeline. 2001. *Az ima mindent elrontott: birtoklás, hatalom és identitás egy nigériai iszlám városban*. Durham: Duke University Press.
- Matfess, Hilary. 2017. *A nők és a Boko Haram elleni háború: feleségek, fegyverek, tanúk*. London: Zed Books.
- McCoy, Terrence. 2015. 'A Boko Haram talán épp most ölt meg 2000 embert: "Killing Went on and on and on", *The Washington Post*, január 9. Retrieved on 25 July 2019 from .
- Meillassoux, Claude. 1970. "A reprodukciótól a termelésig: A marxista megközelítés a gazdasági antropológiához", *Gazdaság és társadalom* 1 (1): 93-105.
- Monfouga-Nicolas, Jaqueline. 1972. *Ambivalence et Culte de Possession: Contribution a l'Étude du Bori Hausa*. Előszó: Roger Bastide. Paris: Editions Anthropos.
- Mustapha, Abdul Raufu (szerk.). 2014. *Szekták és társadalmi zavarok: Mus- lim identitások és társadalmi konfliktusok Észak-Nigériában*. Wood-bridge: James Currey.
- Oriola, Temitope. 2017. "'Akarva-akaratlan gubók": Boko Haram's War Against Women", *Studies in Conflict and Terrorism* 40 (2): 99-121.
- Pietz, William. 1995. "A civilizáció szelleme: RES: *Antropology and Aesthetics* 28: 23-38.
- Prieri, Zacarias P. és Jacob Zenn. 2018. "Fekete zászló alatt Borno: A gyalogosok és civilek tapasztalatai a Boko

- Haram's Caliphate", *Journal of Modern African Studies* 56 (4): 645-672.
- Korán. n.d. "És öljétek meg őket, ahol csak találjátok őket Korán 2:191 Magyarázat". Retrieved on 14 April 2021 from .
- Reno, William. 1998. *Hadúrpolitika és afrikai államok*. Boulder: Lynne Reiner Publishers.
- Riches, David. 1986. "Az erőszak jelensége", in Riches, David (szerk.): *Az erőszak antropológiája*. Oxford: Basil Blackwell, 1-27.
- Ruel, Malcom. 1969. *Leopárdok és vezetők: Alkotmányos politika egy keresztfolyami nép körében*. London: London: Tavistock Publications.
- Smith Bowen, Elenore. 1954. *Visszatérés a nevetéshez*. London: London: Gollancz.
- Talbot, P. Amaury. 1912. *A bokor árnyékában*. London: Heinemann.
- Thurston, Alex. 2018. *Boko Haram: Egy afrikai dzsihadista mozgalom története*. Princeton: Princeton University Press.
- Turner, Victor. 1969. *A rituális folyamat: Structure and Anti-Structure*. New Brunswick: AldineTransaction.
- Watts, Michael. 1983. *Néma erőszak: Élelem, éhínség és parasztság Észak-Nigériában*. Berkeley: University of California Press.
- Világélelmzési Program. 2020. "Helyzetjelentés, 2020. március: Északkelet-Nigéria vészhelyzet". Retrieved on 23 June 2020 from <https://docs.wfp.org/api/documents/652a25f2bf244053b81dc9f4ccb016dd/download/>.
- Zenn, Jacob; Atta, Barkindo és Nicolas A. Heras. 2013. "A helyi szalafizmus és a nemzetközi dzsihadizmus összeolvadása", *The RUSI Journal*, 158 (4): 46-53.

A BIRODALOM ÉS A BARBARIANS

Kozmológiai sebek és a szélsőségeség
társadalmi berendezkedése

L

Giacomo Loperfido

"A nyugati erőfölény elérte határait, és erős
tendenciákat mutat az összeomlás felé".

-G. Arrighi, 2008:9

Előjáték: Alibrandi halála

1981. december 5-én Alessandro Alibrandi (21 éves) neofasiszta militáns két társával Róma Labaro negyedében lógott. Fegyver volt nála - mint mindig -, és bosszút akart állni. Ő és másik két társa az úgynevezett Spontaneismo Armato (Fegyveres Spontaneitás) utolsó tagjai közé tartoztak: ez a neofasiszta mozgalom, vagy inkább mozgalmak garmadája, amely a hetvenes évek második felében gyorsan radikalizálódott, és vérontás nyomát hagyta maga után. Számos, nagyjából baloldali politikai beállítottságú ellenfelet, véletlenszerűen kiválasztott rendőrségi ügynököket, ügyvédeket és bírakat öltek meg, akik jobboldali személyek és szervezetek ellen folytattak vizsgálatokat, és

még - időnként - saját mozgalmuk politikai vezetőit is, akikről úgy érezték, hogy elárulták őket. Ebben a szakaszban, 1981 végén a spontaneisták többsége vagy külföldre távozott, vagy börtönben ült, vagy a rendőrség vagy a fegyveres baloldali milicisták megölték. Alessandro épp akkor tért vissza egy év libanoni tartózkodásból, ahová a börtön elől menekült, hogy katonai kiképzést kapjon a Phalange-nál. Inkognitóban tért vissza, tele a háborús tapasztalatokból fakadó tekintéllyel és aurával, és társait egy gyilkosságsorozatra vezette, amelyről azt mondta, hogy "bosszút állt az őt és a csoportot állítólag ért sérelmekért" (Rao 2006). ebben az esetben az volt a terve, hogy megöli Angelino ügynököt, azt a rendőrtisztet, aki évekkel korábban letartóztatta. Két fegyveres társával körbejárta a rendőr házát, és arra várt, hogy rajtaütést hajtson végre. Angelino ügynök azonban nem jelent meg. Most úgy ölték az időt - ahogy a tizenévesek általában szokták -, a környéken kóborolva. Megálltak egy utcai ételárusnál, és vettek néhány mandarint. Alessandro egyedül ette a via Flaminia oldalában egy kis falon, míg a másik kettő a kocsiban maradt beszélgetni. Amikor egy véletlenszerűen arra járó rendőrautó elhaladt mellettük, Alessandro olyasmit tett, amit később minden szellemeskedő "örültnek" nevezett (Anonymus: interview). Kivett egy pisztolyt az övéből, és anélkül, hogy társait figyelmeztette volna, lövöldözni kezdett a rendőrautó felé, megsebesítve egy rendőrt, és megölvé egy másikat. Alessandrót viszont tarkón lötték, és a kórházba szállítás közben meghalt.

Azért mesélem el ezt a történetet, mert valahogyan a Sponta-

a neizmust "szélsőséges" jelenségként, vagyis olyan jelenségként, amelyet olyan logika irányít, amely látszólag távol áll a többségi társadalom normatív kényszerhelyzeteitől, és így mentesül annak szabályai

alól. Bár azt állítom, hogy a szélsőséges jelenségek olyan működő logikát követnek, amely (legalábbis részben) megszabadult a normatív parancsnokságtól.

központ,¹ Ebben a fejezetben megpróbálom bemutatni, hogy ez nem jelenti azt, hogy a kettőnek semmi köze egymáshoz. Éppen ellenkezőleg, célom annak bemutatása, hogy az általunk "szélsőségesnek" minősített jelenségeket nem úgy kell tekinteni, mint a társadalmi-politikai rendszereken kívüli jelenségeket, amelyekben megnyilvánulnak, hanem valójában a korábbi fejlődésük - történelmileg elhelyezkedő - következményei. Megpróbálok tehát egyensúlyt teremteni elemzésemben az alapvetően különböző léptékű jelenségek között: a Nyugaton a 2. világháború után amerikai vezetéssel kialakult politikai rendszer általános válságfolyamata és az azt követő ~~forrás~~ valamint a spontaneizmus mint "szélsőségeség" sajátos kirobbanása között. Bármennyire is távolinak tűnnek ezek a jelenségek, szándékomban áll rámutatni, hogy szorosan összefüggnek egymással.

A birodalom és a barbárok

A római birodalom barbárjaihoz vagy - nemrégiben - a mudzsahedekhez hasonlóan, akiket a CIA segített és támogatott a szovjet-afgán háború idején (később Al-Kaidává szerveződtek át), a spontaneista emberek a birodalmi periféria feletti paramilitáris ellenőrzés múltbeli struktúráinak maradványai voltak. A 60-as évek végétől az USA birodalmi hanyatlása elindította a struktúrák felbomlásának folyamatát. A töredékek egy része először találta magát önállóan és elszigeteltnek, felfegyverkezve és háborúra kiképezve, és fellázadt korábbi urai ellen. Ebből a szempontból több dolgot kell szem előtt tartani:

1. Az a (viszonylag előnyös) pozíció, amelyet Olaszország a második világháború után az USA

hegemóniája alatt kialakult politikai-gazdasági kapcsolatrendszerben elfoglalt, egy alapvető kompromisszum eredménye volt.

- az olasz, nem kommunista társadalmi-politikai elit és az amerikai uralkodó osztály között. Az Olasz Kommunista Pártot (PCI) Olaszország geopolitikai jelentőségén belül az amerikai hegemoniára jelentett komoly fenyegetést. A nem kommunista olasz elit így további gazdasági integrációt tudott elérni az USA által vezetett piaci szintéren belül.
2. Ebben a keretben az olaszországi neofasiszta szektor kialakulása fontos szerepet játszott a helyi kommunista terjeszkedés megfékezésében. A helyi elit fellépése mindig két, ellentétes irányba ható erő bizonytalan egyensúlyának eredménye: a) az elit törekvése a hegemónikus rendszer epicentrumán belüli további integrációra, amely révén hozzáférhet a helyi fejlődéshez szükséges javakhoz és erőforrásokhoz;² és, b) a helyi társadalom belső kohéziójának és társadalmi integrációjának megőrzésének szükségessége, amellyel igényt tarthatnak a vezető/irányító szerephez való jogra (Tainter 1988: 37).
3. Az ilyen egyensúly elvesztése a társadalmi szakadás és széttöredezés jelentős ~~halmaz~~ ^{halmaz} vezethet, ami a társadalmi rendezetlenséget és az azt követő kulturális, sőt kultikus reakciók felerősödését eredményezi.

Alibrandi halálát csak akkor tudjuk értelmezni, ha e sokféle és történelmileg mélyen gyökerező bizonyítékok különböző léptékeit összeillesztjük.

Ahhoz, hogy megértsük a spontaneizmus történelmi konstitúcióját, meg kell vizsgálnunk az olasz neofasiszta szféra *longue durée*-jét, amelynek a spontaneista tinédzserek egyszerre folytatása és negációja voltak. Láthatjuk, hogy az olasz neofasizmus korai életerejé az USA és a Szovjetunió közötti hegemon verseny

következménye volt. Olaszország, a Földközi-tenger
kellős közepén fekvő

földrajzilag mind a tengeri, mind a légi hatalom alapvető kiindulópontja Kelet-Európa és Észak-Afrika felé. Még ennél is fontosabb, hogy határzóna volt a kommunista Kelet-Európa felé, miközben az Olasz Kommunista Párt - a legnagyobb nyugaton - hatalmas belső fenyegetést jelentett az USA hegemon érdekeire. Ebben a keretben Olaszország teljes integrálása az amerikai világrendbe, valamint egy neofasiszta szféra létrehozása az USA hegemon stratégiájának részét képezte. Az 1940-es évek végétől kezdve a neofasiszta militánsokat a PCI területi terjeszkedésének megakadályozására használták, fizikai megfélemlítéssel (Cento Bull 2007; Ferraresi 1995, 1996; Rao 2006).

A Movimento Sociale Italiano (MSI) kifejezetten neofasiszta pártot 1946-ban alapították, mintegy három évtizeddel minden más nyugat-európai fasiszta szervezet előtt. Az 1960-as évek végére két radikálisabb, parlamenten kívüli csoport, az Avanguardia Nazionale (AN) és az Ordine Nuovo (ON) alakult. Később kiderült, hogy ezek nagymértékben részt vettek a "feszültség stratégiája" néven ismertté vált tevékenységben: ez egy politikai és parakatonai stratégia volt, amelynek célja terrorista robbantásos merényletek szervezése volt, amelyekért a progresszíveket okolták, hogy félelmet keltsenek a félszigeten, és a konzervatív erők választási sikerének kedvezzenek. Az operatív hálózat, amely ezt a stratégiát a hatvanas évek legvégétől a hetvenes évek elejéig mozgatta, a neofasiszta radikális szférát, az olasz titkosszolgálatokat, a CIA-t és a NATO titkosszolgálatait foglalta magában. A támadásokat anyagilag a két csoport, az ON és az AN tagjai követték el, az olasz hírszerzés logisztikai támogatásával és politikai fedezetével, valamint néhány "szimpatizáns" politikus, gyakran az MSI és a Kereszténydemokrata Párt (DC) tagjai.

3

Néhány év elteltével világossá vált, hogy hatalmas volt
a

a közvélemény hitetlenkedik a baloldali felelősségvállalás elméletében. Ugyanakkor az állítólagos részvétellel kapcsolatos vádak a

az állami és amerikai titkosszolgálatok szegmensei ezekben a támadásokban a közszférában is meghonosodtak. Mivel a "feszültség stratégiája" hatástalannak bizonyult, felhagytak vele, és - az olasz állam hitelességének megerősítése érdekében - mindkét neofasiszta csoportot "szélsőségesnek" bélyegezték és törvény által feloszlatták: Az ON 1971-ben, az AN 1976-ban.⁴ Ez súlyos csapás volt a neofasiszta szcénák számára, különösen a parlamenten kívüli mozgalmak számára, amelyeket hirtelen "szélsőségesnek" bélyegeztek. Elvesztették politikai támogatásukat, vezető nélkül maradtak, és nyilvánosan lelepleződtek, mint a hetvenes évek elejének szörnyű mézárzásaiért egyedül felelősek.

A spontaneizmus ebben az időben jött létre.

A kulturális keret megfordítása: az orientalizmustól az okkidentalizmusig . .

. .

és a nihilista kultusz

Az első spontaneista csoport, a Costruiamo l'Azione (CLA) 1977-ben alakult, kezdetben a neofasiszta színtér ~~újra~~ tett kísérletként, ahogyan az a meglévő csoportok száműzése előtt volt. Egyes veteránok úgy gondolták, hogy a neofasiszta fiatalokat felhasználhatják régi autoriter projektjük folytatására. A filoamerikai neofasiszta imperialista és orientalista volt, ideológiai struktúrája az olasz államnak a "baloldali fenyegetéssel" szembeni erélyes védelmén alapult.

Ezt szem előtt tartva Paolo Signorelli és Fabio De Felice, két idősebb harcos, akik túléltek a 70-es évek közepén az állami elnyomást,⁵ nekiláttak, hogy fiatalabb aktivistákat toborozzanak, és új életet adjanak a kihalt mozgalomnak.

Hamarosan rájöttek, hogy a neofasiszta fiataloknak

Ezt a szabad hozzáférést könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

jelentősen eltérő elképzeléseik vannak. Ők nem látták a háborút, és ehelyett szocializálódtak, a reform után a

kötelező oktatás. Közélről figyelték a forradalmi szellő izgalmát, amelyet baloldali osztálytársaik a 70-es években átéltek. A tekintélyellenes lázadás, a szexuális felszabadulás, a könnyű drogokhoz való hozzáférés, a kulturális emancipáció, a politikai vétkekben való részvétel mind vonzónak tűnt a neofasiszták számára, akiknek kulturálisan sokkal több közös vonásuk volt kortársaik politikai ellenfeleivel, mint saját mozgalmuk veteránjaival. A CLA fiataljait nem volt szabad az idősebbeknek irányítaniuk. Ahelyett, hogy támogatták volna az állam tekintélyelvű hatalmát, csodálták volna amerikai szövetségeseik birodalmi nagyságát, és orientalista tekintetüket a birodalmi perifériákra vetették volna, más irányba fordultak. Még mindig hűek voltak az erőszak, a nihilizmus és a háború fasiszta felszabadító narratíváihoz, most azonban felfedezték, hogy az olasz állam és az amerikai birodalom elárulta őket, és egy új kritikai nyelvezet kialakításába kezdtek, amely általában a nyugati értékek és társadalmi intézmények ellen irányult.

Ezek a változások nem csak a neofasiszta szférában, hanem egy nagyobb átalakulás, sőt fordított ~~alkulás~~ és, ami a "nyugati identitás terének" nevezhetünk (Friedman 1994; Jacoby 1999). Az USA birodalmi hanyatlásának felbukkanó jelei az emberek azonosítását is átalakították. Ezt nevezték "okcidentalizmusnak": a "Nyugat és a többi" közötti reprezentációkban a korábbi "keleti" viszony megfordítása, amely szerint a domináns nyugati racionalitás ~~csúszk~~ a (gyarmatosított) másokat (Said 1978). Az okkidentalista keretben a hanyatló nyugati civilizáció elvesztette a hatalmát, hogy hegemonizálja a Mások reprezentációját, és a Nyugat volt az, akit most (belső és külső) kritikusaiknak tekintete sztereotipizál (Buruma és Margalit 2004; Friedman 2009; Ekholm Friedman és Friedman, e kötet).

A neofasiszta fiatalok ideológiai újrapozícionálása

általánosította a kulturális kisebbségek által kifejezett
konfliktust

az egész világon. Ha a baloldal támogatta a felszabadító harcokat a nyugati világon belül és kívül (a fekete hatalom mozgalmaitól az afrikai vagy dél-amerikai gyarmatellenes lázadásokig), a Spontaneista támogatta a sah elleni mudzsahi- deeneket, Muhmar Kadhafi lázadását a Nyugat szövetségese, Idrisz király ellen, sőt Che Guevarára mint az amerikai imperializmus elleni küzdelem hőisére tekintett. Mind a bal-, mind a jobboldal a nyugati politikai rendet a világ szabad népeivel és kultúráival szembeni elnyomás élő mátrixának tekintette.

A fiatalabb spontaneisták hangosan hirdetni kezdték az önkényuralom-ellenes üzeneteket a támogatóik magazinjában (egyfajta fanzin), és "ellenkulturális aktivitásokat" szerveztek. Volt a mozgalomnak egy "fegyveres szárnya", amelyet - neofasiszták számára némileg kínosan - Movimento Rivoluzionario Popolare (Népi Forradalmi Mozgalom, MRP) néven emlegettek. Az államhatalom szimbólumait vették célba, mint például a börtönöket és a bíróságokat, miközben nyilvánosan vállalták a felelősséget a támadásokért.⁶

Amikor - a fanzine oldalain keresztül - szövetséget ajánlottak a szélsőbaloldalnak,⁷ ez már túl sok volt a neofasiszta veteránok számára. Egy konfliktus robbant ki, amelyből a fiatalok kerültek ki győztesen, kiűzve az idősebb harcosokat, és megteremtve a keretet a szélsőjobboldal további átalakulásaihoz. Hamarosan két új csoport alakult, mindkettő a CLA ideológiai útját követte: Terza Posizione (Harmadik pozíció, TP) és Nuclei Armati Rivoluzionari (Fegyveres forradalmi osztagok, NAR). Mindhárom ideológiai vonásai szinte szöges ellentétben álltak azzal, amit a neofasizmus a háborút közvetlenül követő időszakban mutatott. Birodalom- és tekintélyellenesek, valamint államellenesek voltak. A TP azt állította, hogy a kommunizmus és a liberalizmus közötti "harmadik álláspontot" képviseli, amely a helyi

kommunitarizmuson, a helyi szuverenitáson és a helyi szolidaritáson alapul; ⁸ míg a NAR megismételte a CLA ajánlatait.

a szélsőbaloldali szövetség. Ideológia utáni álláspontot képviseltek, azt állítva, hogy céljuk a társadalom általános hanyatlásának feltárása, és projektjük nem egy adott társadalmi rész érdekeire épül. Inkább azt állították, hogy "az egész" érdekli őket, és azt állították, hogy *mindenki* nevében cselekszenek. A társadalmi világ alapos megújulását, a valóság fejjel lefelé történő megfordítását akarták előidézni, amely "új embert" szülne. Ebben a diskurzusban a halál és a születés szorosan összefüggő projektek voltak, mivel a régi rend halála egyben egy új, vágyott rend születését is jelentette.⁹

Mindezen erőfeszítések ellenére a politikai ~~megújul~~ projektje, amelyet a fiatal spontaneisták az ellenségek barátokká, a régi barátok pedig ellenségekkel való átalakításával akartak megvalósítani, nem járt sikerrel. Ennek a kudarcnak a kemény felismerése 1978. január 7-én következett be, az úgynevezett "Acca Larentia esemény" kibontakozásával. Két fiatal neofasisztát lőtt le egy baloldali kommandó, miközben elhagyták az MSI párt Acca Larentia nevű fiókját Róma Tuscolano negyedében. A gyilkosságtól megdöbbenve római neofasiszták gyűltek össze a helyszínen, hogy meggyászolják halálukat és igazságszolgáltatást követeljenek. A rendőrség is nagy számban volt jelen, és a feszültség érezhető volt. Zavargások törtek ki, és az ezt követő összetűzésben egy rendőr megölt egy harmadik neofasiszta aktivistát.

Ez az esemény, amire a mai napig emlékszik egy nagyon rituális...

A gyilkosságok helyszínére szervezett menet (Loperfido 2013) mélyen megrázta a spontaneistákat, akik látták, hogy kudarcuk apokaliptikus dimenziót ölt, mivel régi ellenségek és régi barátok úgy tűnt, hogy egy közös projektben egyesülnek, hogy megsemmisítsék őket. Ez a mély nihilizmus hullámát váltotta ki a fiatal neofasiszták

körében, akik meggyőződtek arról, hogy cselekedniük kell, és lépéseket kell tenniük annak az apokalipszisnek a megvalósítása érdekében, amelyet ők maguk is meghirdettek.

Ez volt a kezdete egy fél évtizeden át tartó spontánista erőszakhullámnak, amely, mint láttuk, szinte mindenkit célba vett: baloldaliakat, állami képviselőket, véletlenszerű embereket, de még magukat a spontánistákat is. Ahogy Alibrandi halála is mutatja, nem volt sem terv, sem stratégia, legyen az az állam mellett vagy ellen. Csak a halál és az erőszak maradt. A röplapban, amelyben vállalták a felelősséget egy újabb rendőr megöléséért, Alibrandi és néhány társa azt írta:

Nem a hatalomra törekszünk, és nem is a tömegek nevelésére: ami számunkra fontos, az az etikai elődikamentumunk tiszteletben tartása, amely szerint az ellenségeket megölik, az árulókat pedig megölik. Nem félünk a haláltól, és nem félünk attól sem, hogy véget vessünk a

napokat a börtönben: az egyetlen félelmünk, hogy nem tudjuk megtisztítani a világot mindentől és mindenkitől, de biztosak lehetünk benne: nem fogunk megállni az utolsó leheletünkig. (A NAR röplapja, amelyben vállalja a felelősséget a Straullu gyilkosságért, 1981)

Ez a fajta dermesztő nihilizmus nem csak a spontaneizmusra jellemző, és megtalálható a Vittorio Lan-ternari által "kitérő vallásoknak" (2003) nevezett vallásokban, valamint - általánosabban - a gyarmati idők forradalmi messianisztikus mozgalmában is. Az ő és mások tanulmányai (Adas 1979; Pereira de Queiroz 1964, 1968) azt mutatják, hogy a társadalmi ellenőrzés struktúráinak és dinamikájának átalakulása által kiváltott kulturális dezintegráció, úgy tűnik, utat engedett a kultikus tendenciáknak és apokaliptikus hiedelmeknek. Ezek a halál iránti megszállottság és mélységes vágyakozás körül forogtak, mivel a halált a kozmikus megújulás alapelveként tekintették (Lanternari 2003: 245). Az elidegenedés nyilvánvalóan fontos szerepet

játszik itt, mivel úgy tűnik, arra készíteti az alanyokat, hogy elszakítsák identitásukat a saját élettapasztalatuktól, és a pusztulás és megújulás jövőjével való projektív azonosulást hozzanak létre (lásd még Bastin, és

Wilson hozzájárulása e kötethez). Ez az a fajta helyzet, ahol a halál mindenütt jelen van, először a reprezentációkban, majd a valóságban.

A társadalmi széttöredezetttség és a kozmológiai egység helyreállításának erőszakos kísérletei

A hetvenes évek végén, egyrészt a baloldali erőszak eskalálódásával, másrészt az állam emberei elleni spontaneista támadásokkal egy új kifejezés vált közkinccsé az intézményes hatalom narratíváiban. A bal- és jobboldali "szembenálló szélsőségek" elleni küzdelem retorikai eszközzé vált annak az állításnak a fenntartására, hogy a tisztességes polgároknak politikai meggyőződésük függetlenül össze kell fogniuk a szélsőségesek fenyegetése ellen. Ez gyakori minta az akut társadalmi zavargások időszakában, amelyet a közelmúltban is láthattunk, például a #jesuisCharlie kampányban (Zagato 2015). Itt "a nép", mint differenciálatlan kategória jelenik meg újra, mivel a nagyon különböző társadalmi és politikai csoportokat arra kéri, hogy nézeteiktől függetlenül, az intézményes hatalommal nemzeti szolidaritásban egyesüljenek, hogy szembenézzenek "a barbárok invázióival": a "civilizálatlan mások" által képviselt fizikai fenyegetéssel.

Érdekes módon a Spontaneista emberek hasonló álláspontot képviseltek, arra kérve a jobb- és baloldalt, hogy felejtsék el nézeteltéréseiket, hogy a "nép" egyesüljön, hogy legyőzze uralkodóit, és büntesse meg őket kapzsiságukért és az amerikai érdekeknek való alárendeltségükért.

Úgy tűnt, hogy ennek az ellentétnek a térbeli logikájában szimmetria van. A spontaneista kritikája az

Úgy tűnik, hogy ezek a kölcsönös oppozíciók a Másik elkerülhetetlen kozmológiai távolságát képviselik, ami maga is annak kifejeződése, hogy a két pólus képtelen bármiféle kontrollt gyakorolni egymás felett.

Marshal Sahlins (2008) kimutatta, hogy a "barbárok megzabolázása" a politikai (és talán még inkább a birodalmi) hatalom szimbolikus struktúráinak egyik alapvető archetípusa. Az "idegen királyról" szóló népi legendák számtalan változatáról szóló esszéjében kifejti, hogy a politikai hatalom szimbolikus konstitúciója nagymértékben támaszkodik a "társadalmon kívüli" erők és az őslakos, autochton "földtulajdonosok" közötti erőszakos találkozás (és végső megbékélés) metaforáira. Miközben egyetértek a visszatérő szimbolikus struktúra felismerésével, annak historikusabb értelmezése mellett érvelnék. A civilizált és a civilizálatlan, a központi és a marginális, a kívül és felül, illetve a belül és alul azonosítottak ambivalens ábrázolásában több rejlik, mint az ellentétes természetű kozmikus erők közötti egyszerű szimbolikus viszony. Ezek az ismétlődő ellentétek a terjeszkedés és terjeszkedés civilizációs ciklusainak történelmi lüktetéseiben és azokba ágyazva jönnek létre, és a transzlokális hatalmi struktúrák és szövetségek átrendeződésének és újrakonfigurálásának anyagi történelmi folyamatai támasztják alá őket, amelyek ezekben a metaforákban és narratívákban találják meg saját legitimitációjukat.

Valójában a "barbárok megzabolázása" körüli archetípus (szélsőségesek, kalózok stb.), úgy tűnik, hogy akkor nyer erőt és társadalmi elismerést, amikor a birodalmi hegemonia hanyatlani kezd, és a társadalmat a centrifugális feszültségek és a különböző típusú belső társadalmi konfliktusok sújtják.

A hegemon rendek konstitúciója a helyi elitek azon képességétől függ, hogy a külföldi elitekkel való szövetségeken keresztül nagyobb kereskedelmi-politikai

rendszereket integráljanak, melyek

a helyi közösség identitásmezőjén kívül helyezkednek el (Van Der Pijl 1998: 117). Egy adott közösség így juthat "külső erőforrásokhoz és mások munkájához és képességeihez", és így válhat képessé arra, hogy "túllépjen azon a határon, ami kulturálisan/materiálisan lehetséges egy zárt és társadalmilag differenciálatlan helyi társadalomban". (Ekholm Friedman 2005: 55). A lokálison kívüli terjeszkedés és a lokálison belüli kohézió közötti egyensúly azonban kényes, és csak korlátozott ideig tartható fenn, utána a hegemon zsugorodás, a fragmentálódás és a korábban kialakult rendek belső felbomlása felé mutató tendenciákat látunk (Ekholm Friedman 2005; Tainter 1988).

Ezek a logikák a háború utáni fejlesztési stratégiákra vonatkoznak...

az olasz elit politikája. Láthattuk, hogy az ország politikai (mivel a háborúban a fasiszta tengely része volt) és gazdasági perifériára szorulását hogyan sikerült leküzdeni az amerikai hatalommal kötött háború utáni kereskedelmi és politikai szövetségeken keresztül. Ez lehetővé tette Olaszország számára, hogy integrálódjon az amerikai hegemonia akkoriban bővülő kereskedelmi és politikai színterébe. Az amerikai segítségnek természetesen nagyon erős geostratégiai célja volt, hiszen a hegemon érdekek védelmét szolgáló politikai és félkatonai struktúrák kialakítását szolgálta egy imperális határnak tekintett országban (Smith 1991).

Az olasz és az amerikai elit szövetsége kezdetben jól működött. Helyi szinten éppen az a gazdasági expanzió tartotta fenn, amelyet maga is lehetővé tett. Olaszországot az amerikai befektetések nem támogatták, és az 50-es és 60-as években a termelőgazdasága óriási mértékben növekedett, ami a gazdasági újraelosztásnak, a társadalmi békének és a háborút követően uralkodó DC és választói közötti erős szolidaritásnak kedvezett. De az elitek külföldi szövetségeseikkel való azonosulása és a

közösségek velük való azonosulása közötti egyensúly
mindig bizonytalan,

tekintettel a politikai berendezkedés természetes tendenciájára, hogy "a globális politikai gazdaságban egyre aktívabb burzsoáziává alakuljon át a saját nevében, a munkásosztályokkal szemben álló immanens világtőke részeként" (Van Der Pijl:1998, 117). Ebben a keretben az elitnek a távoli politikai-gazdasági kapcsolatokba való bekapcsolódása "a közösségtől való elidegenedést, amely a piaci kapcsolatok, a bér munka kizsákmányolásának előfeltétele", és - ami azt illeti - a többletkihozatal *tout court* (ibid.: 99).

A 60-as évek közepétől kezdve a különböző társadalmi és gazdasági változások elkezdték aláásni a washingtoni politikai és kulturális hegemoniát. A rendszerszintű gazdasági válság fokozatos kibontakozása (amely a 70-es évek közepén öltött strukturális méreteket, ami - talán nem véletlenül - a spontaneizmus első megnyilvánulásának ideje is volt) súlyosan érintette az amerikai expanzió alapjául szolgáló piaci viszonyokat. Ez a gazdasági növekedés fokozatos hanyatlásával, a rendelkezésre álló erőforrások szűkülésével és az USA hegemon pozíciójának gyengülésével járt. Ebben a konjunktúrában az USA birodalma perifériás régiói feletti ellenőrzésének módja a "kereskedelemről" a "háborúra" váltott, gyakran a korábban felállított és finanszírozott félkatonai "meghatalmazottakat" használva, mint a chilei (1973) és a görög (1975) puccs esetében (Arrighi, 2009). Ezek a fejlemények árnyaltabbak voltak Olaszországban, ahol a "feszültség stratégiája" inkább fenyegetett, mintsem puccsot hajtott végre. A helyi politikai elitek azonban kevésbé tűntek biztonságosnak, és ha a politikailag befutott pártok, mint a DC, még inkább alávették magukat az amerikai akaratnak, akkor a kívülálló pártok, mint a kommunisták, mérsékeltebbnek akartak tűnni azáltal, hogy történelmi ellenfeleikkel, az Amerika-barát DC-vel szöveterkeztek, ami a "történelmi kompromisszum" néven vált ismertté. Ráadásul a válság teljesen megnyitotta az ajtót a politikai osztály kapzsisága

előtt, fokozatosan elhagyva a

elosztási politikák, a parlamenti pártok állami finanszírozásának megszavazása (a népi többség tanácsa ellenére), valamint megvesztegetési és korrupciós botrányok hosszú sorának kitétele. Végül, de nem utolsósorban, a "szélsőségekkel szemben álló" retorika, amely az elnyomást a bal- és jobboldali politikai ellenfelek negatív erkölcsi esszencializálásával indokolta, mintha azok egy alacsonyabb rendű csoporthoz tartoznának.

Ez volt a háború utáni fejlődés alapját képező viszonylagos társadalmi harmónia és homogenitás végső összeomlása. A képviselők és képviselők közötti szövetség, amely fenntartotta a társadalmi békét Olaszországban, kezdett széthullani, miközben a korábban homogénebb választói csoportok szélsőségesebb töredékei (mint a spontaneisták és a szélsőbaloldal) egyre erőszakosabbá váltak.

E fejezet egyik fő állítása az, hogy az elitek és az őket körülvevő csoportok közötti kölcsönös azonosulás lehetőségeinek szűkülésével szemben a társadalmi és térbeli széttagolódás gyakran erőszakos folyamatai érik el a társadalmi mezőt.

Nemcsak az amerikai hegemonia hosszú hanyatlása során találhatunk ilyen bizonyítékokat, hanem a birodalmi hanyatlás általános jellemzőjeként, a mezopotamiaiaktól kezdve a római és a brit birodalmakig. Hasonlóan az ideiglenes "prepperekhez" (Ekholm Friedman és Friedman, e kötet), amit látunk, az olyan gyökerestől elszakadt csoportok, akik úgy döntenek, hogy a társadalmon kívül élnek, saját közösségeket alkotnak, és nem hajlandóak elismerni semmilyen értéket az államban vagy a központosított hatalomban. Ilyen jellegűek a különböző "lokalizmusok" közötti érdekes összefüggések, amelyeket Dahl tár fel az Egyesült Államokban (1998), de - távolabbi történelmi korszakokban - a dekolonizáció idején elszigetelt

területekre (néha lakosként, máskor nomádként) visszavonuló forradalmár-messianista csoportok is (Adas 1979; Lanternari 2003; Pereira de Queiroz 1968), vagy akár az abiru önelszigetelődő

közösségek, amelyek a késő bronzkor összeomlása során alakultak ki (Ekholm Friedman 2005: 83; Heltzer 1988). A spontaneisták saját kulturális enklávékat is terveztek, ahol autonóm módon, saját uralmuk alatt éltek volna (Rao 2006: 263-264).

Ebben a forgatókönyvben úgy tűnik, hogy a társadalom különböző szegmenseinek egyre növekvő képtelensége arra, hogy azonosuljanak egymással, a fent leírt kozmológiai szakadásokat inspirálja, ahol az alteritás potenciái úgy érzik, hogy behatolnak a társadalmi mezőbe, és hatalmat adnak annak elpusztítására.

Ez az a kontextus, amelyben az intézményes diskurzusban antinómikus kategóriák is meghonosodnak (pl. a szélsőségesek, a barbárok stb.), amelyeket gyakran "idegenként", a perifériáról érkező fenyegetésként definiálnak. E fenyegetés attribútumai az irracionális/antirracionalis, pre-szociális vagy antiszociális, impulzív, természetes és civilizálatlan, szemben a központ kultúrált és civilizált természetével. Meg kell jegyezni, hogy ezek a kettősségek kölcsönösen erősítik egymást a központ és a peremek közötti ellentétes viszonyban, ahol mindegyik a másik ellentétéként határozza meg magát. A tulajdonságok itt ugyanazok maradnak (mind a centrum, mind a szélsőségek a centrumot "civilizáltak", a peremvidéket pedig "irracionalisnak" tekintik), de ami változik, az az ezeknek tulajdonított erkölcsi érték (mindkét oldal teljesen pozitív értéket tulajdonít a saját tulajdonságainak, és teljesen negatívát a másinak).

A társadalmi mező általános rendezetlensége annál inkább valószínű, hogy a társadalmilag megosztott szorongás és félelem érzései, amelyeket különbözőképpen "kulturális szorongásnak" (Grillo 2003), "kulturális kétségbeesésnek" (Stern 1974) vagy "depressziós túlterhelésnek" (Alberoni 1984) nevezték el,

valószínűleg apokaliptikus képzetekbe és "világvége"
típusú jóslatokba ~~talál~~

Ez az a kontextus, amelyben a szélsőséges alteritás
modellje, amelyet az uralkodók/extremisták ellenzéki

kettősség szokott kialakulni. A kozmológiai szakadás utat nyit a kozmogonikus egység helyreállítására irányuló igen erőszakos kísérleteknek a "rombolás és megújulás" projektje révén. Ennek oka, hogy a szélsőséges agresszor számára az új rend megteremtésének ereje kizárólag a régi rend megsértésének képességétől függ. Az egyik spontaneista vezető a következőképpen magyarázta a bírácoknak a gyilkosságok lenyűgöző számát: "Ahhoz, hogy "új embert" hozzunk létre, el kell pusztítani a "régit", mivel nincs értelme megpróbálni megváltoztatni a mentalitását és az erkölcsét" (Valerio Fioravanti, idézi Bianconi, 2003: 47).

Következtetés

Ebben a fejezetben megpróbáltam megvilágítani az olasz neofasiszta szféra transzformációs pályáját, amely a társadalmi ellenőrzés birodalmi struktúráinak szerves részét képező paramilitáris formációtól a "szélsőségesség" formációjáig vezetett. Azzal érveltem, hogy ennek az átalakulásnak a megértése csak történelmileg tájékozott megközelítéseken keresztül lehetséges, amelyek célja a szélsőségesség címkéjében rejlő másságnarratívák leküzdése. Konkrétabban azt javasoltam, hogy a neofasiszta miliót az államiság reprodukciójának nagyobb folyamataihoz való alkotmányos viszonyában kell vizsgálni a civilizációs komplexumokon belül.

A fő érvem az volt, hogy a hegemon rendek összehúzódása hajlamos a társadalmon belüli dezintegrációs folyamatok helyi szintű elindítására. Azt állítottam, hogy Olaszországban (mint máshol is) e folyamatok kulturális terepe a politikai képviselők és választóik közötti kölcsönös azonosulás szűkülő feltételei

voltak. A válság, valamint a "nép" és az "elit" közötti kölcsönös bizalom csökkenése megnyitotta az utat a viták és időnként a társadalmi konfliktusok előtt (mind a politikai osztály, mind a politikai osztály ellenében).

maguk a társadalmi/politikai csoportok között), a marginális csoportok politikai stigmatizációja, és általában véve a második világháborút követő időszakban elért viszonylagos társadalmi kohézió könyörtelen csökkenése.

A fent említett általános dezintegrációs folyamatok a társadalmi formák homogenitásának és kulturális reprezentációjának válságát is jelentették. Az 1970-es években az etnikai és nyelvi sokféleség, a lokalizmus újjáéledése, valamint az autonómia- és függetlenségi mozgalmak megjelenése Olaszországban és általában véve Nyugaton is. Pontosabban a heterogenizációnak ez az általános folyamata állt a neofasiszta szféra átalakulásának középpontjában is. Amint láttuk, a neofasizmus már a háború után korán meghonosodott, mint "legitimátus" formáció, amely szerves részét képezte az USA hegemon terjeszkedésének a mediterrán térségben. Ez annak ellenére történt, hogy e milió számos egyede és csoportja politikai erőszakot, gyilkosságokat és terrortámadásokat követett el a nemzeti lakosság, sőt időnként még az állami biztonsági erők ellen is, az úgynevezett "feszültség stratégiájának" keretében. Amikor azonban ez a stratégia a hegemon irányítás céljai szempontjából már nem volt működőképes, az olasz neofasizmust magára hagyták, és intézményesen szélsőségesnek minősítették át: egy ontológiai másságnak, amely behatolt a helyi kozmoszba, és annak lényegét fenyegette.

Ebben a forgatókönyvben a szociális

A társadalmi/politikai identitások széttöredezettsége és megsokszorozódása, valamint a társadalmon belüli konfliktusok növekedése olyan kozmológiai szakadáshoz vezetett, amelyben a különböző csoportok és alanyok egyre kevésbé voltak képesek egymást egy közös társadalmi univerzum részeként elismerni.

Ebben a kontextusban a neofasiszta milió, amelyet az

intézményi szféra elutasított és újonnan "szélsőségesnek" bélyegzett, kialakította saját apokaliptikus eszkatológiáját.

saját, új értelmet és irányt találva erőszakos cselekedeteinek, és megkísérelve - saját szavaikkal - felgyorsítani egy olyan világ dezintegrációját, amely túl beteg volt ahhoz, hogy meggyógyuljon (Freda 2000), és ennek az útnak a végén a nemzeti feltámadás új aranykorának ezeréves feltámadását várva. Az eretnek, nihilista erőszak, a szélsőségeknek nevezett erőszak pusztító, lealacsonyító, groteszk és olykor karni- valeszk volta tehát a hegemon hanyatlásnak ebben a paradox, mélységesen ambivalens dimenziójában látszik gyökerezni, amely a katasztrófa és a megújulás, a leépülés és a megújulás, a társadalmi halál és a megújulás között lebeg.

Giacomo Loperfido jelenleg a Centro Incontri Umani (ascona-CH) meghívott vendége. Az elmúlt években az ERC kutatója volt a GRECO (Grassroots Eco- nomics Project: Meaning, Project and Practice in the Pur- suit of Livelihood) a Barcelonai Egyetemen (Spanyolország), posztdoktori ösztöndíjasa a Centre for Humani- ties Research-University of Western Cape, Cape Town (RSA), és a SarchI Chair in Social Change, Univer- sity of Fort Hare, East London (RSA).

Megjegyzések

1. A "központ" alatt itt nagyon általánosságban a fennálló társadalmi rendet és annak intézményeit értem, szemben a szélsőségekkel (ez utóbbiak közé tartoznak - szintén nagyon általánosságban - azok a társadalmi jelenségek, amelyek radikálisan eltérnek az e rend által kifejezett normáktól és szabályoktól.
2. Ekholm Friedman emlékeztet bennünket, hogy ez " ... az elit által vezetett és az elit fogyasztására irányuló projekt" (2005:

- 81), minden másnál jobban.
3. Cento Bull 2007; Ferraresi 1995, 1996; Salvini 1995.

4. Ennek az elnyomó stratégiának a hatástalanságáról lásd még Pasieka, e kötet.
5. De Felice különösen arról volt ismert, hogy állandó kapcsolatban állt az olasz titkosszolgálatokkal.
6. Mint említettük, az előző generációk inkább terrortámadásokat követtek el, és szándékosan a baloldaliakat hibáztatták.
7. "Felismerjük korábbi hibáinkat, és azt mondjuk a baloldaliaknak: ébresztő fiúk! Ne hagyjátok, hogy újra átbaszanak benneteket, nem voltatok már elég ideig az állam idomított majmai? . . . Az ellenségeink ugyanazok, és mindannyian összefognak ellenünk, harcoljunk együtt a mocskos szarháziak ellen! (Anonymus, Costruiamo l'Azione, 1978. április, I. sz. 1. o.).
8. A lokalizmusról mint a válsághelyzetekre adott válaszról lásd Dahl, 1998. A lokalizmusról mint az államhatalom kritikájáról lásd Diamanti, 1996.
9. Ezt a víziót a neofasiszta ideológus, Franco Freda hirdette, aki azt vallotta, hogy "el kell pusztítani a rendszert", hogy egy új rendnek adjon helyet (Freda 2000: 60; Stellati 2001: 69).

Hivatkozások

- Adas, Michael. 1979. *A lázadás prófétái: Millenáris tiltakozó mozgalmak az európai gyarmati rend ellen*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Alberoni, Francesco. 1984 [1977]. *Mozgás és intézmény*. New York: Columbia University Press.
- Arrighi, Giovanni. 2009. *Adam Smith Pekingben. A huszonegyedik század vonalai*. London: Verso.
- Névtelenül. 1971. *La strage di Stato*, Róma: Samonà et Savelli.
- Bianconi, Giovanni. 2003 (1992). *A mano armata. Vita Violenta di Giusva Fioravanti*. Milánó: Baldini e Castoldi.
- Buruma, Ian és Avishai Margalit. 2004. *Okzidentalizmus. A Nyugat-ellenesség rövid története*. London: Atlantic Books.
- Cento Bull, Anna. 2007. *Olasz neofasizmus. A tízesedés stratégiája és a meg nem békülés politikája*. New York: Berghahn Books.
- Dahl, Goran. 1998. "Lokalizmus vs. nacionalizmus a középnyugati népességben" *Telos* 112: 47-67.
- Diamanti, Ilvo, 1996. *Il Male del Nord. Lega, Localismo, Secessione*. Róma: Donzelli.

Ezt a szabad hozzáférési könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

- Ekholm Friedman, Kajsa. 2005. "A bronzkori civilizációk szerkezete, dinamikája és végső összeomlása a Kr. e. második évezredben". In Friedman, Jonathan és Christopher Chase Dunn, szerk. *Hegemonikus hanyatlás, jelen és múlt*, London: Paradigm Publishers, 51-87.
- Ferraresi, Franco. 1995. *Minacce alla Democrazia. La Destra Radicale e la Strategia della Tensione in Italia nel Dopoguerra*. Milan: Feltrinelli.
- Ferraresi, Franco. 1996. *A demokrácia fenyegetése: A radikális jobboldal Olaszországban a háború után*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Freda, Franco. 2000 (1969). *La disintegrazione del Sistema*. Padoue: Edizioni Ar.
- Friedman, Jonathan és Christopher Chase-Dunn (szerk.). 2005. *Hegemonikus hanyatlás. Jelen és múlt*. London: Paradigm Publishers.
- Friedman, Jonathan. 1994. *Kulturális identitás és globális folyamat*. London: Sage.
- Friedman, Jonathan. 2009. "Occidentalism and the Categories of Hegemonic Rule", *Elmélet, kultúra és társadalom* 26 (7-8): 85-102.
- Grillo, Ralph. 2003. "Kulturális esszencializmus és kulturális szorongás", *Anthropological Theory*, 3(2) : 157-173.
- Heltzer, Michael. 1988. "A késő bronzkori szolgáltatási rendszer és annak hanyatlása". In Heltzer, Michael és Edward Lipinsky, szerk. *Society and Economy in the Eastern Mediterranean (c. 1500-1000 B.C.)*. Leuven: Uitgeverij Peters.
- Jacoby, Russel. 1999. *Az utópia vége: Politika és kultúra az apátia korában*. New York: Basic Books.
- Lanternari, Vittorio. 2003 [1960]. *Movimenti Religiosi di Libertà e di Salvezza*. Rome: Editori Riuniti
- Loperfido, Giacomo. 2013. "Du Point de Vue de l'Ennemi. Négociation de l'Accès au Terrain dans un Milieu Néofasciste" In Benveniste, Annie, szerk. *Se Faire Violence. Analyses Anthropologiques des Coulisses de la Recherche*. Paris: Téraèdre, 79-117.
- Pereira de Queiroz, Maria Isaura. 1964. "Millenarismes et Messianismes". *Annales ESC*, 2, 330-334. Paris: Éditions de l'EHESS.
- Pereira de Queiroz, Maria Isaura. 1968. *Réforme et Révolution dans les Sociétés Traditionnelles. Histoire et Ethnologie des Mouvements Messianiques*. Paris: Anthropos.
- Pijl, Van Der, Kees. 1998. *Transznacionális osztályok és nemzetközi*

kapcsolatok. London: London: Routledge.
Rao, Nicola. 2006. *La Fiamma e la celtica*. Milan: Sperling & Kupfer.

- Sahlins, Marshall. 2008. "The Stranger King, or Elementary Forms of the Politics of Life", *Indonesia and the Malay World* 36 (105): 177-199.
- Said, Edward. 1978. *Orientalizmus*. New York: Pantheon Books.
- Salvini, Guido. 1995. *Sentenza Ordinanza. Tribunale Civile e Penale di Milano, Uff. Istr. Sez. XX.Proc. penale nei confronti di Rognoni Giancarlo et alii*. Milan: Atti del Tribunale.
- Smith, Timothy. 1991. *Az Egyesült Államok, Olaszország és a NATO, 1947-52*. New York: Martin's Press.
- Stellati, Chiara. 2001. *Una ideologia dell'Origine. Franco Freda e la controdecadenza*. Padoue: Edizioni Ar.
- Stern, Fritz. 1974 [1963]. *A kulturális kétségbeesés politikája: Tanulmány a germán ideológia felemelkedéséről*. Berkley: University of California Press.
- Tainter, Joseph A. 1988. *A komplex társadalmak összeomlása*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zagato, Alessandro. (szerk.) 2015. *A Charlie Hebdo eseménye: Imaginaries of Freedom and Control*. New York: Berghahn Books.

ÖNGYILKOS MERÉNYLET ÉS TÁRSADALMI HALÁL

L

Rohan Bastin

Az öngyilkos merénylet mindenekelőtt olyan erőszakos cselekmény, amely a terror összetevőit és az emberhez való viszonyát foglalja magába. Ez az önzetlen öngyilkosság egy olyan formája, amely az örület és a kétségbeesés ikertestvéreivel játszik, és látszólag feloldja ezek különbségeit egy dühkitörésben. ¹ Az erőszak végső formája, amelyben az áldozat és a gyilkos eggyé válnak, és a túlélőkre marad a gyilkos fotója vagy cserepes életrajza. Az öngyilkos mellény esetében talán csak egy lefejezett fej marad, amelyet talán egy közeli tetőn találnak. Az öngyilkos merényletek kora így feleleveníti a halálmaszk régi gyakorlatát és a guillotine borzalmait. A szuverenitás és a kivételesség drámai újragondolására kényszerít a mai világban.

A New York-i World Trade Center elleni 2001-es támadások

és más amerikai célpontok elleni merényletek ("9-11") sokakat szembesítettek Nyugaton a szélsőséges erőszak egy olyan formájával, amely máshol már jó ideje létezett. Az öngyilkos merényletek Libanonban az 1980-as évek elején, a polgárháború csúcspontján váltak ismertté. Ahol a különböző elemek és az őket támogató országok által alkalmazott autóbombák a polgárháborúk és a felkelések gyakori jellemzőjévé váltak (pl. Palesztina az 1940-es

években, Dél-Vietnam az 1960-as években és Észak-Írország az 1960-as években).

az 1970-es évektől kezdve (Davis 2007)), a gyorsított járművek használata a célpont eléréséhez, valamint a robbanótöltet robbanószerkezetének feloldásához és ezáltal öngyilkosságához a gerilla-hadviselés új dimenziójává vált, amelyet látszólag az iráni forradalmi milíciák 1980-as iraki inváziót követő offenzív mártíromsága inspirált (Khosrokhavar 2005). Az újabb időkben azonban a járműtámadás egyáltalán nem tartalmaz robbanótöltetet. A nizzai (2016), a London-híd (2017) és a Barcelona-Cambrils (2017) támadások csak a járműből álltak. Londonban a támadók ezután kiugrottak a furgonból, kezükre ragasztott késekkel hadonásztak, és ál-öngyilkos merénylői mellényt viseltek. Véletlenszerűen rambóztak, amíg a rendőrség félkatonai alakulatai le nem lötték őket. A merénylőhöz hasonlóan a támadók is egyé válnak a fegyvereikkel, haláluk egyé válnak a gyilkosságukkal, és a kívánt győzelmüket valaki más élvezhette majd egy napon. Ezek a kizárólag járművel történő gyilkosságok nem utalnak arra.

az öngyilkos merényleteknek vége. Inkább arra hívják fel a figyelmet, hogy a gyakorlat hogyan változott az ellene hozott intézkedések, valamint a támadások helyszínei függvényében. E válaszok között a legfontosabb a megfigyelés és ezzel együtt a kivételes állami hatalom új formáinak növekedése volt. Az olyan filmekben, mint az *Eye in the Sky* (rendező: Gavin Hood 2016), makro- és mikromegfigyelő eszközök használatát látjuk, amelyek globális katonai és politikai hálózatokkal együttműködve merényletet követnek el leendő öngyilkos merénylők ellen, miután meghamisították az ártatlan civil áldozatok statisztikai valószínűségét. Hasonló módon a *Zero Dark Thirty* (rendező: Kathryn Bigelow 2012) a kínzás alkalmazását ünnepli a 9-11 állítólagos kitervelőjének levadászására. Az öngyilkos merényletek így hozzájárulnak egy szélesebb körű kivételes állapothoz - az absztrakt veszély kategorikus állapotához, amelyet a

tényszerű esetek kitölteneek, de soha nem egészíteneek ki
(Schmitt

2005). Amint azt mindkét film bemutatja, ezek a kivételek kivételes helyeken fordulnak elő - a globális Észak posztkoloniális határain, ahol a nekropolitika dominál (Mbembe 2003). A járműves gyilkosságok - legyen szó repülőgépről vagy ballasztal töltött furgonról - fejlődése óta a célpontok a birodalom nagyvárosai, a fegyvereket nehezebb azonosítani, a támadók pedig jellemzően "a szüleik gyökereit kereső számítógépfüggők" (Khosrokhavar 2016: 3). Más szóval, a gyilkosok a globális északi országok hétköznapi polgárai, akiknek személyes története a migráció és a befogadó ország társadalmi-gazdasági marginalizálódása. A gyilkos azonosítása után általában csak a gyakran rendőrségi zaklatásra utaló, pity bűncselekményekről szóló feljegyzések találhatók meg. Rendszeres kapcsolatban állva ugyanazokkal a nekropolitikai peremvidékekkel, ahol a Globális Észak rutinszerűen gyakorolja a "szemtől-szemben" kivételességet, ezek a támadók azt is választhatták, hogy csatlakoznak a spanyol polgárháború nemzetközi brigádjainak új formáihoz, például az Iraki és Szíriai Iszlám Államhoz (ISIS vagy Daesh). Míg az a korábbi háború romantikát generált - egy Hemingway-regény vagy az 1942-es *Casablanca című film* -, ezek a háborúk olyan követeléseket váltanak ki, hogy az államok fosszák meg a résztvevő állampolgáraikat az állampolgárságuktól, és tagadják meg tőlük vagy családjuk hazatelepülését. A spanyol polgárháború résztvevője és az ISIS tagja között tehát több van, mint ideológiai különbség, több, mint az életfeláldozásra való hajlandóság. Míg a spanyol polgárháború a fasizmus *elleni* háború része volt, az úgynevezett "terrorizmus elleni háború" azt emeli ki, amit a fasizmus feletti "győzelem" létrehozott (Wolin 2003): egy rendőrállammal való "szép barátságot".

Már az 1605-ös puskaporos összeesküvés idején a terrorista

a bombázás együtt járt az uralkodó politikai-teológiai

renddel szembeni erőszakos ellenállással, legyen az egy gyarmatosító hatalom vagy másfajta ellenség. Számos polgárháborús és lázadásos helyzetben a bombázók üldöztek

meglepetésszerű támadások konkrét vagy nagyon általános célpontokkal. Jellemzően azonban időzített gyújtózsínórokat alkalmaztak, hogy lehetővé tegyék a bombázó menekülését vagy egy további támadási formát. Néhány esetben (igaz, ritkán) figyelmeztetéseket adtak ki a civil áldozatok minimalizálása érdekében. Az utóbbi időkben azonban a bombakészítők eggyé váltak a bombával, hogy biztosítsák annak sikerét, különösen, ha a célpont erősen felfegyverzett vagy nehezen megközelíthető. Megnövekedett a megelőző intézkedések száma, beleértve az akadályokat, a bombakezelési technológiákat, valamint a vizuális (CCTV), kémiai (beleértve a szimatoló kutyákat) és kommunikációs alapú (vagy kémkedési) megfigyelési technológiákat. A kereskedelmi forgalomban gyártott robbanóanyagokat, mint például a Semtex, a gyártók detektálható vegyi anyagokkal, úgynevezett "taggants"-okkal látták el. A korábbi támadásokra adott közvetlen válaszként korlátozták annak lehetőségét, hogy valaki gyanútlanul leparkoljon egy autóval és elhagyja a helyszínt, csomagot hagyjon a szemetesben, vagy feladjon egy robbanóanyaggal teli bőröndöt a repülőtéren. A merénylők tehát más célpontokat választanak, és a pusztítás szerves részévé teszik magukat. Figyelmeztetéseket már nem adnak ki. Ahogy Scott Atran (2010: xiv) megjegyzi: "Az emberi konfliktusok történetében talán még soha nem fordult elő, hogy ilyen kevés ember ilyen kevés tényleges eszközzel és képességgel ennyi embert ijesztett volna meg". A kritikus pont azonban az, hogy a konfliktus *mindkét* oldala úgy hozza létre ezt a helyzetet, hogy az ember és a gép pólusai felé száguldvá távolodnak egymástól.

Hegemonikus szuperhatalomként az Egyesült Államok és "koalíciója

a "készségesek csoportja" 9-11-re úgy reagált, hogy

hadat üzent egy absztrakciónak, a terrorizmusnak. Ez volt az első hivatalos hadüzenet a globális északi államok részéről a huszadik század közepe óta; bár ez a nyilatkozat nem járt a nagykövetek visszahívásával, mivel nem volt olyan nagykövetség, ahonnan vissza lehetett volna hívni őket, csak félelemmel. Hogy ennek a mélységes aggodalomnak arcot adjanak, azonosították a "Gonosz tengelyét", és olyan akciókat indítottak, amelyek Walter Davis (2006: xiii) szavaival élve a következők voltak

"a globális kapitalizmus terveihez is kísértetiesen illeszkedik". A hidegháborús afganisztáni katasztrófát újragondolták és felelevenítették. A kudarcot vallott, most már bűnöző államot, Irakot állítólag azért szállták meg, mert "terror" került elő "tömegpusztító fegyverek" formájában, amelyek természetesen csak a képzeletünkben léteztek. A valódi célpontot - Iránt - ismét ostrom alá vették, miközben a régi második világbirodalmak felbomlását, amely a hidegháború vége óta gyors ütemben zajlik, az eredendően világmegváltó demokrácia elterjedéseként bátorították, miközben a két második világbirodalom - a Szovjetunió és Kína - muszlim elemeit az újbóli igazodásra és szétválásra ösztönözték. A terrorizmus kardjának kétélűségét így kiélezték. A terroristák, akik 2001-ben megtámadták az Egyesült Államokat, és később is támadtak ott és máshol, maguk is a gyarmati határ és annak modern fejleményei - elsősorban polgárháborúk, amelyeknek nincs szükségük diplomáciára, szerződésekre vagy megneemtámadási paktumokra - terrorjának áldozatai. A Rómába betörő gallokhöz hasonlóan a polgárháborúk termékei a város falaihoz hozzák a birodalom borzalmait, és a közönséget riadt libákká változtatják. A terrorizmus elleni háború tehát egy olyan kivételes állapotot ír le, amelyben a kormányok és a polgárok, akik eddig biztonságban érezték magukat a Gettysburg, Auschwitz és My Lai poszt-rasszista, posztsexista és poszt-kolonialista kategorikus parancsaiban, hirtelen megfordulnak, és a kínzást és más háborús és emberiség elleni bűncselekményeket pragmatikus szükségszerűségként üdvözik egy olyan világban - az ő világukban, amelyet olyan jóindulatúan és jó kedélyűen kormányoznak, hogy nem is tudják, hogy ők kormányozzák -, amelyet halálosan komoly öngyilkos merénylők terrorizálnak. Korunk egyik kortárs mitologizálásának, a *Clash of the Titans* (rendező: Louis Leterrier, 2010) szavaival élve: "Engedjétek el a Krakent"!

A haditechnika minden formájával összhangban az
öngyilkosság

A bombázás így a "fegyverkezési verseny" részeként jelenik
meg a következők között.

antagonisták. Az 1960-as évek végétől, amikor a bombagyártók felfedezték a könnyen beszerezhető terménytrágyázó ammónium-nitrát és fűtőolaj (ANFO) halálos amalgámját (Davis 2007), az öngyilkos merényletek és öngyilkos gyilkosságok száma drámaian megnőtt az 1990-es évek elejétől kezdve. Srí Lankán a szeparatista Tamil Tigrisek speciális alsónemű-mellényeket fejlesztettek ki a robbanótöltet (általában műanyag robbanóanyag, például Semtex vagy C4) hordozására, és a második világháború későbbi szakaszában használt japán különleges támadóegységekre (*Tokkōtai*) emlékeztetve a légi és tengeralattjáró-emberi bombák japán különleges támadóegységét (*Tokkōtai*), létrehoztak egy speciális öngyilkos osztagot - a Fekete Tigriseket -, amely a Srí Lanka-i haditengerészet elleni küldetéseket, valamint politikusok és katonai parancsnokok meggyilkolását vállalta. Az öngyilkos mellényeket gyorsan átvették mások is, vagy a robbanóanyagokat látszólag ártalmatlan és mindenütt jelenlévő hátizsákokba rejtették. A női káderek jelentős résztvevőkké váltak, mivel kihasználva állítólagos ártalmatlanságukat, bejutottak a célpontokhoz. Néhány esetben a robbanóanyagot úgy készítették el, hogy a merénylő terhesnek tűnjön.

A tamil tigrisek és az öngyilkos merényletek gyakorlatához való hozzájárulásuk említése elgondolkodtató az öngyilkos hadviselésről szóló, 9-11 után elterjedt, kiterjedt szakirodalomban. Mert míg azok és más támadások a radikális iszlám mozgalmakhoz kapcsolódtak, a Tigrisek, ha lehet, hinduk voltak, bár nagyszámú tamil keresztényt tartottak soraikban. A Tigrisek időnként egyenlőségi ideológiát képviseltek, amely ellenezte a kasztokat és a nők alárendeltségét - ami a konzervatív hinduizmus két alapelve -, és a Tigriseket "szekuláris marxistáknak" (Pape 2005) és "nacionalistáknak" (Khosrokhavar 2005: 9) minősítették,

mivel mártírhaláluk inkább támadó, mint védekező jellegű volt, és mivel katonai stratégiához kapcsolódtak, amelynek célja a megszálló kormány elűzése és egy külön állam kikiáltása volt. A védekező mártíromság természetesen gyakoribb a

a régióban: a tamil nyelvű nacionalisták az 1960-as évektől kezdve felgyújtották magukat, hogy tiltakozzanak a hindi mint India nemzeti nyelvének bevezetése ellen, a buddhista szerzetesek pedig ugyanezt a nyilvános gesztust tették Burmában és Vietnamban ugyanebben az időben. Ebben az értelemben a tamil tigrisek által elfogadott *kuppi* - a harcosok nyakában viselt ciános fiola, amelyet halál esetén használnak - szintén védekező mártíromság volt, bár közvetlenül vezetett az öngyilkos merényletek támadó gyakorlatához.²

A kurd öngyilkos merénylőket ugyanígy nacionalistákként értelmezik, nem pedig egyszerűen iszlamistaként, és katonai stratégákként, nem pedig gyűlölködő egyénekként, akiknek az indítékai elsősorban bosszúállóak és példamutatóak, nem pedig stratégiaiak. Ezek az értelmezések, amelyek a népszerű "örült dzsihádisták" érveket igyekeznek leleplezni, azonban nem értenek a lényeghez. A tamil és kurd öngyilkos merénylők, akik látszólag nem vallásosak, rávilágítanak a kortárs vallásosság dinamikájára. A Tigrisek esetében például az öngyilkos merénylők kultusza a szabadság értékéhez kötődött a különálló tamil állam feltételei között, a Tigris vezér/próféta példamutató karizmájához, aki a születés és újjászületés erőteljes témáit beépítette a Tigrisek tagságába és kiképzésébe, valamint a hősök ritualizált kultuszához, amely szerves részévé vált annak az ideális államnak, amelyet a militáns mozgalom ünnepe, miután megszerezte az ország egyes részei feletti uralmat.³ A kurdoknál nagyon hasonló gyakorlatok figyelhetők meg, és ahogy Khosrokhavar (2005) az iráni mártírmozgalmakról érvel, ezek nem egyszerűen reagáltak és elutasították a sah ellen is fellépő erős baloldali csoportokat és ideológiát, hanem inkább a baloldali ideológiát építették be egy új vallásosságba, amely éppen akkor szakított a hagyományokkal, amikor

egy új tradicionalizmust - fundamentalizmust - hirdetett.

Az öngyilkosság-militancia minden formája vallásos,
beleértve...

a szekularista formák, amelyek egyes kommentátorokat arra
készítetnek.

a "bolond mullah" érveket, és ehelyett egy mögöttes stratégiát kell keresnünk - egy racionális pragmatizmust, amely lehetővé teszi az elismerés politikáját. Egy olyan techno-militarista (azaz könnyen rövidíthető) terminológiát alkalmazva, mint az "emberközpontú fegyverrendszer" (Lewis 2013), ezek a kommentátorok, mint Robert Pape (2005) és Iain Overton (2019), így a militáns csoportok vezetőinek üldözését és kiirtását támogatják, mint olyan gonosz zsenikét, akik a mártírmentalitást a védekező kétségbeesést gyűlöletes fegyverré alakító mártírmentalitást marsallozzák. Így például a Srí Lanka-i elnök, aki 2008/9-ben agresszív katonai hadjáratot folytatott a Tigrisek ellen, rutinszerűen a Tigrisek vezetőjének kiirtása iránti megszállottságot hangoztatta. Az ezt követő vérfürdőben a kormány gondoskodott a tigrisvezér családjának kiirtásáról, beleértve a fogságban lelőtt 10 éves fiát, a szülők házának lerombolásáról és a földalatti bunker lerombolásáról, amely rövid időre a Srí Lanka-i hadsereg által irányított múzeum lett. Ha az 1983-as etnikai pogrom egy démoni ördögűzés vonásait mutatta, amelyet de facto állami erők, például a kormánypárt szakszervezetének tagjai mozgósítottak (Kapferer 2012), akkor az állam által végrehajtott végső támadás elképesztően totális volt. Hasonló módon az USA levadászta és kivégezte 9-11 feltételezett kitervelőjét, mielőtt egy amerikai hadihajó fedélzetén - látszólag az iszlámot tiszteletben tartva, de Oszama bin Laden mártír státuszát ténylegesen megtagadva - megfelelő halotti szertartást tartott volna, és a tengerbe dobta volna a holttestet. Egyszerűen fogalmazva tehát az öngyilkos merényletek vallásossága az ellenük indított kampányok "irtsátok ki a vadállatokat" vallásosságával párosul. A terror "fegyverkezési versenye" folytatódik.

Látszólag eltekintve az "őrült dzsihadista" vagy "őrült mullah" megközelítést, a kommentátorok nem

kapcsolják össze az öngyilkos militánsokat a magányos fegyveres jelenségével, amely elsősorban az Egyesült Államokban jellemző.

élvezeti lehetőségek, mint például szabadtéri koncertek és éjszakai klubok; biopolitikai intézmények (iskolák, egyetemek, egészségügyi központok, könyvtárak és imahelyek); és látszólag világi összejövetelek, mint például a Norvég Munkás Ifjúsági Liga 2011-es nyári tábora. Míg az olyan nyilvános események, mint a bostoni maraton, az olyan közterületek, mint a London híd és a nizzai sétány, valamint más szórakozási lehetőségek, mint a *Charlie Hebdo* magazin elleni támadásokat az iszlám militánsoknak tulajdonítják, addig az olyan támadásokat, mint a Columbine High School, a Virginia Tech vagy a 2017-es Las Vegas-i koncert, gyorsan "kikerül" a törvényszéki pszichológia, amely a démonokat szilárdan az elkövetők fejében rögzíti, és a gyújtogató és a sorozatgyilkos változtatává teszi őket. Sok vita ezután az eszközökre - a fegyverekre - összpontosít, nem pedig a párhuzamokra, és arra, hogy ezek a párhuzamok mit sugallnak a mai világról és a gyilkos öngyilkosság vallásosságáról. Amikor azonban Khosrokhavar (2005: 45) úgy írja le az öngyilkos merényletet, mint aki a radikalizált iszlámot használja fel arra, hogy kifejezze "egy olyan embriószerű egyén kétségbeesését, aki fenntartja a szenttel való kapcsolatát, miközben igyekszik érvényesülni egy olyan világban, amely süket a törekvéseire", akkor ugyanilyen könnyen leírhatná Stephen Paddockot (Las Vegas), Omar Mateent (Orlando) vagy Seung-Hui Cho-t (Virginia Tech), bár az iszlám nélkül. Az olyan iszlámellenes terroristákat, mint a norvég Anders Breivik vagy az ausztrál Brenton Tarrant ide sorolni különösen bosszantó lenne számukra, mert Paddockkal és társaival ellentétben Breivik és társai magasabb rendű ügyet képzelnek maguk elé. Szenvedélyesen tagadják minden pszichopatológiájukat, amihez párosul a közvélemény követelése, hogy patologizálják őket. Én azt javaslom, hogy a patológiájukat helyezzük el. A démonok, egész

egyszerűen, nem csak a fejükben vannak.

A nemzetállamok jellegében bekövetkezett jelentős változások az öngyilkosságok és az állami válaszlépések összefüggésében zajlik. Az iraki invázió az állami

hatalom olyan globális vállalatokkal, mint a Haliburton, amelyek fő tevékenysége az olajipar kiszolgálása, és amelyek vezetése szorosán összefonódott George W. Bush elnökségével. Míg egy korábbi amerikai elnök, Eisenhower óva intett a katonai-ipari komplexum túlzott befolyásától, addig annak növekedése hozzájárult ahhoz, amit Wolin (2003) fordított totalitarizmusnak nevez, és amit Kapferer (2005) oligarchikus-vállalati államnak (vagy egyszerűbben vállalati államnak) nevez. Jha (2006) szerint ezek a fejlemények a nemzetállamnak mint a tőke tárolójának elkerülhetetlen szakadását jelentik, amely maga is hozzájárult a korábbi szakadásokhoz, mint magának a kapitalizmusnak a velejárója. És ez Walter Davis megállapítása a kapitalizmus és a terrorizmus elleni háború közötti rezonanciáról, vagy éppenséggel Hardt és Negri megállapítása az absztrakciók elleni háborúknak a birodalom jellemzőjeként való feltalálásáról (Hardt és Negri 2005). A mártír, az ilyen absztrakciók *reductio ad absurdumja*, éppen a *déchirement* (széttöredezettség) ezen pontján viseli a szellemességet. ^{4A} közelgő apokalipszist mint a nukleáris szuperhatalmak közötti mexikói patthelyzetet, amely látszólag véget vetett a háborúnak, mert senki sem lenne olyan örült, hogy háborút kezdjen - egy valóban szimmetrikus háború örökös békéjét, amelyet a határvidék aszimmetrikus polgárháborúi egészítenek ki, sőt táplálnak -, a szelídség látszata megmarad, ha a jó polgárok jók maradnak, kategorikus imperatívuszukat egy újabb Hitler/Holokauszt könyv, dokumentumfilm vagy film, vagy a második világ szabadságtól és fogyasztástól való megfosztottságáról szóló mese táplálja. Még arról is szó volt, hogy a nukleáris szembenállás színterét a világűrbe helyezik át. Az öngyilkos merénylő, egy olyan figura, aki éppen akkor tűnt fel, amikor a hidegháború véget érni látszott, megzavarja ezt a bizarr békeérzetet. A

pragmatizmus kategorikus parancsa a modern technika határainál, amelyet a tagországok exkluzív klubja táplál...

amely az ENSZ Biztonsági Tanácsában a vétójoggal rendelkezőkkel látszott egy irányba igazodni, aztán megszakadt, amikor a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződést India, Pakisztán és Észak-Korea sikeres fegyvertesztjei megszegték. Az öngyilkos merényletek felemelkedésével párhuzamosan tehát a "bukott állam" kísérőjeként a "gazemberállam" feltalálásának is tanúi lehettünk. A terror "példátlan mesterműve", a "Hirosima" (Davis 2006, 156) így egy olyan fejlődő államforma új aspektusává vált, amely egyre inkább a globális katasztrófa érzetéhez igazodik.

A "terror elleni háború" így a francia forradalmi értelemben vett sajátos Terrororrá válik. Az embereknek biztonságban kell érezniük magukat egy egyre inkább militarizált és megfigyelt világ jelenlétében, mivel azt mondják nekik, hogy üdvözljék a megfigyelést, csendesen remélve, *hogy* nem tettek semmi rosszat, és hogy a halálos megfigyelőrendszerek nem fognak hibázni, vagy ha mégis, akkor valahol máshol vagy valaki másnál, aki máshonnan jött, mint például a 2007-es támadások utáni napokban a londoni metróban lelőtt brazil turista. A világ ezen részeinek természetével kapcsolatos kérdések nagyrészt megoldatlanok, eltekintve néhány baloldali mormogástól a növekvő egyenlőtlenségről és a kapitalizmus eredendő vagy rendszerszintű erőszakáról (Zizek 2002), vagy néhány orientalista mormogástól a jobboldalról a hagyományos politikai teológiák (értsd: "iszlám") eredendő korrupciójáról és elnyomó (különösen nemi) egyenlőtlenségeiről.

Bármely jármű potenciálisan fegyver lehet, és bármelyik helyszínen egy célpont. Még annak az ausztriai egyetemnek a csendes regionális kampuszán is, ahol dolgozom, 2018-ban súlyos beton- és kőgátakat emeltek a fokozott megfigyelési rendszerekhez és biztonsági tanácsadók alkalmazásához, akiknek fő tevékenysége a félelem

kezelése és a vállalati felelősség védelme. Két ilyen gigantikus kádas poller külön említést érdemel a következők miatt

ahogyan a személyzet tagjai a tetejüket nem hivatalosan diorámákká alakították át, a gyerekek műanyag játékaival, amelyek az egyik kádban egy farmot (szélturbinával), a másokban pedig egy játékkatonákból és helikopterekből álló csatamezőt hoztak létre. A klímaváltozás és a 2019/2020-as év bozóttűz tragédiái miatt mindkét dioráma háborús zónát képez, amely állami választ követel.

A terror egyéb megnyilvánulásai a kriminológiai programokra való nagyszámú beiratkozás az ausztrál országban, a médiakommentárok számára könnyen elérhető "terrorizmus-szakértő" megjelenése, aki általában egy speciális "központban" vagy "agytrösztben" dolgozik, valamint a politika, a kockázat és a "bizonytalanság" tudományos hangsúlyozása, amely a "hatásos" kutatások "valós alkalmazására" irányul. Egy nemrégiben készült televíziós reklámkampányban ezeket a valós alkalmazásokat úgy ábrázolják, mint egy mosolygó diák hátsó fejéből felszálló, élénk színű füstöt. A kampány címe: "A Deakin Egyetem felvértezi a diákokat azzal, ami ahhoz kell, hogy "készen álljanak". A "gyors változásokkal és globális bizonytalansággal" teli időket kiemelve a marketingért felelős ügyvezető igazgató kifejtette, hogy "az egyetemeknek minden eddiginél többet kell tenniük azért, hogy felkészítsék a diákokat a való világra". (lekérdezve a <https://lbbonline.com/news/deakin-university-arms-students-with-what-it-takes-to-be-ready/> 2019. július 24.). Az újabb kampányokban az egyetem kijelenti, hogy a jövő "a készeké", és így továbbra is a száz évvel ezelőtti Európára emlékeztető fenyegetettség és futurizmus érzését hirdeti, ugyanakkor felkészíti a világot a globális világvárvány által létrehozott szélsőségekre.

Ahol Zizek (2008: 153) Hitchcock *A madarak* című filmjét látja.

a lezuhanó 9-11-es repülőgépek képében az ember azt

hihetné, hogy Tim Burton *Mars Attacks* című filmjét látja ezekben a felrobbanó fejekben. Komolyabb azonban, hogy a reklámok egy olyan egyetemet ábrázolnak, amelyet túlságosan meghatároznak a félelmei, amelyeket megoszt a szorongó közönséggel. Nem azt hirdeti, hogy a

öngyilkos merénylővé váló öngyilkos diákot, mint ahogyan a párologtatást sem támogatja. Azt sugallja azonban, hogy a diák "hatásos" lesz, és kiemelkedik a "prekariátusból", a feje "robban az ötletektől", mintha azt mondaná: "Dinamit vagyok". Az öngyilkos merényletek terrorja tehát egy nagyobb szorongást táplál, amelyet Dardot és Laval (2019) a 2008-as globális pénzügyi válság óta a neolib-eralizmust informáló állandó válságállapotként azonosított. Ez a foglalkoztatással és a pénzügyi biztonsággal kapcsolatos mélységes szorongás egy poszt-manufakturális társadalomban és egy fragmentálódó nemzetállamban, amely felerősödik a globális pán-demizmus mennydörgésében. az öngyilkos merénylő tehát egy nagyobb apokaliptikus eszkatológiát vetít előre és vesz részt benne, amely részt vesz a félelem bérének "folyékony felügyeletében" (Zygmunt Bauman kifejezésével élve). Ez alatt a többszörös panoptikum diaszpórikus elterjedését és privatizációját értem, amely a modern állam központosítottabb felügyeleti intézményeit váltja fel (Bauman és Lyon 2013). A digitális és mátrix technológia, a "Big Data" (Zuboff 2019) és a *laissez faire* túlkapasainak a folyamatos auditálás-rangsoroláson keresztül történő neolib-erális ellenőrzése (Dardot és Laval 2013) mind-mind összetevői ennek a folyékony felügyeletnek, amely szinte folyamatosan vállalati megoldásokat generál a vállalati problémákra (Dardot és Laval 2019). A néhány éve az ellenőrzés társadalmaként (Deleuze 1992) és az apparátus társadalmaként (Agamben 2009) azonosított panoptikumok proliferációja az információs szabadság példátlan korlátozását követelő globális hadviselés nagyobb látványosságába illeszkedik, amely egyúttal korlátlan látványosságként jelenik meg.⁵ Ez ugyanaz a kontextus, mint a Khosrokhavar (2016) által leírt számítógépfüggő dzsihadistaké. Ez az arab tavasz, a hongkongi kormányellenes tüntetések, az Extinc-

Rebellion mozgalom, és nemrégiben a szinguláris, bár szinkronikus

faji és nemi alapú erőszakos cselekmények, valamint a politikai vezetők elleni "boszorkányüldözési" felelősségre vonási kampányok. Ez egy olyan világ, amely nagymértékben függ a műholdas kommunikációtól és az áldozattá válás mélységes érzésétől. Az öngyilkos merénylő ennek a végletnek a szélsőségét képviseli.

Következtetés

Bauman a "folyékony felügyelet" kifejezést a modernitás átalakulásának kiegészítéseként alkotta meg, amelyet szerinte a "posztmodern" kifejezés nem ad megfelelően vissza (Bauman 2000; Bauman és Lyon 2013). Ezek közé tartozott a piacnak az élet minden porcikájára való kiterjesztése, amely a felügyeleti állam központosított intézményi formájának átalakulásával járt együtt. A pusztá "out-sourcing"-nél többet magába foglaló, többszörös panoptikum felemelkedése és a termelésről a fogyasztásra, a fegyelemről az ellenőrzésre való áttérés az államapparátus hagyományos szerepét inkább az erőszak és a határkezelés különböző módozataira összpontosította. Ez a centralizált államhatalomnak a rendfenntartásra és a kirekesztő határvédelemre való szűkülő fokozódását jelenti. A panoptikumok egyre szélesedő sorával és terjedelmével párhuzamosan a "tilalom-optikumok" (Bauman és Lyon 2013: 60-6) is kialakultak. A zárt közösségeket és a személyi igazolványok munkaterületeit kezelő magán biztonsági cégektől kezdve az állami határokig, beleértve az olyan belső határokat is, mint az Izrael állam által a növekvő öngyilkos merénylői fenyegetés kezelésére épített fal, a tiltó-optikonok egyben a migránsok fogdáit és a tengerészeti blokádot is jelentik, amelyek korlátozzák az emberi mozgást a példátlan mobilitás korában. A

londoni Gatwick repülőtéren, és megkockáztatom, hogy az Egyesült Királyságban máshol is, az elektronikus szkennelésre és - legalábbis egyelőre - a személyes kihallgatásra váró, lassan mozgó sorban álló utasokat az "Üdvözöljük az Egyesült Királyságban!"

UK Border", nem pedig "Üdvözljük az Egyesült Királyságban". A határ ugyanis saját tiltó-optikonná vált, amelyet - egyelőre szintén egy "Border Force"-ra átnevezett public osztály működtet, hogy átfogja a korábban különálló vám- és bevándorlási területeket. Ezekkel a vállalati-állami fejlesztésekkel együtt járnak a televíziós szórakoztató műsorok, amelyekben a közönség a megfigyelési apparátus részévé válik azáltal, hogy végignézi, hogyan végzi munkáját a "határőrség", általában az érkező utasokkal, akik nem tudtak arról, hogy jogukban áll - most is - visszautasítani a felvételek rögzítését. A "valóságshow"-műsorok minden fajtája így a megfigyelési gyakorlat része. Sőt, még olyan műsor is létezik, amelyben az emberek nézhetik, ahogy az emberek tévét néznek. Mint a mitikus oozlum madár, amely egyre kisebb körökben repül, a folyékony megfigyelés társadalmát a végső "bezáródás" veszélye fenyegeti. Az öngyilkos merénylet az egyik lehetőség.

A fejezet elején megjegyeztem, hogy a film *Az Eye in the Sky* az öngyilkos merényletek közvetlen következményeként a megfigyelés elterjedésével foglalkozik. A film egy csúcstechnológiás katonai műveletet mutat be, amelyben az Egyesült Királyság, az USA és Kenya kormányai mikro- (repülő bogár) és hagyományosabb, műholdakkal működtetett drónokat alkalmaznak egy szélsőséges muszlim menedékház felkutatására, és két öngyilkos merényletöt fedeznek fel, akik támadásra készülnek: robbanóanyagot helyeznek el a speciális mellényeken, amelyeket valószínűleg egy bevásárlóközpontban fognak viselni, és egy videokamerát állítanak fel, amely rögzíti az utolsó szavaikat, hogy később a közösségi médiában közvetítsék azokat. A drónkamerák egy ártatlan fiatal lányt mutatnak, aki a házkomplexum előtt ül és kenyeret árul, amit az édesanyja készített a közeli otthonukban. A folyékony megfigyelés így a globális dél tipikus

forgatókönyvébe csattan, ahol ártatlan civileket tartanak fogva a megszálló szélsőségesek emberi pajzsként. Egy alkalommal látjuk, ahogy a lány a saját házukban hulahoppkarikával játszik; az apját ezután egy látogatóban levő rendőr megfenyíti.

militáns, amiért megengedte a lányának, hogy ilyen kirívóan iszlámellenes módon viselkedjen. Saját házuk épületegyüttesét így deterritorializálta az iszlám fundamentalizmus. Eközben a két amerikai drónpilóta (férfi és nő, akikről tudjuk, hogy nemrég találkoztunk) élvezik a lány játékának látványát, amit az USA-beli bázisról repült repülőgépük kamerái közvetítenek. Ez is a magánélet megsértése, de ártalmatlan, mert örömteli, és a terrorizmus miatt szükséges. Az ellentmondást fokozza az a tudat, hogy a műveletet Londonból irányító angol tábornok aznap azzal a feladattal ment munkába, hogy a lány születésnapjára vásárolt játékabát kicserélje arra a márkára/modellre, amelyről a lány édesanyja tudja, hogy a lány igazán szeretné. A globális terrorista fenyegetéssel elfoglalva a feladatot egy női beosztottjára bízta, aki természetesen tudja, miről van szó. Az ártatlanság-gyerekjáték azonossága így jön létre a falusi lány és a tábornok lánya között. A végső szempár - a film nézője - biztonságban érzi magát abban a meggyőződésben, amiért harcol. A terroristáknak ezzel szemben nincs más indítékuk, mint a nők és a gyermekek szabadságának korlátozására irányuló muszlim férfi rögeszme. Az angol-amerikai horrorfilmekben rutinszerűen megjelenített gonoszszághoz hasonlóan a terroristák legnagyobb bűne a rokonság iránti állítólagos gyűlöletük, míg a jó polgárok legnagyobb bűne az elhanyagolás. És ahogy a gonoszt mindig egy (férfi vagy női) harcos anyából álló "szent család" győzi le, amely ideiglenesen a kivételnek parancsol, úgy a terroristák elpusztítása is megtörténik. Természetesen azonban a kis falusi lány - az ártatlanság - megölik. A tábornok tényleg rossz babát kapott, de ezt az égbenyúló szemmel helyre tudjuk hozni. Hogy kiforgassuk korunk egy másik mélyen ideologikus filmjének emlékezetes mondatát a korporatív-állami hadviselésről (*A Few Good Men*), a *Szemtől szemben az égben* megmutatja, hogyan tudjuk "kezelni az igazságot" egy permanens

a kivételes állapotot, amelyet a vallási szélsőségek és az öngyilkos merényletek látszólag ránk kényszerítettek, anélkül, hogy megálljt parancsolnánk közös alapjainknak.

Rohan Bastin antropológiát tanít a Deakin Egyetemen. 1984 óta kutat Sri Lankán a vallás és az etnikai konfliktusok témakörében, és társszerkesztője (Barry Morris-szal) a *Critical Interventions (Kritikus beavatkozások)* című kötetnek *Expert Knowledge: First World Peoples, Consultancy, and Anthropology* (2004).

Megjegyzések

1. Az "őrület és kétségbeesés" kifejezés Joseph Conrad *A titkos ügynök* című regényének (először 1907-ben jelent meg) utolsó szakaszából való fordulat. A regény egy francia anarchista által 1894-ben a greenwichi csillagvizsgáló ellen elkövetett robbantás igaz történetén alapul. Conrad (1967: 9) az eseményt "olyan ostoba, vérfoltos esztelenségnek" nevezte, mert a merénylő meghalt anélkül, hogy a csillagvizsgálóban kárt tett volna, és a merénylő hűgát öngyilkosságra készítette; a későbbiekben "őrület vagy kétségbeesés" jeleként jelentették ezt a tettet.
2. A mártíromságnak ez a formája máshol is gyakoribb, mint az éhségstrájk (Feldman 1991; Bargu 2014) és az állami erőszaknak való szándékos behódolás, mint például a korai keresztény áldozatmegtagadás, ami az áldozat krisztomimetikus internalizálásához vezetett (Khosrokhavar 2005: 6). Ahogy Khosrokhavar és mások megjegyzi, a "mártír" kifejezés eredetileg olyasvalakit jelöl, aki tanúságot tesz.
3. *A Tamil Eelam struktúráiban: A Handbook* (Gemini 2019) című, Svájcban 2019-ben megjelent kötetben a túlélő tigrisek leírják a de facto állam intézményeit, hogy megőrizzék azokat a jövő számára. A világi, alulról építkező fejlesztési diskurzushoz szorosan igazodó könyv nem tartalmaz

utalásokat sem a Tigrisek katonai struktúrájára, sem a Tigrisek által létrehozott rituálékra.

4. Ez az én fordításom a francia kifejezésre Jonathan Strauss fordítói megjegyzését követve, amely a német *zerrissenheit* Kojève és Bataille általi használatára vonatkozik (Bataille 1990: 14n5). Strauss a "szétszaggatás" kifejezést használja, de megjegyzi, hogy a *déchirement* a szétszaggatás vagy széttépés jelentéssel is bír.
5. Ennek további jellemzője az akadémián belül a kutatás feletti felügyelet fokozódása az egyre dogmatikusabb és római Geese-szerű kutatási etikai bizottságok révén, amelyek feladata annak biztosítása, hogy ne végezzenek beavatkozó emberi kutatásokat. És mivel egyes hallgatók 18 éves koruk előtt kezdik meg tanulmányaikat, az egyetem minden munkatársának "Gyermekekkel való munkavégzési" engedélyt kell szereznie - lényegében egy rendőrségi ellenőrzést a bűnügyi nyilvántartásukról, amelyről a vezetőséget tájékoztatják.

Hivatkozások

- Agamben, Giorgio. 2009. *Mi az apparátus? és más esszék*. Fordította David Kishik és Stefan Pedatella. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Atran, Scott. 2010. *Beszélgetés az ellenséggel: Erőszakos szélsőségek, szent értékek és mit jelent embernek lenni*. London: Allen Lane.
- Bataille, Georges. 1990. "Hegel, halál és áldozat". Fordította Jonathan Strauss. *Yale French Studies* 78: 9-28.
- Bargu, Banu. 2014. *Éhezteni és elpusztítani: Az emberi fegyverek politikája*. New York: Columbia University Press.
- Bauman, Zygmunt. 2000. *Folyékony modernitás*. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Zygmunt és David Lyon. 2013. *Liquid Surveillance: A Conversation*. Cambridge: Polity Press.
- Conrad, Joseph. 1967. *A titkos ügynök: Egyszerű mese*. Harmond-Swath: Penguin Books. Először 1907-ben jelent meg.
- Dardot, Pierre és Christian Laval. 2013. *A világ új útja: A neoliberais társadalomról*. Fordította Gregory Elliott. London: Verso.
- Dardot, Pierre és Christian Laval. 2019. *Soha véget nem érő rémálom: A demokrácia elleni neoliberais támadás*. Fordította Gregory Elliott. London: Verso.

Davis, Mike. 2007. *Buda szekere: Az autóbomba rövid története.*
London: Verso.

- Davis, Walter A. 2006. *A halál álombirodalma: Az amerikai psziché 9-11 óta*. London: Pluto Press.
- Deleuze, Gilles. 1992. "Utóirat az ellenőrzés társadalmairól", *October* 59: 3-7.
- Feldman, Allen. 1991. *Az erőszak formációi: A test narratívája és a politikai terror Észak-Írországban*. Chicago és London: University of Chicago Press.
- Gemini, Senchudar. 2019. *A tamil Eelam struktúrái: A Handbook*. Bern: Puradsi Media.
- Hardt, Michael és Antonio Negri. 2005. *Multitude. Háború és demokrácia a birodalom korában*. New York, Penguin.
- Jha, Prem Shankar. 2006. *A nemzetállam alkonya: Globálissá válás, káosz és háború*. Új Delhi: Vistaar Publications.
- Kapferer, Bruce. 2005. "A hatalom új formációi, az oligarchikus-vállalati állam és az antropológiai ideológiai diskurzus". *Anthropological Theory* 5(3): 285-99.
- Kapferer, Bruce, 2012. *Az emberek legendái, az állam mítoszai: Erőszak, intolerancia és politikai kultúra Srí Lankán és Ausztráliában*. Új, átdolgozott kiadás. Oxford: Berghahn Books.
- Khosrokhavar, Farhad. 2005. *A dzsihadizmus belsejében: A dzsihadista mozgalmak megértése világszerte*. London: Routledge.
- Khosrokhavar, Farhad. 2016. *Öngyilkos merényletek: Allah új mártírjai*. Fordította David Macey. London: London: London: Pluto Press.
- Lewis, Jeffrey William. 2013. "Az emberi lények emberi felhasználása: Az öngyilkos merényletek rövid története", *Origins: Cur-Bérleti díjak történelmi távlatokban* 6(7), 2013. április. Retrieved on 8 January 2020 from <https://origins.osu.edu/article/human-use-human-beames-brief-history-suicide-bombing>.
- Mbembe, Achille. 2003. "Nekropolitika". Fordította Libby Meintjes. *Public Culture* 15(1): 11-40.
- Overton, Iain. 2019. *A paradicsom ára: Hogyan alakította az öngyilkos merénylet a modern korszakot*. London: Quereus.
- Pape, Robert A. 2005. *Meghalni a győzelemért: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai logikája*. New York: Random House.
- Schmitt, Carl. 2005. *Politikai teológia: Négy fejezet a szuverenitás fogalmáról*. Fordította George Schwab. Chicago: University of Chicago Press.
- Wolin, Sheldon. 2003. "Inverted Totalitarianism: How the Bush Regime is Effecting the Transformation to a Fascist-like State",

The Nation 1 May. Retrieved on 17 March 2021 from {{AU/ED:
URL NEEDED HERE--JP}}.

Zizek, Slavoy. 2002. "Üdvözöljük a Valós sivatagában! *The South Atlantic Quarterly* 101(2): 385-389.

Zizek, Slavoy. 2008. *Erőszak*. New York: Picador.

Zuboff, Shoshana. 2019. *A felügyeleti kapitalizmus kora: Harc az emberi jövőért a hatalom új határán*. New York: Hachette.

VISSZAVONULÁS A F JÖVŐBE

Az apokaliptikus gondolkodás szerepe a jelenlegi
etnonacionalista szélsőségekben

L

Andrew F. Wilson

Ez a fejezet megmutatja, hogy a szélsőjobboldal a "nemzet" egy olyan változatára támaszkodik, amely eltér a szélsőjobboldali diskurzusban jellemzően említettektől. A politikai és kulturális fősodor elutasításában és elutasításában a szélsőjobb soha nem élvezte azt a növekvő és csökkenő elfogadottságot, amit a radikális jobboldali pártok élveztek a világháború óta.

II. A szélsőjobboldal ehelyett olyan marginális hiedelmekhez kapcsolódik, amelyek kizárólag a modern társadalmak kulturális háttérében léteztek. Ez az elutasított tudás más formáival való folyamatos keveredést eredményezett, és ez a szélsőjobboldali ideológia számos hibrid formáját eredményezte, mint például a nemzetiszocialista sátánizmus, a hitleri ufó-összeesküvés-elméletek és hasonlóak. Ezt tekinthetjük a háború előtti tendenciák folytatásának, mint például a korai nácizmus és az ariozófia eszmei közössége, de itt azzal érvelünk, hogy az eszméknek ez a kereszteződése az utóbbi években felerősödött és *jellemzővé* vált a szélsőjobboldalra. Ez a fejezet továbbá megmutatja, hogy a szélsőjobboldal - minden változatában - millennialistaként értelmezhető egy jövőbeli, paradicsomi etnostátus szervező eszméjétől való függőségében, amit itt "apokaliptikus virtuális nemzetnek"

nevezünk.

Miközben ezt a fejezetet írták, Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke által tartott gyűlésen a tömeg azt skandálta, hogy "küldjék vissza". A tömeg Ilhan Omarra, az amerikai képviselőház minnesotai ötödik kongresszusi körzetének képviselőjére utalt. A minnesotai demokrata-paraszt-munkáspárti párt színeiben megválasztott képviselő a Demokrata Párthoz tartozik. A skandalások arra utaltak, hogy szomáliai-amerikai. Gyermekkorában menekültként 2000-ben amerikai állampolgárrá vált. Omar és politikai szövetségesei, színesbőrű nőársai, Alexandria Ocasio-Cortez New York-i, Ayanna Pressley massachusettsi és Rashida Tlaib michigani képviselőtársak az amerikai elnök célkeresztjébe kerültek, aki azt javasolta, hogy "menjenek vissza" "a teljesen szétesett és bűnözéssel fertőzött helyekre, ahonnan jöttek".¹ Omar kivételével mindannyian az Egyesült Államokban születtek. Trump tweetjei és a skandáló tömegek rávilágítanak arra, hogy a rasszista trópusok és attitűdök egyre inkább jelen vannak a politikai mainstreamben. Trump és támogatóinak etnonacionalizmusa a gyűlöleten alapuló ideológiák kontinuumába illeszkedik, amelyek egykor szélsőjobboldali álláspontok voltak, de mára a nyugati politikai diskurzus főáramába kerültek.

A szélsőjobboldali kontinuumot általában a következőképpen értelmezik két, egymástól viszonylag jól elkülönülő formáción keresztül: a radikális jobboldalon és a szélsőjobboldalon. Cas Mudde hasznos összefoglalása a köztük lévő különbségtételről a *The Far Right Today* (2019) című könyvében az államhoz való eltérő viszonyuk köré szerveződik: "A *szélsőjobb* elutasítja a demokrácia lényegét, azaz a népszuverenitást és a többségi uralmat . . . A *radikális jobboldal* elfogadja a demokrácia lényegét, de ellenzi a *liberális* demokrácia alapvető elemeit, mindenekelőtt a kisebbségi jogokat, a jogállamiságot és a hatalmi ágak szétválasztását" (Mudde 2019: 7). A

szélsőjobboldal tehát a nemzetállamon *kívülre* gyökereztetni nacionalizmusát, míg a radikális jobboldal a nacionalizmusát a nemzetállamon *kívülre* igyekszik

a nemzetállamon *keresztül*. A szélsőjobboldal marginális formáció, míg a radikális jobboldal a középmezőny újradefiniálására törekszik. A radikális jobboldal tehát "reformista", a szélsőjobboldal pedig "forradalmi" (Ibid.). Az, hogy céljaik különböznek, nem zárja ki az ideológiai közös alapok lehetőségét, amint azt a következő példa is mutatja. Trump folyamatosan súlyosbította a kulturális közösségek közötti szakadékokat, és ő és kormánya következetesen Samuel Huntington "civilizációk összecsapása" tézisére hivatkozik (Haynes 2019; Musgrave 2019; Thrush és Davies 2017). A kultúrák közötti konfliktus e retorikájának van egy sötét, millenarista alaphangja, amely a bináris megosztottságot apokaliptikus fogalmakkal veti fel. Amit a radikális jobboldal politikailag, azt a szélsőjobboldal vallási értelemben értelmezi. Amikor Brenton Tarrant 51 embert gyilkolt meg az Al Noor mecsetben és a Linwood Iszlám Központban az új-zélandi Christchurchben, ezt olyan fegyverekkel és felszerelésekkel tette, amelyeken muszlimellenes és fehér felsőbbrendűségi érzelmekre utaló szimbólumok és jelszavak voltak. Figyelemre méltó volt a "14" szó használata, amely a fehér felsőbbrendűséget hirdető ter-rorista David Lane 14 szavas megfogalmazására utalt: "Biztosítanunk kell népünk létét és a fehér ~~gondj~~ jövőjét". Lane egy komor, forradalmi politikát képviselt, amelyet a germán vallás sajátos értelmezése hatott át; lényegében a fehér hatalom terrorizmusát hirdette a "fehér faj" számára egzisztenciális fenyegetésként felfogott fenyegetéssel szemben, és ennek a politikai küldetésnek spirituális dimenziót adott, amelyet wotanizmusnak nevezett el. Azzal, hogy Lane szimbolikus örökségét a fegyvereire írta, Tarrant folytatta ezt a szimbolikus örökséget. küldetés.

Lane elképzelései a "fehér népirtás" összeesküvés-

elméletével kerültek kapcsolatba, és ez átfedésben van Ren- aud Camus hasonló, de szélesebb körben ismert fogalmával, a *le grand remplacement*, vagyis a "nagy csere" fogalmával (Williams 2017). Mindkettőt úgy értelmezik, hogy a jelenlegi történelmet keretbe foglalják

Lane szerint a "fehér faj" vagy Camus szerint az európai keresztény kultúra elleni széles körű összeesküvés. Camus könyvének (Camus 2012) nincs angol fordítása, így szinte biztos, hogy az olyan alt-right figurák, mint Lauren Southern populista értelmezése révén vált szélesebb körben ismertté a fehér szupremáciai csoportok és más szélsőjobbaldali elemek körében. Southern 2017-ben egy 11 perces YouTube-videót tett közzé, amelyben összefoglalja, hogyan értelmezi Camus gondolatait; a videót azóta több mint 650 000-szer nézték meg (Southern 2017). A Tarrant által közvetlenül a támadás végrehajtása előtt terjesztett írásos anyag "A nagy csere" címet használta, és számos, Camus művéhez kapcsolódó témát megismétel, bár Camust nem nevezi meg forrásként. Hasonlóképpen, közvetlenül utal a "fehér népiertásra", és idealizált képeket tartalmaz az "árja" női és ifjúsági archetípusokról, de nem hivatkozik közvetlenül Lane-re. Ez azonban egy internetező terrorista műve volt, így minimális a valószínűsége annak, hogy Tarrant hajlandó lett volna hivatkozásokat adni. A mű egy sor aforizmával zárul, amelyek arra buzdítják az olvasót, hogy "meneteljen előre" a "végső cél, a teljes győzelem" felé. Az "Európa felemelkedik" (Tarrant n.d.) zárul.

Tarrant kiáltványa jövőorientált ("mindenekelőtt csak a jövő van előttünk"). Ezredfordulós, mivel egy olyan jövővel foglalkozik, amely egy olyan kataklizmikus küzdelem nyomán fog megvalósulni, amely felborítja a meglévő struktúrákat ("a hatalmi struktúrák próbára lesznek téve, és valószínűleg összeomlanak"). Ezért megfelel Mudde leírásának, amely szerint a szélsőjobbaldal forradalmi. Jellemző rá egy nyers, de magától értetődő kozmológiai szemlélet is, amelyben "a nép", amelyhez és amelynek nevében Tarrant úgy véli, hogy beszél, istenített és transzcendens ("folyamatosan előre kell menetelnünk a csillagok között

elfoglalt helyünk felé, és el fogjuk érni a népünknek járó sorsot"). Ez a fejezet amellelt érvel, hogy ez a fajta

A népi millennializmus a mai szélsőségeség egyik figyelmen kívül hagyott és kulcsfontosságú összetevője. A politikai formára való összpontosítás aláássa a játékban lévő vallási formák hatását. Ezen túlmenően ez a fejezet azt is világossá teszi, hogy a millennializmus és az összeesküvés-elmélet tematikus aggályainak kölcsönhatása hogyan alkalmas arra, hogy a szélsőséges politikai célok kisajátítsák - vagy éppen táplálják - őket.

Catherine Wessinger a "katasztrofális millennializmust" úgy írta le, mint azt a hitet, hogy a paradicsomi élet egy kataklizmikus esemény vagy eseménysorozat nyomán válik lehetővé, és hogy ez végül megoldja a "jó" és "rossz" dualista tengelye köré szerveződő, szemben álló hatalmak közötti folyamatos harcot (Wessinger 2000). Az e fogalmakkal azonosított csoportok és hiedelmek visszatérő jellemzője, hogy a világi események millennialista értelmezése egybeesik az összeesküvés-elméleti szemlélettel, és ezt még fokozza is. Ezt láthatjuk például Walliss (2004) japán katasztrofális ezeréves csoport, az Aum Shinrikyo kezelésében. A Tokió elleni szaringáz-támadásáról hírhedt, és az utolsó szakaszában, ha nem is az Új Világrendtől, de mindenképpen az összeesküvés globalizált erőitől való félelemtől megszállottan, "az Aum egyre inkább egy globális méretű összeesküvés áldozatának látta magát, amelyben a japán kormányon és a rivális japán vallásokon, például a Sōka Gak- kai-n kívül olyan "szokásos gyanúsítottak" is részt vettek, mint a Vatikán, a CIA, a nemzetek közötti zsidók és a szabadkőművesek" (Walliss 2004: 187).

Az Aum számos olyan jellemzőt tükröz, amelyek a szélsőjobboldalra jellemzőek: a nemzet hatalmi intézményeinek elutasítását és az idegengyűlölő szemléletet az apokaliptikus összeesküvések mellett. Az összeesküvés és az apokaliptikus próféciaák keveredése jellemző a miliőre. Barkun (2003) kiemeli, hogy a

stigmatizált tudás strukturálatlan kombinációja milyen módon hoz létre egy eklektikus apokaliptikát, amelyet ő "improvizatív millennializmusnak" nevez, és a következőképpen írja le,

[B]y definíció szerint egy bricolage-aktus, amelyben a különböző elemek új kombinációkban kerülnek összeillesztésre.

A hitrendszerek az 1960-as évek óta egyre elterjedtebbé váltak, és mivel megszabadultak az egyetlen hagyomány kötöttségeitől, bármilyen eredetűek is legyenek, összeesküvés-elméletekhez hasonló motívumokat is tartalmazhatnak.

példátlan mobilitás a legkülönfélébb mille- náriumi rendszerek között. (Barkun 2003: 11)

Ez a fejezet ezzel a tematikus összefüggéssel és diszkurzív csúszással foglalkozik; továbbá az a célunk, hogy megmutassuk, hogyan járulhatnak hozzá az etnonacionalista szélsőségeség erőszakos másságának előmozdításához. A szélsőjobboldali nacionalizmus megkülönböztethető a polgári és liberális formáktól (Bar-On 2018), és ahogy fentebb már említettük, a szélsőjobboldalán belül különbséget lehet tenni a radiális jobboldal és a szélsőjobboldal között. Az utóbbiak nacionalizmusa tehát politikailag nemzetállamon kívüli.

De ahogyan egy nemzetet is az intézményei konstituálnak, úgy konstituálja népét is a közös kultúra; az, amit Raymond Williams szelektív hagyománynak nevez, amely a kultúra megélt tapasztalatait intézményesen fenntartott kánonokon belül keretezi (Williams 1977). A liberális demokráciákban pedig a liberális értékeket tükröző művek jellemzően beépülnek a kánonba, és meghatározóvá válnak benne. A szélsőjobboldal tehát kulturálisan is kívül áll a befogadó nemzeteken, és így megduplázódik, vagy megerősödik marginalitásuk. Ebben a miliőben osztoznak a Barkun (2003) által "stigmatizált" jelenségnek nevezett más formákkal.

tudás".

Ennek a kikényszerített marginalitásnak két következménye van:

Ezt a szabad hozzáférést könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

- (i) A szélsőjobboldali etnonacionalizmus keveredése az elutasított tudás más formáival a

szektás miliő termékeny talaj a Barkun által leírt hibrid összeesküvés-apokaliptikának való kitettséghez.

- (ii) A szélsőjobboldal számára a nemzet csak az ezeréves katasztrófa után jöhet létre, amely véget vet a létező liberális demokratikus nemzetnek; tehát virtuális és apokaliptikus - előre bejelentett, de még nem létező.

Ez utóbbi pontot (ii) az alábbiakban Emilio Gentile munkájára hivatkozva tárgyaljuk a nacionalista politika vallási ~~monó~~ valamint Roger Griffin Peter Berger *nomosz* fogalmának felhasználásával. Az előbbi (i) pontot a kultikus közegben az eszmék kölcsönhatásának keresztbe- termékenyítő képessége támasztja alá. Egy eleinte világos fogalmi határok közé szorítottnak tűnő eszme valójában olyan korábbi eszmék összeolvadásából is létrejöhet, amelyek a megbélyegzett tudásként való közös státuszuk révén kapcsolódnak egymáshoz.

Ez az improvizatív millennializmus központi eleme, amelyet Barkun (2003) az apokaliptikus összeesküvés-kultúrák középpontjában állónak nevez. Az apokaliptikus hit és az összeesküvés- elmélet közötti porózus határok átlépésének képessége az, ami a stigmatizált tudás e két kategóriája közötti kölcsönhatást jelzi. Számos munka hívja fel a figyelmet arra, hogy az összeesküvés-elmélet milyen mértékben függ az eszkatológiai ~~monó~~ hogy fenntartsa az azonosított összeesküvők rosszindulatú szándékaiban rejlő fenyegetés belső logikáját. Richard Hofstadter klasszikus esszéje például az amerikai politikai retorika "paranoid stílusát" azonosítja. Ebben a paranoid szóvivőre utal, aki "egész világok, egész politikai rendek, egész emberi értékrendek születésével és halálával kereskedik. Mindig a civilizáció barikádjait őrzi" (Hofstadter 1964: 82).
Bővebben

az utóbbi időben az összeesküvés-elméletekkel foglalkozó tudományosság főbb művei hasonlóan fogalmazznak (Barkun 2003; Fenster 2008; Knight 2000). Nagyrészt elutasítják Hofstadter esszéjének terminológiáját, de megtartják benne a kozmológiai dimenziót. Ez azért kulcsfontosságú, mert nyilvánvalóvá teszi, hogy az összeesküvés- teoretikusok egy túlnyomó erővel szembeni anyagi harcban való cselekvésre hivatkoznak, amelynek kimenetele fogja meghatározni az összeesküvés- teoretikusok gondolati rendszerében jelen lévő eszkatológiai jóslatokat. A szakirodalomból egyértelműen kiderül, hogy a millennializmus, és Barkun improvizatív millennializmusa kivétel nélkül világi tapasztalatokban gyökerezik. Ezek a szekuláris gyökerek rámutatnak arra a lehetőségre, hogy ezeket a marginális hangokat a tudattalan politikai formációk potenciális kifejeződéseiként hallgassuk meg. Raymond Williams (1961, 1977) meglátásai hasznosak itt annak megértéséhez, hogy az efemer formák hogyan ragadhatják meg a konkrét valóságot, az általa "érzés struktúráinak" nevezett formában.

Az érzés struktúrái, a még nem ismert, de a még nem ismert...

A politikai formációk lehetnek progresszívek vagy reakciósak. Itt azzal érvelünk, hogy jelenleg vannak olyanok, amelyek az észérvektől való teljes visszavonulást is tükrözik, és olyan politikai abszolutizmust fejeznek ki, amely szélsőségességre hajlamosít. A "Az apokaliptikus paranoiától a mitikus nemzetig: A politikai szélsőségesség és az eredetmítoszok a neofasiszta milióban" címmel David Lane improvizatív millennializmusát és a *Mourning the Ancient* című szélsőjobboldali webzine vizuális archívumát tárgyaljuk a szimbolikus formák szempontjából, amelyekből merítenek, és amelyeket a fajgyűlölet politikájához igyekeznek társítani (Wilson

2012). Ezek jellemzően "északi" és európai pogány mitikus szimbólumok. A szándékos bricolage, amely egy szerzői improvizatív millenniumi izmust alakíthat ki, itt a legnyilvánvalóbb abban a kísérletben, hogy visszamenőlegesen megfertőzze a viszonylag rögzítetlen² szimbolikus formákat modern politikai formákkal.

formációk. Azzal, hogy a szélsőjobboldalon belüli személyek a marginális vallási meggyőzések bevett szimbolikus formáit úgy próbálják átformálni, mint amelyek a "fehér" etnonacionalizmusban gyökereznek, a szélsőjobboldalon belül igyekeznek legitimitást szerezni, és saját pozíciójukat egy hagyomány részeként megalapozni. Ez az a határhelyzet, amelyen keresztül a szélsőjobboldal feltérképezi kulturális terri- tóriáját, marginális szelektív hagyományát. Ebben azonban a pogány elemek olyan vallásosságot jelentenek, amely a szakrális kultúrát - a szélsőjobboldali mítoszt - jelöli. A szélsőjobb tehát egy hitalapú kultúrán keresztül igyekszik létrehozni apokaliptikus virtuális nemzetét. A példa itt pogány, de a keresztény szimbólumok és történetek kisajátítása a Teremtő Világegyház és változatai által egyenértékű példaként szolgálhatott volna.

A nacionalizmus szélsőséges formáinak és a mítosz nem új. A francia szindikalista Georges Sorel gyakran proto-fasisztaként azonosítják, bár miközben Mussolini dicsérte az eszméit, ő óvakodott Mus- solinitól és a fasisztustól (Sternhell et al. 1994; Meisel 1950). Mindazonáltal elkötelezettsége azon elképzelés mellett, miszerint az alanyoknak az állammal való azonosulásában szükség van egy spirituális dimenzióra, egybeesett a fasiszta ideológiával. Az, hogy ezt a megközelítést egy széleskörűen baloldali pozícióból kiindulva tette, arra utal, hogy a mitopolitika milyen könnyen átültethető egyik politikai kontextusból a másikba. A baloldali politikai apokaliptikus gondolkodásról szóló kommentárok azt sugallják, hogy Marx teleológiája a zsidó-keresztény hagyományba kulturálisan beágyazott eszkatológiai struktúrákból származik (Baumgartner 1999; Pellicani 2003; Zimdars-Swartz és Zimdars-Swartz 2001). Sorel a marxista hagyományból ír, és világosan fogalmaz, hogy a

mítoszépítés lehetőségét forradalmi célokra kell felhasználni. Itt mind a szélsőbaloldal, mind a jobboldal a politikai centrum peremén elfoglalt pozíciójából egy jövőbeli paradicsomra tekint. A fasiszta gondolkodás fejlődésének áttekintésében Sternhell tisztázza Sorel

álláspontja szerint "[Sorel úgy vélte], hogy a marxizmus lényege a rendszer szimbolikus és apokaliptikus tartalmában rejlik". Az általános sztrájk eszméje a marxista apokalipszis konkretizálása volt, és a marxizmus egyetlen valódi történelmi funkciója az volt, hogy a háború eszközeként működjön" (Sternhell 1998: 50).

Sternhell következetesen hangsúlyozza a mítosz szimbolikus erejének központi szerepét Sorel munkásságában, és Sorelnek Mussolini gondolkodásának fejlődésére gyakorolt hatása jól ismert. De a mítosz, mint olyan, a fasizmus különböző artikulációiban is szélesebb körben elismert. Roger Griffin a "fasiszta mini- mum", vagy ahogyan ő fogalmaz, a "generikus fasizmus" meghatározásáról szóló nagy hatású munkájának kidolgozásakor felhívja a figyelmet a mítosz központi szerepére a fasizmusban. Griffin nagyon konkrétan alkalmazza, és arra használja, hogy elhatárolja egymástól a fasizmus megértésének egy olyan megközelítését, amely kizárólag a politikai elméletben gyökerezik, és egy olyat, amely a fasizmus működését a maga teljességében vizsgálja. Ezáltal lehetővé teszi, hogy a fasizmust teljesebb kontextusban vizsgáljuk, amely elismeri, hogy a fasizmus a "nemzet" transzcendens eszméjéhez való érzelmi kötődésre támaszkodik. Griffin szerint "a "mitikus" kifejezést arra az inspiráló, forradalmi erőre akarta használni, amelyet egy ideológia bármilyen látszólagos racionalitástól vagy gyakorlatiasságtól függetlenül képes kifejtetni... ..és ezzel közel került ahhoz, ahogyan az "utópiát" egyes társadalomtudósok használják" (Griffin 1991: 28). Griffin megfogalmazásában ez arra utal, hogy a fasizmus olyan életerő, amely nem reakciós, hanem futurális irányultságú. Az utópikus dimenzió Griffin megfogalmazásában a generikus fasizmus egyik központi elemeként valósul meg: a nemzet

revitalizációjaként, amelyet ő palingenetikus ultranacionalizmusként jellemez. A mítosz tehát itt a fasiszta nemzet meghatározásának és fenntartásának mozgatórugójaként szolgál. Griffin igyekszik elhatárolódni a generikus fasizmus mint szekuláris jelenség és a róla mint "politikai vallásról" alkotott elképzelés között (Gentile & Mallett 2000). Ahogyan a

Gentile és Mallett nyilvánvalóvá teszik, hogy miközben Griffin igyekszik elhatárolni a generikus fasizmus által kínált transzcendens "nemzethez való tartozást", ritkán teljesen egyértelmű. Griffin nem tudja elkerülni nem egyszerűen a "mítosz", hanem a miszticizmus nyelvezetét. Úgy írja le az egyes fasisztát, mint akit "egy olyan érzés ragadott el, amely minden pesszimizmust és kulturális kétségbeesést mániákus céltudatossággá és optimizmussá alakított át" (Griffin 1995: 3). A fasizmus vonzerejének higanyos megfoghatatlanságát a metafizika nyelvét használja, miközben elveti a fasizmus metafizikai tartalmának gondolatát. Újabban munkássága e megközelítés növekvő elfogadásáról tanúskodik, és elismeri a közösségi szakralizáció lehetőségét. A terrorizmusról írva Berger *nomosz-használatát* alkalmazza a közös "szent baldachin" alatt egyesült nép vélt sorsának leírására.

A fanatizmus végső gyökerei nem csak a mate-
Az emberiség nem csak az ipari szükségletek miatt, hanem főként a fajra jellemző azon képességében, hogy olyan mitikus hiedelmeket alakít ki, amelyek identitást és célt - nomosz-t - adnak, majd ezt a nomoszt a gyakorlati megfontolásokon messze túlmutató okokból a halálig megvédi vagy érvényesíti. (Griffin 2015: 379)

A palinge- netikus ultranacionalizmus által megkövetelt jövőbeli nemzetépítés olyan utópiára épül, amelyet - ahogy Griffin megjegyzi - soha nem fog beteljesíteni. Az általa leírt utópia azonban nem egy kvázi-tudományos filozófiából származik, mint a dialektikus materializmusban, hanem az újjászületés, a predesztináció trópusából. Ez tehát millenárius. Ezek a fanatikus hiedelmek tehát a kollektívum misztikus felfogására támaszkodnak. Ez azért értékes, mert

nyilvánvalóvá teszi az apokalipszis, a közösségi identitások és a politikai erőszak közötti kapcsolatot. A forradalmi szélsőjobboldalnak át kell alakítania a társadalmi in

140 Andrew

F. Wilson

hogy előkészítse az utat apokaliptikus virtuális nemzetének valósággá válásához. A demokratikus módszerekkel szemben politikai erőszakot fog alkalmazni az évezredes céljai eléréséhez. Lényeges, hogy hangsúlyozza a prófétai retorika fontosságát a nemzet "népe" által osztott jövő fenntartásában. Itt tehát az apokaliptikus virtuális nemzet és a szélsőséges nacionalista politika megvalósulása a szélsőjobboldal kvázi-vallásos projektjének tekinthető, amely a "nemzetállamot" alkotó jogi és politikai egységgel szemben áll, de azzal együtt jár. Így a szélsőjobboldali etnonacionalisták abban a helyzetben vannak, hogy létrehozzák "saját" nemzetüket, ellentétben a multikulturális és polyvokális liberális demokráciákkal, amelyekben élnek. Ez egy virtuális, népnyelvi és szakralizált nemzet, amely a központi "hivatalos" állam határain túl létezik, a történelmen kívül, és az ezeréves katasztrófára vár, amelyen keresztül megvalósul. Így az etnonacionális projekt szent végzeteként értelmezhető; ez a "végső cél, a teljes győzelem", amely felé Brenton Tarrant arra buzdította szélsőjobboldali útítársait, hogy "meneteljenek előre". A szent nemzetről írva Anthony D. Smith leírja, hogy az etnonacionalizmus hogyan termeli ki a "nép" és az önjelölt "szent haza" közötti szoros kapcsolatot. A transzcendens tulajdonságokat - amelyek az egyének és közösségek között sokfélék és változatosak - a szakrális lombkorona tartalmazza, védi, határolja. És a nemzet különleges, szent (Durkheim *tempója*) tereiről és idejéről alkotott megfoghatatlan, de megélt felfogásokban rejlik az erőszakos szélsőségesség lehetősége. A Barkun által improvizatív

millennializmusként leírt összeesküvés- és millennializmus keveredése a szakrális nemzettel együtt a nemzeti eszkatológiák narratíváit alkotja. Ez különösen igaz a fiktív vagy virtuális nemzetekre, olyan elképzelt közösségekre, amelyek nem rendelkeznek területtel vagy állami intézményekkel, amelyek megerősíthetnék létezésüket (a

Visszavonulás a jövőbe 141

"srácok", akiket Tarrant megszólított, a Breivik által említett homályos "őshonos európaiak"). Ezek a bizonytalan nemzeti összeállítódások jellemzően a jövőorientált reakciós pozíciókból merítenek, amelyekben a nemzetek, közösségek vagy kultúrák valamiféle reneszánszon vagy újjászületésen mennek keresztül; azon újjászületésen, amelyet a Griffin által a fasiszta projekt középpontjába állított palingenetikus ultranacionalizmus sugall. Így van ez a szélsőjobbaldalt alkotó fehér nacionalisták és szupremáciák hálózataival is. Növekvő expozíciójuk ellenére marginálisak maradnak, és inkább a kis léptékű tiltakozásokra, autonóm akciókra, a közösségi médiában történő összehangolt beavatkozásokra és az erőszakos "magányos farkas" támadásokra alkalmasak, amelyek reményeik szerint katalizálják majd az ezredfordulós katasztrófát. Ezen a szemüvegen keresztül érthető meg az olyan egyének és csoportok identitárius paranoid apokaliptikája, mint a National Action, Identity Evropa, Brenton Tarrant, Nordic Resistance Movement, Dylann Roof.

A huszadik század végi francia szélsőjobbaldali nagy befolyással bírt a szélsőjobbaldali csoportosulások körében az elmúlt fél évszázadban. Az Alain de Benoist eszméi köré szerveződő *nouvelle droite* a marxista gramscianus elemzésre támaszkodva a kulturális hegemonia fontosságára helyezte a hangsúlyt a potenciális támogatók megnyerésében és meggyőzésében

(Griffin 2000; Bar-on 2008). De Benoist erőfeszítései a kultúra és a konszenzus átalakítására az 1960-as és 70-es évek Franciaországában korlátozott hatást értek el, de gondolatai később az egész szélsőjobboldalra hatással voltak (Spektorowski 2016; Macklin 2005). Itt annyiban hasznosak, hogy segítenek bemutatni egy olyan transzterritoriális kulturális fasizmus keresését, amely a korábban szigorúan szűk nacionalizmusokat egy páneurópai etnonacionalista projektben egyesíti. Itt értékes Smith érvelése, miszerint egy "új" tradicionalizmus előállítása szükséges volt a történelmi etnonacionalista projektekhez,

A nacionalistákat nem az érdekelte, hogy "saját" múltjukat önmagáért kutassák, hanem az, hogy "népük" territorializált múltjának mitológiáját újra kisajátítsák. Az alapvető folyamat mindvégig egy passzív *etnikum* népi mozgósítása volt, és kulturális örökségük politizálása költői tereinek ápolásán és aranykorának megemlékezésén keresztül [ez] mindenekelőtt egy olyan szent terület azonosítását jelentette, amely egy adott közösséghez tartozott, és amelyet ezáltal az asszociáció megszentelt. (Smith 1991: 127)

Ez a fejezet arra igyekszik felhívni a figyelmet, hogy a poszt- nouvelle *droite* utáni szélsőjobboldali gondolkodásban és kulturális gyakorlatban implikált transzlokális "nemzet" milyen módon kapcsolódik bele az apokaliptikus és összeesküvéses narratívák kifejezésébe. A fehér felsőbbrendűségpárti apokaliptikus virtuális nemzetek - amelyek csak elérhetetlenek, de közelségükben érthetőek - és az idealizált, virtuális múltra való hivatkozásban a mitikus nemzetre apellálnak. A szélsőséges brit mozgalom honlapja például idealizált pásztorképeket és pán- északi képeket kombinál David Lane apokaliptikus mottóival. Az ott megszólított Nagy-Britannia a germán és északi hagyományok és egy édeni múlt összefonódása; ez még nem valósul meg, amíg Lane 14 szava be nem teljesül. Az itt leírt apokaliptikus virtuális nemzetet példázza. Szakralizálható fizikai terület hiányában a virtuális nemzet olyan elképzelt területek mozgékony és esetleges együttesét kínálja, amelyek képesek fenntartani a "fehér nemzet" többszörös ismétlődésének határtalan igényeit.

Zygmunt Bauman (2001) azt javasolta, hogy a az önazonosság bizonytalansága a globalizált világban, ahogy a kollektív identitás régi garanciái elenyésznek, a legerősebb kísértés az, "hogy úgy tegyünk, mintha az egyéni félelmek hasonlósága "teszi a közösséget", így az

ember

a magányból társaságot csinálni" (Bauman 2001: 128). Világossá teszi egy olyan közösségi kultúra kitalálásának fontosságát, amely szakralizálja a közösség határait: "[A] lelkesen megosztott, "közösségi" identitások a lázas határhúzás melléktermékei. Csak miután a határvonalakat már kiásták, a mítoszokat az ősiségükről kitalálják, és az identitás friss, kulturális/politikai eredetét gondosan elfedik a genesis történetekkel".

Amit Bauman nem azonosít, az egy olyan mitikus jövő szükségessége, amelyben a frissen vert kollektív identitások nemcsak fennmaradnak, hanem meg is valósulnak. A múlt jelenlétet adhat ezeknek a közösségeknek, de a jövő ad nekik célt. Brenton Tarrant, Anders Breivik, Dylann Roof és más szélsőjobboldali etnonacionalista terroristák mind egy nem pontosan meghatározott közösség nevében és számára igyekeztek beszélni kiáltványaikon keresztül; hasonlóképpen David Lane is olyan violent terrorista volt, aki tetteit egy szélesebb gondolati rendszerbe igyekezett helyezni, amely egy nép akarát tükrözi, amilyen az volt. A késő modernitás meghatározhatatlan képlékenységére a késő modernitás erőszakos elutasításával válaszoltak, amit az általuk összeesküvésnek vélt apokaliptikus virtuális nemzeti sorsok elleni összeesküvésnek véltek, amelyekkel azonosultak.

A fasiszta *nouvelle droite* áthelyezte a terepet az ő harc a kultúra területére és a hegemon penetrációra törekedett; a Lane, Breivik, Roof, Tarrant és így tovább által kontinenseken átívelő diskurzusok a *nouvelle droite* sikerére és annak tragédiájára is rámutatnak, hogy ezt a diskurzust nem sikerült a történelem süllyesztőjében hagyni. Az, hogy ez a diskurzus egészen a közelmúltig megbélyegzett és elutasított volt, azt jelentette, hogy további irracionalitások befogadására és összeesküvés-elméleti tendenciáinak elmélyítésére való képessége ennek következtében növelte a tétet és a hívei erőszakos

irracionalitását.

A fehér népiertés és a nagy csere olyan elbeszélések, amelyek a kulturális változásoktól való félelmet vegyítik,

megváltoztathatatlan nemzeti identitások, összeesküvések és egyre apokaliptikusabb kimenetelű események. Megpróbálják a fantazmagasságú nemzeti múltat egy olyan jövőbe vetíteni, amelyben fönix nemzetük újra felemelkedik. Griffin egyértelmű, hogy az ilyen etnonacionalista újjászületési fantáziák az általa azonosított fasiszta minimum kulcselemei. Lehetséges, hogy az összeesküvés-elméletekben, amelyek az európai kultúra (ahogyan azt ezek a monokulturális karikatúrák értelmezik) leépüléséről és eltörléséről mesélnek, sikertelen kísérletet láthatunk arra, hogy megküzdjünk a kialakuló transznacionális valósággal. Az olyan apokaliptikus fundamentalistáktól, mint az ISIS vagy a Westboro Baptisták, a fehér nacionalista szélsőségesek kétségbeesetten próbálják a kulturális hovatarozás naivan statikus, doktrinálisan meghatározott modelljét erőltetni a lokális-globális kulturális ~~műs~~ korában. A területektől megfosztott és államellenes, kvázi-vallási hovatarozás kozmológiai évezredes, összeesküvés-elméleti drámákhoz való időbelisége a virtuális nemzeti sorsok időbeli hazáját biztosítja a fehér nacionalisták számára. A csere- és népirtási összeesküvésekkel szembeni ellenállás ezeréves álmaiban megjósolt jövő az egyetlen visszavonulási lehetőség, amely elérhetőnek tűnik számukra.

Az erőszak görcsös kitörései egy több integrált világ át fog menni, de csak akkor, ha sikerül elhárítani a kultúra és a hovatarozás e paranoid és leegyszerűsítő felfogása által jelentett fenyegetést. Ehhez egy egyszerű igazságot kell megragadni: az ezredfordulás és a konspirációs elméletek összefonódnak a hitre, a transzcendens formákra és az eszkatologikus időbeliségekre való hivatkozással. Ezekre támaszkodva a fehér nacionalista szélsőségesség strukturálisan éppúgy a hitből táplálkozik, mint bármilyen racionális politika, és ennek megfelelően kell

kezeleni. Az ilyen szélsőségek apokaliptikus ideje csak akkor hárítható el, ha olyan stratégiákat dolgozunk ki, amelyek megszüntetik a globális-lokális átalakulás térbeli valóságától való elszakadást.

Andrew F. Wilson a Derby Egyetem szociológia és kriminológia vezető oktatója, aki a nacionalizmusról, az ezredfordulóról, az összeesküvés-elméletről és a szélsőjobboldalról publikált. Jelenleg a millennializmus és az összeesküvés-elméletek szerepét kutatja a fehér felsőbbrendűségben és a jobboldali terrorizmus kapcsolódó formáiban.

Megjegyzések

1. <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1150381395078000643>
2. "Nem rögzített" abban az értelemben, hogy számos történelmi pogány hiedelem viszonylag ismeretlen, és modern formájukban vitatott és folyamatos felülvizsgálat tárgyát képezi. Ronald Hutton (2010) "Writing the History of Witchcraft: A személyes nézőpont" című írása tanulságos ezen a ponton.

Hivatkozások

- Barkun, Michael. 2003. *Az összeesküvés kultúrája: Apokaliptikus víziók a mai Amerikában*. Berkeley: University of California Press.
- Bar-On, Tamir. 2018. 'The Radical Right and Nationalism', in Rydgren, Jens (szerk.) *The Oxford Handbook of the Radical Right*. New York: Oxford University Press.
- Bauman, Zygmunt. 2001. *Az individualizált társadalom*. Cambridge, MA: Polity.
- Baumgartner, Fredric J. 1999. *Vágyakozás a vég után: A Millennializmus története a nyugati civilizációban*. New York: Palgrave.
- Camus, Renaud. 2012. *Le Grand Remplacement*, Neuilly-sur-Seine: David Reinharc.
- Fenster, Mark. 2008. *Összeesküvés-elméletek: Titoktartás és hatalom az amerikai kultúrában*. Felülvizsgált és frissített kiadás. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gentile, Emilio és Robert Mallett. 2000. "A ~~pi~~szakralizációja: Meghatározások, értelmezések és reflexiók a kérdéstről.

- of Secular Religion and Totalitarianism", *Totalitarian Movements and Political Religions* 1(1): 18-55.
- Griffin, Roger. 2015. 'Modernity and Terrorism', in Law, Randal (szerk.) *The Routledge History of Terrorism*. London: Routledge.
- Griffin, Roger. 2000. Interregnum vagy végjáték? A radikális jobboldal a "posztfasiszta" korszakban, *Journal of Political Ideologies*, 5(2), 163-178.
- Griffin, Roger. 1995. *Fasizmus*. Oxford: Oxford University Press.
- Griffin, Roger. 1991. *A fasizmus természete*. New York: Martin's. Sajtó.
- Haynes, Jeffrey. 2019. 'Huntingtontól Trumpig: Twenty-Five Years of the "Clash of Civilizations" (Huszonöt év a "civilizációk összecsapásából")', *The Review of Faith & International Affairs* 17(1): 11-23.
- Hofstadter, Richard. 1964. "A paranoid stílus az amerikai politikában", *Harper's Magazine*, november: 77-86.
- Hutton, Ronald. 2010. "A boszorkányság történetének megírása: A személyes nézőpont", *Gránátalma: The International Journal of Pagan Studies* 12(2): 239-262.
- Knight, Peter. 2000. *Összeesküvés-kultúra: Kennedytől az X-aktáig*. London: London: Routledge.
- Macklin, Graham D. 2005. "Az ellenkultúra kooptálása: Troy Southgate és a Nemzeti Forradalmi Frakció", *Patterns of Prejudice* 39(3): 301-326.
- Meisel, James. 1950. "Korai fasiszta? Sorel és Mussolini", *The Western Political Quarterly*, 3(1): 14-27.
- Mudde, Cas, 2019. *A szélsőjobboldal ma*. Cambridge, MA: Polity Press.
- Musgrave, Paul. 2019. 'John Bolton a Kínával való "civilizációk összecsapására" figyelmeztet'. *Washington Post*, 2019. július 18. Retrieved on 16 March 2021 from .
- Pellicani, Luciano. 2003. *Forradalmi apokalipszis: A terrorizmus ideológiai gyökerei*. Westport, CT: Praeger.
- Smith, Anthony D. 1991. *Nemzeti identitás*. Reno: University of Nevada Press
- Smith, Anthony D. 2009. *Etnoszimbolizmus és nacionalizmus*. London: Routledge.
- Southern, Lauren. 2017. A nagy csere. Retrieved on 3 July 2017 from .
- Spektorowski, Alberto. 2016. "Fasizmus és posztnacionális Európa: Drieu La Rochelle és Alain de Benoist", *Theory, Culture & Soci-*

ety 33(1): 115-138.

- Sternhell, Zeev, Sznajder, Mario és Asheri, Maia. 1994. *A fasiszta ideológia születése: From Cultural Rebellion to Political Revolution*, fordította David Maisel. Princeton: Princeton University Press.
- Tarrant, Brenton. n.d.(2019?). A nagy csere. Ez a dokumentum eredetileg fájlmegosztó oldalakon került megosztásra, amelyet Tarrant a 8ch.net-en tett közzé.
- Thrush, Glenn és Julie H. Davis. 2017. "Trump Lengyelországban azt kérdezi, hogy a Nyugatnak van-e 'akarata a túlélésre'". *The New York Times*, július 6. Retrieved on 21 November 2019 from .
- Walliss, John. 2004. *Apokaliptikus röppályák: Millenarizmus és erőszak a mai világban*. Berlin: Verlag Peter Lang.
- Wessinger, Catherine. 2000. *Hogyan jön erőszakosan az ezredforduló: Jonestowntól a Heaven's Gate-ig*. New York: Seven Bridges Press.
- Williams, Raymond. 1977. *Marxizmus és irodalom*. Oxford: Oxford University Press.
- Williams, Raymond. 1961. *A hosszú forradalom*. London: Chatto & Windus.
- Williams, Thomas C. 2017. "A "Nem fogtok minket helyettesíteni" francia eredetű mondata". *New Yorker*, 2017. december 4. Retrieved on 16 March 2021 from .
- Wilson, Andrew F. 2012. "A láthatatlan birodalom: M. Gibson, G. Tregidga és S. Trower (szerk.): *Myth, Mysticism, and 'Celtic' Nationalism*". London: London: Routledge.
- Zimdars-Swartz, Sandra L. és Paul F Zimdars-Swartz. 2001. "Apokaliptika a modern Nyugat-Európában", in Stein, Stephen J. (szerk.), *Az apokaliptika enciklopédiája. Volume 3: Apocalypticism in the Modern Period and the Contemporary Age*. New York: Continuum.

A SZÉLSŐSÉGESSÉG MINT IMMANENCIA* ÉS FOLYAMAT

A Trump transzmutáció

Roland Kapferer és Bruce Kapferer

A szélsőségesség olyan fogalom, amelynek jelentése vagy értelme általánosságban negatív vagy pejoratív.

Politikai cselekvésre alkalmazva azt jelenti, ami áttöri vagy túllépi az elfogadott vagy meghatározott határokat.

A szélsőségesség engedetlen. Olyan cselekvés, amelyet valamilyen módon túlzónak, kizárólagosnak, felülírónak,

doktrinernek, intoleránsnak tartanak. A szélsőséges politika jellemzően olyan ideológiai zártságra épül, amely

nem ismer el önmagán kívüli tekintélyt. Diktatórikus és megalkuvást nem ismerő. Olyannyira, hogy nincs legitim kívülálló. A szélsőséges csoportok hajlamosak arra, hogy

azokat, akik nem tagjai, potenciális ellenfeleknek tekintsék, akiket félre kell söpörni vagy meg kell téríteni.

Sok politikai szélsőségesség és a vallási dogmatizmus, fundamentalizmus és messianizmus között erős rokonság

van. A szélsőséges politika sokak szerint a tekintélyelvűség és a totalitarizmus híve. A

szélsőségességben van egyfajta erőszakra való hajlam mindazzal szemben, ami korlátozza, korlátozza vagy

ellenáll neki. Az előbbieket a szélsőségesség általános tipizálása, nem pedig meghatározása. Azért mondjuk ezt,

hogy hangsúlyozzuk, hogy a fogalom rendkívül relatív, és nagymértékben függ a társadalmi folyamatokban és

struktúrákban elfoglalt helyzettől és perspektívától. és politikai kapcsolatok.

* Ez a fejezet a vonatkozó médiaklipekre mutató linkeket tartalmaz. Bár csak az ebook kiadásban érhetőek el, a jegyzetekkel együtt a teljes URL-címeket is mellékeljük az olvasók számára. Ezeket a nyomtatott kiadásban aláhúztuk.

Ezek a szélsőségesesség felé irányuló attitűdök (ami nem tagadja ténszerűségüket a történelem során szerzett tapasztalatokban) ideológiailag működnek, gyakran azért, hogy legitimálják az elnyomó cselekvést és/vagy elfedjék, elrejtsek a saját szélsőségesességüket fel nem ismerő rendek és folyamatok szélsőséges potenciálját (sőt szélsőséges alapjait).

A szélsőségesesség jellemzője, hogy gyakran szélsőséges reakciókat vagy válaszokat vált ki. Így az állami rendek túl gyakran lépnek fel az ellen, amit az ellenőrzésükre nézve fenyegetőnek tartanak, és szélsőségesnek bélyegeznek. A szélsőséges tevékenység legitimálja az ellene irányuló folyamatos és egyre fokozódó hatásági fellépést. A szélsőségesesség elleni reakció maga is szélsőséges, és ez megtöri az állam alapját egy olyan erőszakban, amelyet a hatalmát kétségbe vonó szélsőségesesség gerjeszt.

Ebben a fejezetben azzal foglalkozunk, hogy milyen körülmények között alakulhatott ki a szélsőségesnek elismert, valamint egy rejtettebb, fel nem ismert, de bizonyos tulajdonságaiban megegyező fajta szélsőségesesség. Még inkább foglalkozunk az ilyen szélsőségesesség szerepével a társadalmi-politikai átalakulások vagy transzmutációk megvalósításában. Erős implikáció, hogy a szélsőségesesség, vagy az, amit szélsőségesességeként definiálnak és érzékelnek, ok és hatás is egyben.

Érvelésünk középpontjában Donald Trump elnökségének éveit állnak, aki sokak véleménye szerint megjelenésében és viselkedésében is a szélsőségesek közé tartozik, és különösen a választási vereségét követő események, a Capitolium lerohanása, majd Joseph Biden elnök hivatalba lépése áll. A Capitoliumban történtek a szélsőségesességnek a fogalom negatív látásmódjában adtak teret, de ez és különösen az azt követő események a szélsőségesesség egy rejtettebb fajtáját mutatják,

amelynek Trump tekinthető közvetítőjének.

A Trump körül kialakuló eseményekl önmagukban is dinamikát jelentenek. Kifejezik a pillanat átmeneti káoszát, de egyben a jelenlegi helyzetet is.

a kapitalizmus átalakulásának és átalakulásának és világtörténelmi hatásainak időbeli erői: talán a COVID-19 világjárvány bonyodalmaival gyakorlatilag egy axiális pillanat, egy kapcsoló vagy válságfordulópont.²

Ez magában foglalja a Trumppal kapcsolatos fő narratívává váló történet újragondolását, amelynek saját ideo- logikus következményei vannak. Trump szélsőségességét a fasiszta múlt kísérteteként mutatják be, nem pedig egy autoriter totalitárius jövő lehetőségének előizeként, közvetítésként, egy kevésbé nyilvánvaló szélsőségességként, amely talán a kapitalizmus jelentős átalakulását vonja maga után.

Szélsőséges helyzet: A világ éjszakája, Pandemonium a Capitoliumban

A Capitoliumban történt események, amelyek oly sok felháborodást váltottak ki, az új elnök győzelmének megerősítésének rituális napján történtek. A megerősítés a záró rítus az amerikai demokratikus ciklusban hagyományosnak mondható liminális (Turner 1969) átmeneti időszakban.³ Az ilyen liminális tér az állami politikai rend viszonylagos visszavonulását és felfüggesztését jelenti az elnökség megújulása vagy leváltása során. Ez gyakran mindenféle politikai túlkapásnak adott ünnepi időszak, amikor a nép a hatalmon lévők kiválasztásában vezeti le erejét (Kapferer 2016). Trump a liminalitás potenciális káoszát a csúcspontján bátorította és fokozta, amikor ideális esetben annak le kellene csillapodnia, és a politikai rendnek teljes mértékben helyre kellene állnia. Célja az volt, hogy megzavarja ezt a kritikus pillanatot, és fenntartja bizonytalan jelenlétét a hatalom uraként, ha nem is feltétlenül puccsot akar végrehajtani. Az őt támogató egyes evangélikusok által "Isten

káoszjelöltjének" nevezett Trump, ha nem is tudatosan, de elősegítette a szélsőséges káosz pillanatát, ami annál inkább

intenzív, mert az előfordulás határmezsgyéjén a résztvevők maguk is elszabadultak.

Az esemény rémálmában a hírműsorok egy fasiszta jövő (a múlt folytatásaként elképzelt) vízióit mutatták be, tele fasiszta és náci képekkel és más, általánosan kapcsolódó szimbólumokkal. Erős volt a dialektikus összeomlás érzése Hegel "A világ éjszakája" című művének mintájára, a démonikus összefüggéstelen villanásai, amikor az egymással szemben álló erők szétfoszlanak egymással szemben és elveszítik értelmüket. A nemzet képviselői gázálarcot viselve gubbasztottak íróasztalaik alatt, míg azok, akik ünnepi hangulatban és rövid hatalomtól megrészeségülve kihívták őket, felhúzták a lábukat az íróasztalokra, urukat utánozva, és magukkal vitték inváziójuk emlékeit és zsákmányát. A hatalom folyosóin a "ez a mi házunk" túlradó skandalása visszhangzott.

A múlt árnyalatai a jelenben vonulnak fel, mindenekelőtt

köztük a náci Németország felemelkedésének tartós traumája. Amire Sinclair Lewis az *It Can't Happen Here* című művében figyelmeztetett - egy Hitler-szerű hatalomra jutás a demokratikus világ közepén -, amit Trump apoteózisának első napjaitól kezdve minden oldalról vártak, úgy tűnt, hogy valóban megvalósul. Ez magyarázza az izgalmat a Capitolium lépcsőin - "ez Amerika 2021, ti mindannyian!". A Capitolium belsejében készült videókon lassan mozgó, szervezetlen és szétszórt tömeg látható, amely az épületben bolyongva szórakozik, fényképeket készít, és úgy pózol a festmények mellett, mint a turisták a nyaraláson. Hangok hallatszanak, amelyek arra figyelmeztetnek, hogy "ne törjenek össze semmit, tiszteljék a házunkat". Igényt tartottak "anarchikus címükre", ahogy Jacques Ranciere megjegyyezhetné A Capitolium hatalmi központjába özönlő emberek valójában azt az erőszakos,

zavaros és anarchikus egalitárius energiát - a demosz kiszámíthatatlan erejét - fejezték ki, amely minden demokrácia alapját képezi (Ranciere 2014).⁴

Arlie Hochschild megragadta Trump kampánygyűléseinek millenarista, messianisztikus nürnbergi hangulatát, amikor az *Idegenek a saját földjükön* című kutatásában kutatott: *Anger and Mourning on the American Right* (Hochschild 2016), a fehér szélsőjobboldal és szimpatizánsaik kiváló etnográfija Louisi- anában, Amerika legszegényebb államában és Donald Trump egyik szívszágában. Hochschild a [berlini Rosa Luxemburg Alapítványnak](#) tartott előadásán elmesél [egy jelenetet](#),^b amely Leni Riefenstahl Az akarat diadala című filmjének nyitóképeire emlékeztet, amikor Trump repülőgépe, a "Trump Force One" megjelenik a felhők között, és mintha az égből ereszkedne "le, le, le" a várakozó tömeghez, amely a megmentő végtelenül ismételt megváltó prédikációjának várakozásától felvillanyozva ereszkedik le a mélységes sérelemre, amelyet azért éreztek, mert kiszorultak az amerikai álom ígéréteiből.

De itt a lényeg: Az azonnali reakció a a Capitolium megostromlása újabb megerősítést adott a Trump fasiszta fenyegetésének valós és jelenvaló veszélyéről, amelyet a Trump által gerjesztett és kiaknázott osztályharc dübörgése táplál. Ez a liberális félelem elsősorban a demokratáktól, de néhány republikánust is beleértve, akik Trump támadásainak fő célpontjai. Az elit liberális értékek démonizálása (amelyet az erkölcsi perverziók vádja jellemez, amelyek célja az erényre vonatkozó állítások leleplezése) egybeesik a szövetségi politikai és szociális gazdaságpolitika liberalizmusának kon- démnációjával, amelyet úgy mutat be, mint ami hozzájárul a főként fehér amerikai munkásosztálybeli szegények elnyomorodásához, és amely a globális vállalatok gyorsan növekvő hatalmában, a gazdasági globalizáció politikájában, a kisebbségek, menekültek, újonnan bevándoroltak privilegizálásában stb. nyilvánul meg. Ezen a ponton emlékeztethetnénk arra, hogy a

Capitolium inváziójának erőszakossága, a katonai állatorvosok markáns részvétele, a fegyverek, baseballütők, csőbombákról szóló beszámolók, amelyek oly sokakat sokkoltak, azt a tényt tükrözi, hogy minden modern állam az erőszakra épül.

Ez különösen igaz az Egyesült Államokban, ahol az alkotmány második kiegészítése védi a demokratikus jogok védelmében történő fegyverviseléshez való jogot. ⁵ Fontos értelemben a Capitoliumot megszállók erőszakossága visszatükrözi a középosztályra és különösen az uralkodó eliteire azt az erőszakot, amely uralmuk szerkezetét megalapozza. Ha a liberális erényt sokkolták is a január 6-i események, akkor is szembesült a demokratikus szíve mélyén rejlő erőszakos paradoxonnal (Palmer 2021). Így ez a paradoxon az amerikai politikai történelem e kritikus pillanatában paroxizmusba csúszik.

Trump átmeneti figurája az általa megcélzott választói körök előítéleteiből táplálkozik, és kihasználja a már rosszul kialakult osztálytudatot, amely a kész elkötelezettségekre és sebezhetőségekre épít - ez a jól begyakorolt fasiszta és populista technika -, és valóban egy hamis tudatosságot hoz létre (másképp nem lehet ezt mondani), amely nemcsak romboló hatású, de a Trump-félék kezében szerves része a tehetetlenség érzésének és a nyomorúságnak a fokozásának, ami Trump relatív népszerűségét adja. Slavoj Žižek is ennyit mond "[Trump legnagyobb árulása](#)" ^c (Žižek 2021) című írásában. A munkásosztály elárulása még akkor is, amikor ő képviseli őket.

Arnold Schwarzenegger, "A Kormányzó", a média hírműsoraiban jól látható fehér felsőbbrendűségi, macsó, Proud Boy, Esküszegő és Három százalékos elemeket gyorsan ellensúlyozta egy [Conan, a barbár előadással](#). ^{6,d} Ez volt a Make America Great Again uralkodó brandjének az ellenpontja. (Tényleg, a politikai spektrum mentén mindenki részt vesz a MAGA-Demokrata Párt jelvényein és sapkáin a legutóbbi választásokon az állt, hogy "Dump Trump Make America Great Again"). A saját bevándorlására összpontosított, amely a szülőhazájából, Ausztriából és annak náci asszociációiból a sikerének felszabadult amerikai

világába vezetett. Schwarzenegger számára a kapitóliumi invázió és annak

a vandalizmus a Kristallnacht-hoz hasonlítható. Noam Chomsky a rohamot Hitler [1923-as sörcesszételéséhez](#) hasonlítja, és megjegyzi, hogy ez a roham jobban behatolt a hatalom szívébe, mint Hitler sikertelen kísérlete. De Chomsky a rá jellemző éleslátással hozzáteszi, hogy a fasiszta veszélyt az antidemokratikus osztályerők jelentik (beleértve a választási és politikai manipulációkat minden oldalról), amelyek termékeny talajt biztosítanak a fasizmusnak.

Ezen a ponton rövid számvetést készítünk.

A Capitoliumot megszállók, lázadók vagy tüntetők osztályokon átívelő, de túlnyomórészt fehér emberekből álló csoportosulás voltak. Fehérségük összetartást adott nekik, különösen egy olyan Amerikában, ahol az osztálypolitika megtöri a faji és bőrszínbeli megosztottságot, ami különösen az afroamerikaiakat érinti, akiknek rabszolgasorba taszítása folyamatos emlékeztetőül szolgál az amerikai demokrácia és tőke alapjainak a legmagasabb demokratikus és egyenlőségi eszmék felforgatásában. Egy ilyen botrány áll a Capitoliumon történt események miatti felháborodás nagy része mögött, különösen a Black Lives Matter (Fekete életek számítanak) folyamatban lévő aktivizmusának összefüggésében. A Capitoliumban résztvevők a legkülönbözőbb társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkeztek a gazdagoktól a szegényekig, többféle hovatartozással, és nem a ~~jobb~~ milíciákhoz tartoztak, amelyek a hírmédia számára a domináns képeket szolgáltatták. Ennek ellenére fehérségük jelezte a színészek osztályokon átívelő erejét Amerikában, mint a demokratikus eszmény jelentős folyamatos ellentmondását, fasiszta potenciálját. Trump kihasználta ezt a rasszizmust, még akkor is, ha tagadta, és pontot biztosított annak kikristályosodásához. De azt sugalljuk, hogy követőinek összeszedettségi jellege egyben a gyengesége is. Míg rajongótábora túlterjedt a mar-

ginalizált szélsőséges csoportokon, az őket összekötő kötelékek nem voltak erősek, és könnyen szétfoszlanak pusztán az osztálykonfliktusok és ellentmondások függvényében.

A QAnon sámán, akinek a képe vírusként terjedt,
megtestesíti...
ies a jellegét az összeállítás (és minden bizonytalanság)

fasiszta potenciál) és a felbomláshoz vezető belső feszültség. ⁷ Valóban szembesülve az állam reaktív hatalmával, talán egy bűnbakkal Trump kitérő bűnösségeért az impeachment határán, a Sámán elkezdett feloldódni és fragmentálódni, pixilálódni, ahogy Trump úgynevezett mozgása is elhalványulhat.

QAnon Sámán teste a szélsőségek síkja volt. Kifejezte az amerikai szélsőségesesség teljes skáláját a baloldali hippi-folkrock pacifista, de lázadó 60-as évektől a primitivista miszticizmuson és vallási kultuszon keresztül a gyakran fundamentalista irányultságú amerikai munkásosztály és középosztály primitív miszticizmusán és vallási kultuszán át a radikális, nyíltan macsó és erőszakos jobboldali csoportokig. A Sámán Amerikát összességében a szélsőségek síkjaként jeleníti meg, amelyben Trump működött, és amely az amerikai demokratikus ideológia keretében a tőkével szembesülő kihívások és változások kontextusában a mágiájának tárgya volt.

De a kérdést tovább kell vinni. Új osztályformák vannak most kialakulóban, és ezeket a technológiai forradalom robbanásszerűsége hajtja. Ezt maga Marx is nagyon jól tudta, és ezért írt több mint 100 oldalt a gépről és az emberről *A tőkében*. Ez Marcuse aggodalma is az *Egydimenziós emberben* (2002), és ez a mai gyorsítók, mint például a deleuziánus Nick Land (1993) és Nick Srnicek (2017), a platformkapitalizmus eszméjével, folyamatos középpontjában áll.

A kreatív pusztítás, a tőke átalakulása és a vállalati államalakulás

Trump felemelkedése és bukása (nem zárva ki annak lehetőségét, hogy Humpty Dumpty⁸ újra összeállhat, amitől a mester narratívája tart) a következőképpen

értelmezhető

a tőke két pillanata közötti átmenetet fejezi ki, amelynek során az egyik formáció átalakul egy másikba. Trump ennek az átmenetnek a megtestesítője, eszköze és gyötrelme, az abszurd színház tragikus figurája. Szinte Grand Guignol, de gótikus *American Horror Story* stílusban. [Biden^f csatlakozása](#) az új apoteózis, a legtöbbek reményei szerint ő az eszköz az amerikai megosztottság gyógyítására, amelyet Trump kielezett, és amely még mindig nagyon is jelen van. De Biden felemelkedésének megvannak a maga baljós, nyomasztó jelei.

A Trump-rendezvények az átalakulás, helyesebben az *átalakulás* válságának és törésének minden jegyét hordozzák. A millenáris szellem, amelyet Hochschild a beszámolójában megragad, az amerikai álom kapitalista ideológiájában született; megerősödött Trump számos követőjének vallásos fundamentalizmusában, amely a százalmas kudarcok ellenére újjáéleszti az álomba vetett reményeiket. A gyűlések és a Capitoliumot megszállók szenvedélyes akciói tele vannak újjáélesztő energiával. Ilyen, a saját történelmi kontextusukban különálló millenáris explóziók a világtörténelem számos más pontján is előfordulnak. Nyilvánvaló volt a kapitalizmus hajnalán Európában, a tőke válságának és átirányításának későbbi pillanataiban egészen napjainkig - sőt, a náci borzalom kezdetén is -, és a tőke nyugati birodalmi/gyarmati nyomulásának zavaró terjeszkedésének olyan pontjain, mint a csendes-óceáni Cargo mozgalmak (Cohn 1970; Lanternari 1960; Worsley 1970).

Az átalakulás törése a tőkében, a válság, amely a trumpi haladás egy példája annak, amit Marx és mások a tőke teremtő/pusztító dinamikájaként értelmeztek, amely által a tőke reprodukálja, megújítja, újjáéleszti erejét a profitmotívummal szembeni ellentmondásokkal és korlátokkal szemben, amelyeket a tőke saját magában generál, valamint azokkal szemben, amelyeket saját

terjeszkedésének és átalakulásának folyamatában vet fel.

A tőke jelenlegi átalakulásának háttérében álló körülmények a tudomány és a technológia forradalmihoz (különösen a digitális korszakhoz és a biotechnológia fejlődéséhez kapcsolódó forradalmakhoz) kapcsolódnak, amelyeket nagymértékben a tőke hajt és a profit motivál. A tőke (és különösen a még mindig domináns, bár hanyatlóban lévő amerikai forma) gyors fejlődését a tudás és a technológia innovációi hajtották (amit Marx és sokan mások is csodáltak Amerikában). Az, amit nemzetállamnak neveztek el (az uralkodó politikai forma, amely a tőkét táplálta), valamint a tőkében keletkezett és ahhoz szükséges osztályrendek (nem is beszélve a túlnépesedésről és az ökológiai katasztrófákról, amelyek a tőke nyomán nőttek) *szintén* akadályokat és korlátokat jelentettek a tőke növekedésének.

Az új technológiai forradalmak válaszok a saját folyamataink belül felmerülő tőkekorlátozások. A technológiai újítások forradalmakat tettek lehetővé a termelésben és a fogyasztásban (új piacokat teremtettek és növelték a fogyasztást, csökkentették az emberi munka szükségességét és a vele járó ellenállásokat, leküzdötték az elosztás problémáit, és új elosztási vonalakat nyitottak meg), kikényszerítve a munkanélküliség szorongását (különösen az egykori munkásosztály körében), az elszegényedés és a bizonytalanság megteremtése, amely az egykor jómódú középosztályokba is eljut (ahogyan azt a neologizmus, a prekariátus megragadja), az osztályok közötti átrendeződés, a munka természetének és értékének, a munkának az újradefiniálása (a nulla óra kiterjesztése és az ezzel járó, egy letűnt korszakhoz való visszatérés).

A jelenlegi technológiai forradalom kulcsfontosságú tényező a
az olyan vállalatok, mint a Google, az Amazon és a Tencent monopolizáló erejének rendkívüli növekedése.

A dot.com szervezetek (a kapitalista átalakulás zászlóshajói és élharcosai, hatalmas társadalmi átalakító hatással) olyan vagyonnal rendelkeznek, amely eltörpül sok állam mellett, és ők

az egykor állami ellenőrzés alatt álló területeken való működés (pl. az űr gyarmatosításáért folyó versenyben). A vállalati világ ugyanis gyakorlatilag behatolt a [nemzetállamok működésébe](#) és átvette azt (Kapferer 2010; Kapferer és Gold 2018). Ez leginkább azokban az államrendekben figyelhető meg, amelyeket a liberális szociáldemokrácia története befolyásolt, például Európában és Ausztráliában, amelyek hajlamosak voltak éles határvonalat húzni a közérdek és a magánvállalkozás között. A nemzetállamot és annak kormányzati apparátusát, valamint közhasznú intézményeit korporatizálták (olyannyira, hogy sok esetben a kormányzati bürokráciák nemcsak kiszervezték tevékenységüket magánvállalatoknak, hanem egyes üzleti modellekhez hasonlóan vezetői stílust és kíméletlenséget is átvettek). Az állam korporatizálódása a korábbinál sokkal szorosabban igazodott a magán- (ma már az állami) szektorban uralkodó gazdasági érdekekhez, és lehetővé tette az állami szabályozás megkerülését, még olyanokét is, amelyek egykor a kapitalista érdekeket szolgálták, de a kapitalista terjeszkedés akadályává váltak.

Ezek a változások társadalmi-gazdasági és társadalmi-gazdasági politikai zavarok és szorongások világszerte és különösen a nyugati féltekén. Ez nem pusztán kolaterális kár. A tudomány és a technológia forradalma kulcsfontosságú eszköz volt a társadalmi és politikai változásoknak a pusztításon keresztül történő megvalósításában, a tőke regeneratív terjeszkedése érdekében. Ez központi szerepet játszik a tőke újragondolásában a huszonegyedik század elején.

Ez különösen igaz az Egyesült Államokra, amelynek társadalmi-politikai rendje történelmileg a korporatív államalakítás egyik formája, ami hosszú távú globális politikai-gazdasági dominanciáját magyarázza. A

baloldali gondolkodás némi megújulása (pl. Bernie Sanders révén) a szorongás mélységét jelzi, bár az amerikai álmot ideológiai és ellenhatási ereje, amely az amerikai álmodat táplálja, nem csak a baloldalon, hanem a társadalomban is.

különösen a fundamentalista kereszténységben elnyomja az ilyen potenciált, ami hozzájárul a Trump-jelenség intenzitásához és szenvedélyességéhez. A Trump-esemény ideológiai megkülönböztetésétől eltekintve, a populizmus dinamikája az egész világon tükröződik.

Ennek egyik közös jellemzője a nemzetállami rendekhez kapcsolódó politikai rendszerek és - jelentős mértékben - a nemzetállamok irányítási és politikai diskurzusaiban létfontosságú, nagyrészt kétpárti pártrendszerek elutasítása. A trumpizmus és más populista mozgalmak (különösen Európában) az államnak és támogatóinak a tömegek érdekeitől való elidegenedését mutatják. A korporatizáció kiterjesztése és az állam további kiüresítése, közfeladatainak a vállalati érdekek általi megrontása az, amit Trump elnökségével gyakorlatilag előmozdított. A Trump-paradoxon egyik erőteljes dimenziója és a Capitolium-invázió egyik fő iróniája, hogy minden nyilvánvaló fasiszta tendencia ellenére a demokrácia (bevallottan a szabadrablós fajta) visszaszerzésének szelleme volt az a szellem egy már erősen korporatizált (nagyvállalati tőkés érdekeknek kitett) berendezkedésben, amelynek kiterjesztésére irányultak Trump tettei. E tekintetben fontos figura a Szilícium-völgyi kockázati tőkés Peter Thiel. A tech-milliárdos, a Facebook korai befektetője és a PayPal alapítója, Trump korai támogatója volt, és 2016-ban Trump átmeneti csapatának tagjává nevezték ki. [Zero to One](#) című könyve, ^h ^a Stanford Uni- versityn tartott előadásai alapján a régebbi kormányzati rendszereken túli vállalati-technokratikus kormányzás mellett érvel (Thiel 2015).

A Panoptikumtól a Koronoptikumig

A COVID-19 rávilágított a kapitalizmus átalakulásának romboló/teremtő dinamikájának társadalmi pusztítására. Az osztály- és a kapcsolódó etnikai egyenlőtlenségek

könyv intenzitásának közvetlen következménye.

A COVID-19 elleni küzdelem melléktermékeként fokozódott az állami felügyelet, amely egyben annak legitimációja is, és a digitalizáció a fő felügyeleti eszköz. A digitális behatolás a társadalmi élet minden zugába (lásd Shoshana Zuboff: *The Age of Surveillance Capitalism* [2019] vagy a Netflix [The Social Dilemma](#)ⁱ), összefonódik a társadalmi és személyes dolgok árucikké válásával, hogy a profitorientált egyének kiszámítsák a társadalmi "interakcióik" költségeit és hasznát (a YouTube vagy a Kuaishou "influencer", a TED talker mint Foucault vállalkozói énje, kivágva, beillesztve, feltöltve és újrakeverve). A COVID-19 irányítása, amely a társadalmi elszigetelődést és a hétköznapi társadalmi élet megzavarását követeli meg, exponenciálisan megnövelte a digitálisnak mint a társadalmi elsődleges közvetítőjének és a társadalmi létformát irányító erőnek a szerepét. A COVID-19 egyfajta társadalmi részecskegyorsítónak bizonyult. Mint ilyen, és egyre kizárólagosabb módon, a társadalmi valóságot digitális-társadalomként, "Digisoc"-ként vagy "Minisoc"-ként képzelik el újra, tervezik újra és alakítják át, amelyet algoritmikusan előre meghatározott paraméterek között korlátoznak és állítanak elő. Itt van Peter Weir filmje, a [The Truman Show](#)^j radikálisan aktualizált változata. És ahogyan Truman esetében, a szabadság terét is a szabadságtalanság tereként éljük meg.⁹ Ez abban a mélységes ambivalenciában nyilvánul meg, amelyet sokan éreznek az új technológiák iránt, amelyekkel és amelyeken keresztül nap mint nap élnek. A digitalizált társadalmat gyakran úgy mutatják be, mint egy új agorát, egy felszabadító "teret", amelyben új, progresszív eszmék és irányzatok válnak lehetővé, működőképessé és valóban optimalizálhatók. Az internet többszörös küzdelmek színterévé vált, amelyben folyamatosan megjelennek az osztályerők, a társadalmi különbségek és a burjánzó identitás-követelések új lehetőségei. Az internet szabadsága sokak számára nyújtott izgalmas lehetőségeket. Ez a

szabadság ugyanakkor minden oldalról hozzájárul az összeesküvéshez is. Amint azt a

két Trump-választás után az olyan vállalatok, mint a Google és a Facebook szuperhatalma azzal fenyeget, hogy a hiperellenőrzés birodalmát telepíti. A globális "splinternet" korában mindenütt digitális falak és elektronikus kerítések jelennek meg.

A digitális fasizmus - A létezés gépi materializációja felé

Norman Simms és Thomas Klikauer esszéje az új "digitális fasizmusról" hasonlóan érvel, mint mi - azt állítják, hogy az internet a fasizmus új formáját teszi lehetővé egy kialakulóban lévő és eredeti társadalmi-történelmi diszpenzációban (Kilkauer & Simms 2021). Azt az egyszerű és fontos megállapítást teszik, hogy a közösségi média és az online ~~és~~ ^{és} önmagában nem társadalmilag teremtett. Fejlődünk és bővülünk: az online szocialitás valóban vállalati zóna.

A digi-szocialitás a "társadalmiság" egy furcsa, hátborzongató új formája, amelyet egy még mindig alig értett és technikailag bonyolult folyamat révén alakítanak ki, amelynek során az egyének hatalmas tömegeit "nagy adat" formájában gyűjtik össze, digitalizálják és algo-ritmikusan rendezik - individualizálják - a mega-vállalati platformokat és új multimédiás "környezeteket" vagy "tereket" (sokkal jobb szavak híján) építő és tervező szoftvermérnökök. ¹⁰

A fasizmus és a totalitarizmus régebbi formáival ellentétben az emberi létezés újraformálása egy nyitott, horizontális és hierarchia mentes síkot hoz létre, amely decentralizált és vezető nélküli - ez egy teljesen kiegyenlített és individuált sík vagy bármilyen tér, amelyben az igazság radikálisan relativizálódik - a te igazságod, az én igazságom, bármilyen igazság -, és a tények fikciókká válnak, vagy a fikciók tényekké, és a

valóság megkülönböztethetlenné válik a fantáziától -
ezt nevezte Gilles Deleuze a kristályos "hatalomnak".

hamis" (Deleuze 2005) Ahogyan az úgynevezett "kristályos kapitalizmus" új tér-idejébe lépünk, megtanulunk együtt élni a kialakuló digitális térrel és alkalmazkodni érzékszerveinkhez. A digitális tartomány pedig az álhírek tartománya. Az emberi élet platformálása ellaposítja a szocialitást, az egyéneket osztott egyéniségekre vagy egyéniségek "darabjaira" - bájt méretű darabokra - darabolja, halmazokba szervezi és csoportosítja őket ízlés, tetszés és kattintás szerint, majd összehajtogatja és újra összehajtogatja a különböző vállalati érdekek igényei szerint - az ember mint kereskedelmi adatkészlet.

A világnak ez a radikális datálódása az, amivel az emberek jelenleg tanulnak együtt élni és amihez alkalmazkodni. És ez a "világ" vagy nem-világ vagy a világ éjszakája az, ami termékeny talajt biztosít az új mitológiák számára, amelyek megpróbálják megragadni, irányítani és rendbe hozni. Az igazság összeomlik hazugsággá, a hazugság pedig igazsággá. Ez egy olyan kontextus, amely megérett Klikauer és Simms digitális fasizmusára, és megérett az összeesküvés korszakára. Ezen az ellaposodott és individualizált vagy personalizált síkon vadul szaporodnak és burjánzanak az új elméletek és mítoszok, amelyek mindegyike ugyanolyan jó, mint a másik. Trump ezen a síkon működik. És ő éppúgy ennek terméke vagy tünete, mint amennyire szakértő szereplője ennek a rendszernek - ő bizonyára "kijátssza" ezt a rendszert, de ugyanígy bárki más is megteheti.

A hegemon és totalizáló potenciál az uralkodó számára. a korporatizáló állam szervei, akik úgy ellenőrzik a digitális világot, mint még soha. Ez nemcsak a hálózat globális kiterjedésében, hanem abban a fokozott mértékben is így van, ahogyan az irányító testületek képesek a társadalom talaját kialakítani, a valóságot az uralkodó érdekeknek megfelelően ~~ugyon~~ átalakítani,

megtervezni és megtervezni, és ahol motiváltan kizárják azt, ami a rendjüket fenyegeti. Ennek tudatában a cenzúra és az öncenzúra dühe minden oldalról - Trump fenyegető TikTok-tilalma a Twitter tényleges Trump-tilalmává válik.

A jövő fasizmusa: 1984-ből egy szép új világba

Trump és a trumpizmus a kapitalizmus fentebb vázolt átmeneti, transzmutációs folyamatának, valamint az új társadalmi és politikai rendek kialakulásának mozzanatai. A múltat visszhangozva inkább kifejezik annak átalakulását (és gyötrelmeit), mintsem megisméltik azt. Trump és a trumpizmus az ilyen folyamatok ellentmondásait mutatja meg, a társadalmi és politikai életkörülmények átalakulásának ügynökei és ügynökségei, amelyek maguk is egy olyan jövő előidéző erői, amely bizonyos szempontból már most is megélhető.¹¹

Maga Trump úgy írható le, mint egy köztes szereplő, egy híd az új valóságok között, egyszerre erő a megvalósításukban és áldozat.

Az ő modora és stílusa, a brutális, korlátlan amoralitás az, amit egy korábbi korszak ipari kapitányaitól és rablóbáróitól ismerünk, akik a kapitalista ~~Amul~~építették, és a munkásosztály ellenállását minden eszközzel, inkább aljas, mint tisztességes eszközökkel verték szét. Trump fenntartja ezt a stílust, de fordított, megváltó módon. Alakváltásában a munkásosztályok támogatójaként jelenik meg, nem pedig nemeziseként, mint elődei. Ugyanakkor tekintélyelvű ~~ültetve~~ a [The Apprentice "ki vagy rúgva!"](#)^k híre jól illeszkedik a jelen menedzserizmusához. Ő a kortárs kockázati kapitalizmus és különösen a nem ipari termelésből (gyakran anti-termelésből) származó profit példaképe, amely az ingatlanokból, az ingatlanok átruházásából, a vagyontárgyak eladásításából, valamint a szerencsejáték- és szerencsejáték-ipar terjeszkedéséből (a tőke átalakulásának válságának tünetei) származik, ahonnan Trump néhány kulcsfontosságú támogatója is származik.

Trump reakciós, bevándorlóellenes nacionalizmusa és

A "Make America Great Again" retorika nem csak a választói körének fehér jobboldalát szólítja meg, hanem elkötelezettséget is jelent.

a múltbeli retorikát az új politikai és gazdasági realitások támogatására. Trump Kínával folytatott gazdasági háborúja az újraiparosításra helyezte a hangsúlyt, de azzal is foglalkozott, hogy ellensúlyozza Kína technológiai felemelkedését, különösen a digitális birodalomban, ami a kapitalizmus jelenlegi globalizációs átalakulásából eredő nagy ellentmondás, amely az innovatív tudás átadásával jár együtt.

Trump előre látta az elnöki újráválasztását fenyegető kockázatot, és ez megnyilvánította a köztesség dilemmáit. A pandémiával kapcsolatos tétlensége összhangban volt sok republikánus és az amerikai jobboldal nagy kormányellenes politikájával, akik annyira a QAnon-összeesküvések részesei, ugyanakkor a kapitalista folyamatokba való kormányzati beavatkozás csökkentését és a szabályozás módosítását szorgalmazzák, ami az állam és a tőke jelenlegi átmeneteiben és átalakulásaiban nagy hangsúlyt kap.

Trump kiáltása, hogy a választást ellopták, a világhírű körülményei között izgatott volt. A [levélszavazatok elleni támadása azzal](#) függött össze, hogy a világhírűvány a levélszavazásnak eddig példátlan szerepet adott a választás kimenetelében azáltal, hogy megkerülte és semlegesítette a tömeggyűléseinek a félelem miatt már számban csökkentett, millenáris populista erejét.¹² Trump megérezte, hogy a COVID-19 által inspirált, az "otthonról történő munkavégzésre" és az "otthonról történő szavazásra" való áttérés kihívást jelent majd, bekeríti és elkeríti támogatói bázisát.

Trump mindig is kihasználta a digitális korszak előnyeit, a Twitter és a Facebook használata a kormányzati stílusának jellegzetes vonása. Gyakorlata előre tekintett a jövő politikájára, amely egyre inkább a képi társadalmakra korlátozódik és kondicionálódik. A Capitoliumban történt eseményeket követően - Trump saját Custer utolsó küzdelme a sorsának enyhítésére -

kikapcsolták kibertérbeli és internetes fiókjait. Törölték őt az új, digitálisan tekintélyelvű vállalati hatalmak (akik vitathatatlanul a legtöbbet profitáltak a

Trump-korszakban, és nagy hasznot húzott a pandémiás körülmények¹³), akik a növekvő új imázstársadalom mögött állnak, amelyben ő volt a múlt ura, és amelyen belül nagyrészt [megalapozta identitását](#)^m (R Kapferer 2016).

A Capitolium lerohanásának és a legtöbb hálózaton átvitt képét az amerikai demokrácia szívének elfoglalása jellemzi azok által, akik veszélyeztetnék annak eszméit. A média a rasszista múlt szimbólumait erőszakosan felvonultató szélsőséges macsó fehér amerikai szélsőjobb domináns jelenlétére koncentrált, amelyhez egyértelmű utalások társultak a fasizmus és a náciizmus nem is olyan távoli emlékeire. Voltak ott mások is, akik mérsékeltebb véleményt vallottak és más osztályfrakciókat képviseltek, bár még mindig többnyire fehérek voltak, akiknek a jelenléte nem csökkenti a fasizmustól való félelmet, talán úgy, mint a náci Németországban, amikor szélsőségesek kis csoportjainak tűnő csoportok eltérítették a hatalmat (és a Capitolium eseményei ilyen emlékeket idéznek), [hogyan elszabadítsák a borzalmakat, amelyek aztán következtek](#)ⁿ (Palmer 2021). Valami hasonlót mondhatnánk arról, ami Oroszországban történt, ami a sztálinizmushoz vezetett. Ezek voltak George Orwell *1984* című művének világai, amelyekben a kor néhány nagy eszménye tragikus negligálásában megfordult. Az ilyen események nagyon is a nemzetállamok, az imperialista háborúk és a kapitalizmus történetének adott történelmi pillanatának osztályerői, valamint társadalmi és politikai rendjének formációi által teremtett valóságban alakultak ki. Itt nincs szó arról, hogy ez nem történhet meg újra.

Amit mi mondunk, az a következő: egy másfajta tekintélyelvű

és elnyomó lehetőség formálódhat - nem a fasiszta múlt, hanem a jövő. Ez az a jövő, amelyet Trump közvetített, de amely az ellenkező nagy remények ellenére Biden

elnök hivatalba lépésével talán megvalósul. Talán ez a kilátás lehet

inkább Aldous Huxley *Szép új világához* hasonlít, amely a tőke jelenlegi átalakulásaiban (és az osztályok gyötrelmeiben), valamint a digitális korszak radikális technológiai forradalmainak körülményei között született, és az állam korporatizálódásának apoteózisát, [nemzetállam romjaiból kiemelkedő korporatív államot](#) jelenti. °

Aldous Huxley egy olyan világot ábrázolt, amelynek középpontjában a termelés és a hatékonyság áll, a tökéletes racionális, optimalizált rend biotechnológiailag kondicionált globális rendszerét. A múlt osztályellentétein itt túllépnek; mindenki elfogadja az előre meghatározott helyét. Ez egy poszt-emberi valóság, amelyben az ember biológiai és szenvedélyes alapjai meghaladják a biológiát és a szenvedélyeket. Ez a kép és a promiszkuítás szomatizált, mesterségesen intelligens világa. Valójában az amerikai álom. Aki nem illik bele, vagy aki ellenáll, azt elkerítik. Az időt és a teret átkonfigurálják, az egyén köré csoportosulnak és "személyre szabják".

Biden beiktatása minden ünnepélyes hangulatú, derűs hangulata ellenére is sejtetett valamit egy ilyen jövőről, teljes mértékben figyelembe véve a pillanatnyi biztonsági kényszereket: a vírus féktelen gyilkos tombolása és a jobboldali milíciák támadásának veszélye elleni védekezés. Ennek hangsúlyozása, megjegyezhetjük, ideológiai funkcióval is bírt, hogy elhatárolja azt, ami éppen létrejönni készült, például Trump határozottan zsigeribb világától, és alaposan megmutatkozott a Capitolium lerohanásában - amit Biden beiktatási beszédében "polgárháborúnak" nevezett. A tökéletesen megírt beiktatás színhelye gyakorlatilag embermentes volt. A méltóságokon és a mindent jelentő hírességeken kívül a korporatív-állami társadalom igen válogatott rendje. Ahol normális esetben az általános népesség tolongott volna, ott zászlókkal teli

üresség volt, amelyet katonák védtek, még az Afganisztánban állomásozó katonáknál is több. Azok, akik felbomolhattak, Hilary Clinton "sajnálatra méltó" és Aldous Huxley

"ellenálló vadak", elkerítették őket. Ez egy totalizáló és konstruált digitális médiakép volt, amely az ellenőrzés, a harmónia és az abszolút felügyelet valóságát mutatta be.

Azt állítjuk, hogy valami olyasmi, mint Trump és a körülötte zajló események megtörténtek volna, függetlenül attól a konkrét jelenségtől, amelyre itt fókuszáltunk. A Trump-események a kapitalizmus és a körülötte épülő és változó társadalmi-gazdasági és politikai rendek történetének átmeneti átalakulásának egyik, talán a legintenzívebb pillanata. A látszólagos káosz a világtörténelem egy fontos tengelypillanatát jelzi - egy globális léptékű kibernetikus technokapitalista apparátus kialakulásában vezérelt káoszt. (Lásd a 2. és 3. lábjegyzetet.) Ami a Biden-csatlakozásban előrevetíthető, az Kínában és másutt a világon már most is egészen más formát ölt. A totalitárius tekintélyelvűség új és változatos formációi vannak kialakulóban. A Trump-jelenség döntő fontosságú egy olyan jövő néhány lehetőségének megértéséhez, amelyben mindannyian nagyon is benne vagyunk, és amelyet a múlttal való párhuzamokra való túlzott összpontosítás túl könnyen elhomályosíthat.

Utóirat

A szélsőségességgel kapcsolatos további megfontolások felé

Az események egészéről Trumpról, és különösen drámájának zárójeleneteiről úgy írtunk, mint a szélsőségesség helyzetéről. Az alapgondolat az, hogy ilyen szélsőséges helyzetek vagy a szélsőségesség meghosszabbított időszaka (mint Trump elnökségének négy éve), amelyeket gyakran gyötrelmes konfliktusok jellemeznek, válságos, रुप- turek idején várhatóak, amelyeket különösen a társadalmi és gazdasági zavarok

és a bővülő osztályválságok jellemeznek. Ez még inkább igaz lehet a világtörténelem olyan időszakában, amikor a radikális civilizációs váltás a mindent átfogó rendi rendszerek összeomlásával jár és

újak megjelenése (lásd Loperfido, Bevezetés; lásd e kötet 2. lábjegyzetét). Vannak arra utaló jelek, hogy a jelenlegi történelmi pillanat egy ilyen időszak: a kapitalizmus jelentős átalakulása jellemzi, a tudomány és a technológia rendkívüli forradalmainak összefüggésében, amelyek talán az emberi létbe is behatolnak. A politikai és társadalmi rendek ebből következő szeizmikus megrázkódtatásai a szélsőségek színterét jelentik.

Óvatosságra intünk.

Érvelésünk a szélsőségességet olyan jelenségként mutatja be, amely a társadalmi élet rendjének és mintáinak, valamint a létfeltételeknek az összeomlásával és átalakulásával jár együtt. A szélsőségességet nem pusztán e folyamatok kifejeződéseként, hanem mint azok egyik ágensét emeltük ki. A hangsúly a szélsőségességen van, mint a társadalmi és politikai élet határainál és fordulópontjainál. A szélsőségesség ilyen pillanatokban születik meg és válik sajátjává. Ilyenkor a szélsőségesség a legerősebb, és a körülmények és a célok függvényében képes legyőzni mindent, ami körülötte van. Ez volt a Trumptól való félelem és a fasiszta kiáltások mögötti energia. Sok ok volt erre a félelemre.

Az általunk képviselt perspektíva közel áll a különböző funkcionalista megközelítések, különösen az organizmikus jellegűek, amelyektől el kívánunk térni, de amelyek meglátásait nem lehet túl könnyen elvetni. A szélsőségességről szóló viták általában deviáns vagy patológikus jelenségként összpontosítanak rá: a szélsőségesség mint végső ellentmondás, amely radikális tagadásként nyilvánul meg a társadalmi folyamatok és értékek, különösen az eszmények, annak dehumanizálásában, ami az alapját képezi. Ez a lényeg mind Orwellnél a jelen múlt, mind Huxley-nál a jelen jövőre vonatkozóan. A destruktív szélsőségességnek az

uralkodó rendekben való központosítása, nem pedig valami peremhelyzetben lévőben, az ő fő hozzájárulásuk.

Az általunk alkalmazott megközelítés célja, hogy túllépjen ezen a dualista rend/rendetlenség dinamikába szorult funkcionalizmuson. A szélsőségeségről szóló viták általában a rendetlenség oldalára helyezik, és nagyrészt a társadalmi lét peremére vagy perifériájára. Hangsúlyozzuk, hogy a szélsőségeség, akár szélsőségesnek érzékeljük (amiben általában a negatívumot állítják), akár nem, inkább a társadalmi és politikai folyamatok dinamikájának szerves részét képezi, mintsem azokhoz tartozó jelenséget. Az esszé elején jeleztük, hogy a szélsőségeség nem csak nehezen definiálható, de nagyon is relatív fogalom, a legtöbb meghatározás jobban megragadható tipizálásként, amely elméleti meggyőződéseket és kulturális orientációkat tükröz.

A fenti gondolatmenetet követve, látjuk a kulturális területen az USA-ban a szélsőségeségnek adottnak, még akkor is, ha nem feltétlenül ismerik el annak. Az USA világa, ahogyan azt már korábban jeleztük, az immanencia síkjaként (Deleuze & Guattari 1980) fogható fel a szélsőségeség minden fajtájának megjelenése számára.

Az immanencia síkjának fogalmát arra használjuk, hogy a figyelmet egyrészt az amerikai demokrácia (lásd De Tocqueville 2002) egalitárius individualizmusként leírható ideológiája, másrészt a kapitalizmus és annak sokszínű gyakorlata közötti szinergikus kölcsönhatásra irányítsuk. Hangsúlyozzuk, hogy ezeket nem lehet különálló vagy statikus, változatlan tényezőként felfogni. Az Egyesült Államok történelmi kialakulásában ezek a kettő a kezdetektől fogva összefonódtak, dinamikus változó fejlődésben. Dinamikájuk olyan, hogy a szélsőséges formák és gyakorlatok folyamatosan felszínre törnek az immanencia síkján, amely Amerika folyamatos és diverzifikálódó kulturális mezeje, amelyet az amerikai kivételesség fogalma implikál, és amelyben

az extrémizmus éppúgy pozitív, mint negatív szerepet játszik.

Azt jelezzük, hogy a szélsőségesség új szintje az amerikai immanencia síkján mindkettő

az ideológiában (az amerikai demokrácia egalitárius individualizmusa) és a hozzá kapcsolódó kapitalista gyakorlatban.

Így az amerikai technológiailag megújult kapitalizmus kontextusában (amely maga is az amerikai individualizmus kreatív energiájából táplálkozik) az individualizmus egyre intenzívebbé válik, és talán még inkább frakcionálódik és fragmentálódik, mint eddig.

Amerikát általánosságban úgy lehetne jellemezni, mint a szélsőségek ünneplését, ami az Amerikán kívüliek (de az Amerikán belüliek) számára bizarr vonzerejének egyik dimenziója. Például Louis Theroux számos televíziós sorozata. Talán a bővülő differenciálódás generatív mezeje, amely magában foglalja a vallási és politikai cselekvésben nyilvánvalóan megjelenő, gyakorlatilag kultikus profusztítás (jellemzően karizmatikus személyiségek és a közösségi média befolyásolói köré összpontosul) folyamatos individuálódó robbanásszerű tartományát. A cselekvés és a gondolkodás redukcionizmusa, amely az egalitárius individualizmus és a kapitalizmus dimenziója (különösen szinergiában), ösztönzi az extremizmushoz jellemzően társuló sajátos fundamentalizáló energiát, amely hozzájárul annak kultikus minőségéhez és a kirekesztő versengés dinamikájához.

Az egyének egyre inkább szétszakadnak és elszigetelődnek különböző buborékokban vagy egyetlen információs "kapszulában" (lásd például az internet egyik alkotójának, Tim Berners-Lee-nek a közelmúltban tett javaslatát az internet "megjavítására" (Lohr 2021)), és algoritmikusan elosztva vagy kombinálva privát Facebook-csoportokban vagy meghívásos klubhelyiségekben, és peripatetikusan összekapcsolódva vagy hálózatba kapcsolódva. A LinkedIn vállalati hálózati modell a mindennapi társadalmi lét

struktúrájává vált. Az ilyen hálózati társadalom szélsőséges társadalom, amely az egyén fogalmának átalakulását tükrözi. A szabad egyén mint legfőbb amerikai érték átalakul, és mutáns lehetőségek, potenciálok és erők folyamatos skálájaként képzelik el újra.

felhatalmazott és folyamatosan önteremtő, önteremtő egyén, aki mindig átalakulóban van. Az online rendszer olyan helyzetet teremt, amelyben az emberek folyamatosan új "ént" hozhatnak létre, majd hagyhatnak el, digitális bőrbe bújva és abból kilépve. Amerikát minden eddiginél inkább úgy képzeljük el, mint ami mindig a határon és a határon van, mint egy kivételes és menekülő rendet. Ezt a westernnek és a sci-fik már régóta ünneplik. Most azonban a technokapitalista gépezet fegyverré teszi az egyént, és az egyént sokféleséggként - sokféle énként, amely saját biztonságával és jövőjével foglalkozik. "Nagy vagyok, sokféleségeket tartalmazok" - mondja Walt Whitman, az amerikai individualizmus korai költője. A szabadságot sokféleséggként képzelik el. Nincs esszenciális lényeg, hanem képek villódzó halmaza, amely megtöri a képernyőket és a metastabil, hálózatos egzisztenciákat, amelyeket az emberek ma szorongva élnek.

Amerika tehát a szélsőségek, a túlzások társadalma... a vagyonfelesleg, a szegénység, az egészség és a betegség, a fogyasztás, a szexualitás, a testek . . . A szélsőségesség Amerikában mindennapos, mindenhol és bármikor lehetséges; a folyamatos és lüktető szélsőséges potenciálok földje. Ez a szélsőséges teremtő és romboló erejének központi eleme. A katonai-vállalati komplexum kulcsfontosságú találmányai, az internet és az általa lehetővé tett hálózatok az egyre terjedő és egyre vadabb individualizmus fokozóiként és multiplikátoraiként működnek - a szilícium-völgyi megavállalatok jelenleg az amerikai alanyok gyors endokolonizációjában vesznek részt. Az amerikai romantika itt a Marvel Univerzumban és a Net- flix-képben (a binge-watching mint a techno-bulimia egy formája), valamint a közösségi médiaplatformokon újjáéled és újratemetizálódik, és sajátosan technikai és végtelenül reprodukálható formát ölt. A társadalmi világok széttöredezése és fragmentálódása a platformok

intézményének eredményeként virtuális digitális

a szocialitás felszabadítja és generálja a szélsőségesesség síkját Amerikában.

A szélsőségek dinamizmusa Amerika, ez a játék neve, úgyiszlván a játék neve, rendkívüli pozitív és negatív hatásokkal. Amikor Biden polgárháborúról beszél, és arról, hogy a demokráciáért harcolni kell, ezek minden értelemben megfelelnek egy olyan kulturális valóságnak, amely a szélsőségeknek és a határokhöz való igazodásnak vagy azokon túli orientációnak központi helyet és értéket ad a dolgok folyamatosan kibontakozó rendszerében. A szélsőségesesség Amerika középpontjában áll, és áthatja a létezés szinte minden részét vagy módját. Folyamatosan a viták középpontjában áll.

A szélsőségesesség, vagy az, amit különböző regiszterekben szélsőségesnek nevezhetünk, minden társadalomban jelen van. Így vagy úgy, de folyamatuk dinamikájának szerves része - minden társadalmi rendben mindig van szélsőséges tendencia vagy potenciál. A különbség abban rejlik, hogy a szélsőségeket milyen módon ismerik el, és milyen értéket tulajdonítanak nekik. A szélsőségesesség mint problematikus kérdés valóban saját európai és észak-amerikai történelmünkben való elhelyezkedésünk egyik dimenziója. Az általunk javasolt általános álláspont az, hogy az extremizmus több annál, mint amit ilyennek ismerünk el, és nem korlátozódik arra, ami végső soron az emberi létet rombolja, a szélsőség mint végső ellentmondás. A szélsőségesesség ebben az értelemben minden vagy a legtöbb rend potenciálja, dinamika a kialakulásukban és deformációjukban, rendeződésükben éppúgy benne rejlik, mint rendezetlenségükben. A mi felfogásunkban a szélsőségesességet meg kell nyitni, és nem szabad a rendkívül negatív, fasiszta potenciálokra korlátozni, annak ellenére, hogy ezek felismerése fontos.

A szélsőségesesség a pluripotenciál síkjaként működik

minden társadalmi rendben. Ez maga az energia és vulkanikus erő a kialakuló társadalmi folyamatokban. Ezen az átjáró pillanatban kezdjük és fejezzük be - az abszolúte horizontja az emberi lehetőségeknek.

A fasiszta tekintélyelvű potenciál az immanencia elleni mozgalomban rejlik, amely az immanenciából kicsúszva transz- szendentalizál és kiemel magából a síkból. Ezt teszi az állam. Az állam kiemelkedik az immanenciából, és mint mindent átfogó hegemon, tekintélyelvű és totalizáló forma állítja fel magát. Bizonyos pillanatokban, mint a trumpi helyzet esetében, az immanencia már nem teljesen belül van, és "immanenssé válik" egy transzcendenciához. Ez a vallási tendencia, és most az, ami a gazdasági tendenciává vált az olyan óriás amerikai vállalatokkal, mint a Google, az Amazon vagy a Microsoft, tele fasiszta ~~potenciál~~ Az elmúlt évszázadban a gazdasági teljesen meghatározó pozícióba került, és ahogyan azt már tárgyaltuk, ez különösen igaz a korporatív államra. Lehet, hogy ez a tendencia Amerikában a longue durée során, és lehet, hogy ezt fogjuk látni a Biden-Harris elnökséggel - egy korporatizációs folyamatot, amely jelentős lendületet kapott a Trump-helyzet során. Másfelől a dolgok egészen más irányt vehetnek, és az Egyesült Államokban tapasztalható, burjánzó fragmentáltság és individualista hasadás - a szélsőséges egyén kultikus hangsúlyozása és az immanencia folyamatos mozgása - megakadályozhat egy fasiszta államot, illetve lehetetlenné teheti azt. Ez egy nyitott kérdés.

Roland Kapferer zenész, dokumentumfilmes, filozófus és a Deakin Egyetem antropológia tanára. Jelenlegi szakterületei és publikációi az új technológiákra, a filmművészetre, a filozófiára és a kritikai etnográfia ~~területére~~

Bruce Kapferer emeritus professzor, szociálintropológia, Bergeni Egyetem; tiszteletbeli professzori ösztöndíjas,

Ezt a szabad hozzáférést könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

antropológus, University College London; igazgató, EU Advanced Project Egalitarianism; professzori munkatárs, Cairns Institute. Terepmunkát végzett Zambiában, Dél-Afrikában, Keralában, Sri Lankán, Ausztráliában, az Egyesült Királyságban, és széles körben publikált ezekről a területekről. Jelenleg vándorló etnográfus és antropológus.

Megjegyzések

1. A Capitoliumban zajló mulatozás a művészeti happening értelmében vett happeningként is felfogható -" ezt a kifejezést eredetileg Allan Kaprow alkotta meg az 1950-es évek végén, Jackson Pollock művész "akciófestészetére" utalva, és a 60-as évek radikális ellenkulturális eseményeiben vált híressé. A happeningek általában olyan performansz-rendezvények voltak, amelyeknek a-logikus, változatos jellege volt, és amelyek elhagyták a történet és a cselekmény stb. struktúráját, és a véletlenre és az eseményekre helyezték a hangsúlyt. Az ötlet az volt, hogy a művészek ellenálljanak a művészeti piac struktúrájának és rendjének, és sokan ellenállást alakítottak ki a rendszer bezártságával szemben. A dadaizmushoz és más mozgalmakhoz kapcsolódva ez egy szélsőséges művészet volt, amely a galériás rend korlátai ellen lépett fel. A Burning Man fesztivált, amelyen az elit és a Szilícium-völgyi vállalkozók közül sokan részt vesznek, gyakran hozzák fel a happening kortárs példájaként. És ahogy a Burning Man is mutatja, a 60-as évek eleji happeningekből egy változás követhető nyomon egy korporatizált és ellenőrzött tevékenységgé. Amit a Capitoliumi zavargásokban látunk, az minden bizonnyal a hétköznapi politikai folyamatokkal szembeni radikális ellenállás, de ezúttal a jobboldal részéről. A rendszerellenes és forradalmi erőszakot a szélsőjobboldali csoportok kisajátították, és a baloldal elhagyta, amely elvesztette az útját - érdekes összehasonlítást lehet tenni a baloldali orientációjú Occupy Now mozgalommal, amely sok tekintetben sokkal békésebb és visszafogottabb volt, és a rendszer korlátaival igazodott. Ugyanez mondható el a Bernie Sanders által kínált baloldali kritikáról és arról a segítő, hasznos szerepről, amelyet a demokrata párt általános irányultságában játszik. Az absztrakt expresszionizmus - az amerikai művészek

kulcsfontosságú találmánya - hamarosan a vállalati művészet
rendkívül drága formájává vált, és a Wall Street-i központok
lobbijában lógott.

2. Itt természetesen Karl Jaspers munkásságára és híres koncepciójára, a tengelykorszakra utalunk. Jaspers azt állította, hogy az emberi létezés egy kulcsmomentuma vagy a "történelem tengelye" Kr. e. 500 körül következett be, amely egy Kr. e. 800 és Kr. e. 200 között tartó szellemi folyamat része (Jaspers 1953). 'Az ember, ahogyan ma ismerjük, létrejött. Röviden ezt nevezhetjük "tengelykorszaknak"' (1953:1). Jaspers azt javasolja, hogy ebben az időszakban a világ számos régiójában feltűnő párhuzamosságok mutatkoznak, új gondolkodásmódok - egy nagy "spiritualizáció" - alakul ki Kínában, Indiában, Perzsiában és a görög-római világban. Az emberi lények először jelennek meg önmaguknak mint sajátosan emberi lényeknek, és egy egészhez viszonyítva veszik észre magukat, és emelik magukat a Léthez mint egészhez (itt nyilvánvaló összefüggések vannak Martin Heidegger ontológiai gondolkodásával). A történelemnek ezen a tengelypontján az emberi lények kitörnek az önmaguk által felállított és önmagukba zárt, zárt korlátaikból, és elkezdik "módosítani" az emberiséget. Az emberek most már elbizonytalanodnak helyzetükben, és megnyílnak az új lehetőségek és új potenciálok felé önmaguk számára. Ez a spekulatív gondolkodás kezdete, amelyet Jaspers úgy is felfog, mint "az egyidejű pusztítás és teremtés korát". (1953:5). Ez egy erőszakos időszak. Ez egy nagyszerű időszak, amely az emberi tevékenység megkérdőjelezését és az ilyen tevékenységnek új jelentésekkel való felruházását kezdi. Konkrétan, a mi céljainkra és a szélsőségeségről szóló jelen kötet kontextusában Jaspers a tengelykorszakot olyan elvek áttöréseként értelmezte, amelyek addig csak az emberiség határán és "határhelyzetekben" működtek. Azt sugalljuk, hogy ami Trump, de a világ számos más, napjainkban zajló eseménye körül is kikristályosodik, az egy új tengely kezdete a világtörténelemben, amely mélységesen átformálja a Jaspers egzisztencialista emberképében központi szerepet játszó kulcskategóriákat.
3. Victor Turner úttörő munkássága a koncepcióval kapcsolatban a liminális a *The Ritual Process* (New York, 1969) című művében (*The Ritual Process*, New York, 1969) alapvető fontosságú. De a mi céljainkhoz és konkrétan talán jobb, ha a liminoid fogalmát használjuk, amelyet maga Turner dolgozott ki a liminális újragondolásának módjaként a posztindusztriális rendszerek kontextusában (Turner 1974). A liminálisról alkotott elképzelését liminoiddá fejlesztve ragaszkodik a liminoid pillanatok antistrukturális elemeihez és

függetlenségéhez, amelyek a radikális kreativitás tereit jelentik. Turner szerint a liminoid

sokkal inkább egyéni forma, és kevésbé a kötelező közösségi gyakorlatról, inkább az egyéni innovációról és alkotásról szól. Turner számára a liminoid fogalma a válasz a kialakuló nagyméretű posztindusztriális rendszerek állapotára, amely a vad, felforgató viselkedés növekedésével jár együtt - ami korábban a kis léptékben "a normativitás szolgálatában" álló "felforgató villanás" volt, most valami egészen mássá és egyre szélesebb körűvé válik. Az általa viszonylag késői társadalmi folyamatoknak nevezett folyamatok - mint például a forradalom, a lázadás vagy az új művészeti mozgalmak, amelyek az "érzésre" és az eredetiségre helyezik a hangsúlyt - felborítják a normatív és a liminális közötti eredeti viszonyt a kisléptékű társadalmi helyzetben. A nyugati posztindusztriális társadalmakban a társadalomkritika, amely az iparosodás előtt liminális volt, most szituációsan centrálissá válik, és többé már nem a rögzített struktúrák közötti rövid interfészről van szó. Turner azt sugallja, hogy ez a liminoid felé való elmozdulás segíthet abban, hogy a globális rendszerekről jobban gondolkodjunk, és holisztikusan gondolkodjunk róluk. Ez szerinte azt jelenti, hogy eltávolodunk a liminális fázisok van Gennep-féle "elsődleges értelmétől", és a liminálisat egy totalizáló társadalomtörténeti váltás kontextusában gondoljuk újra. Egy nemrégiben megjelent cikkében Genevieve Bell (2021) Turnerre és van Gennepre hivatkozik a liminalitásról, mint a COVID-19 világitvány "antropológiai" megértésének eszközére. Könnyelműen használja a fogalmat, egyszerűen arra használva, hogy boldogan csevegjen az államilag elrendelt zárlatok időszakain való átmenetekről. Ez egyfajta reakciós lépés, amely kiszívja Turner fogalmának minden elemző erejét, és minden bizonnyal hiányzik belőle a generatív és kreatív értelem. Az MIT Technology Review egy másik cikkében, a "We Need Mass Surveillance to Fight Covid 19 But it Doesn't Have to be Creepy" (Tömeges megfigyelésre van szükségünk a Covid elleni küzdelemhez) Bell elismeri, hogy a vírus elleni közegészségügyi küzdelem eredményeként egy Bentham-szerű digitális panoptikum alakulhat ki, de egy szingapúri ihletésű adatgyűjtési modell mellett érvel, amely lehetővé teszi a "kompromisszumot" a magánélet régi modelljei és egy "új társadalmi szerződés" között, amelyet a digitális korban tárgyalnak ki - egy olyan tárgyalást, amelyben el kell fogadnunk a magánélet hagyományos fogalmainak "újraértékelését". Ez a tárgyalás a 3A (Autonomy, Agency and Assurance) kutatóintézet központi platformja,

amelynek székhelye az ANU-n található Canberrában, Ausztráliában. A tömeges megfigyelést meg kell fosztani a büntetés és a moralizálás korábban hozzá kapcsolódó fogalmaitól, meg kell tisztítani és újra kell alakítani a sikeres közvélemény számára.

alkalmazás. Bell távol áll az antropológiától mint kritikától, és egy olyan vállalati antropológiát képvisel, amely teljes mértékben együttműködik az itt tárgyalt vállalati-állami átalakulásokkal.

4. A demokrácia gyűlöletében Jacques Ranciere amellett érvel, hogy a demokrácia lényegében a dolgok természetes rendjének és az emberek általánosan birtokolt jogcímeinek kiegészítéseként működik. A kormányzás két nagy jogosultságához - a születés általi kormányzás joga és a hatalom és a vagyon révén történő kormányzás joga - Ranciere hozzáadja a kiegészítő címet, vagy ahogy ő nevezi, az anarchikus címet. Számára ez a demokrácia lényege: "ez az, amit a demokrácia mindenekelőtt jelent"(46). A kormányzás joga az alapvető egalitárius egyenlőségen alapul, és a demokrácia paradoxona az, hogy senkinek sincs legitim joga a kormányzásra - végső soron nincs igazán legitim kormányzó, és minden kormány végső soron illegitim. Azokat, akik kormányoznak, mindig emlékeztetni kell végső soron illegitimitásukra. Így a demokrácia inegalitárius jellege mindig az egalitáriusban gyökerezik. Ezt a gondolatmenetet követve azt lehetne mondani, hogy a január 6-i Capitoliumban a politikai vezetők a nép erőszakos és félelmetes anarchiájának voltak kitéve, amely a hatalmuk alapja.
5. Max Weber klasszikus meghatározása szerint az állam az erőszak monopolizálásán alapul. Ez nagyjából az USA körülménye, kivéve, hogy az alapító atyák tisztában voltak azzal, amit Rousseau paradoxonának nevezhetünk, az állam azon képességével, hogy ellentmondjon a társadalomban élő polgárok demokratikus jogainak. Elaine Scarry a *Thermonuclear Monarchy* (2014) című könyvében azzal érvel, hogy az USA alkotmányának 2. kiegészítését azért vezették be, hogy a polgárok demokratikus jogukat biztosítani tudják az állam túlhatalmi potenciáljával szemben. Scarry azt a tény tárgyalja, hogy az állam ma már túlhatalommal rendelkezik, mivel a nukleáris fegyverek független ellenőrzése révén egyetlen atom-tengeralattjáró képes olyan globális pusztítást végezni, amelyet gyakorlatilag elképzelni sem lehet. Érvelése szerint a 2. módosítás gyakorlatilag értelmetlen az állam jelenlegi pusztító képességével szemben. A népnek kevés képessége van arra, hogy demokratikus úton szembeszálljon az állam hatalmával, amit a Capitoliumot megszállók valójában demonstráltak.

6. Egy lenyűgöző videóban, amelyet a Capitoliumban történtek után tett közzé, Schwarzenegger ironikusan újra megerősíti a macsó fehér erőszakos férfi alakját, akit megpróbál elítélni! Ez egy jó

példa arra, hogy a kialakulóban lévő amerikai korporatív állam szélsőségesen autoriter elemei hogyan ötvöződnek és egészítik ki a liberális-demokratikus, "interszekcionális" elképzeléseket, amelyek szintén a korporatív állam alapvető aspektusát képezik.

7. Jacob Chansley, a QAnon sámánja maga az asszamlázás eszméjét és az immanencia síkjának központi fogalmát testesíti meg - teste és jelmeze több irányzat posztmodern hibridje, heterogén elemeket artikuláló konstelláció: amerikai zászlós arcfestéket, prérifarkasbőrökből készült prémes sapkát és bölényszarvakkal és egy meztelen felsőtestet mutatott, amelyet különböző északi tetoválások és rovásírásos betűk - egy nagy Mjolnir vagy Thor kalapácsa és az északi Yggdrasil fa képe. Ezek fölött egy Valknot volt, egy szimbólum, amely valószínűleg Odinhoz és az elesett harcosokhoz kapcsolódik a Valhallába való átkelés szélső pontján, de amelyet most a fehér felsőbbrendűség hívei deterritorializáltak, és amelyet a Rágalmazásellenes Liga "gyűlöletszimbólumként" emleget. Chansley büszkén kínálta fel testét az összegyűlt médiának, sikoltozva és harsogva ünnepelte Amerikát "a szabadok földje, a bátrak hazája!". Ez a test mint dinamikus rendszer, vagy ahogy Deleuze és Guattari mondaná, egy olyan test, amely a határig megy, amely deterritorializálódik és reterritoralizálódik, áramlásban van, és amelynek alkotóelemei nem rögzítettek, hanem a külső viszonyok szerint válogatottak. Ez egy szélsőséges test - az új amerikai egyén megsokszorozva és szélsőségesen. A Capitoliumban történt eseményeket követően Chansley tovább növelte hírhedségét, amikor kényes fizikai alkata miatt megtagadta a börtönkosztot - hét napig nem volt hajlandó enni, amíg nem kap megfelelő szerves táplálékot. Ez számos mém tárgya volt, és sokan megjegyezték, milyen ironikus, hogy alkotmányos jogokra hivatkozik, miután megpróbálta megakadályozni az elnök alkotmányos elismerését.
8. Trump 2018. július 13-án hivatalos állami látogatást tett az Egyesült Királyságban. London központjában több tízezer tüntető és egy mára híressé vált, 6 méter széles karikatúra léghajó fogadta, amely Trumpot pelenkás csecsemőként ábrázolta. A "Trump-baba" mellé tüntetők egy 16 láb magas Trump-robotot is felállítottak, amely egy aranszínű vécén ülve tweeteket küldözgetett. A tüntetők kalapokat és pólókat viseltek, amelyeken Trump mint Humpty Dumpty szerepelt. John Lithgow amerikai színész "[Trumpty Dumpty akart koronát](#)" címmel^p címmel verset adott ki, amely tökéletesen érzékeltette a liberálisok félelmét attól, amit Trump alkotmány utáni és arisztokratikus hatalomátvételének éreztek.

9. A Peter Weir által rendezett *The Truman Show* (1998) című film Truman Burbank történetét meséli el, aki egy kisvárosban élő hétköznapi ember, aki felfedezi, hogy valójában egy óriási, Big Brother stílusú valóságshowban - a Truman Show-ban - vesz részt, és egy kamerák és 24 órás megfigyelés által körülvevett világ veszi körül. Az élete egy televíziós kép. Az emberi életet teljes mértékben közvetíti és a legintimebb szinten is ellenőrzi egy óriásvállalat, amely odakint ül az égben, és Truman létezésének minden pillanatát manipulálja és manipulálja. A film előrelátó. Bizonyos értelemben az emberek, akik a közösségi médián keresztül élik társadalmi kapcsolataikat, mindannyian Trumanokká váltak, akiket az őket információkért fésülgető névtelen hatalmak rendszeresen csipkednek és lökdösnek - egy egyre klausztrofóbb digitális hálózatban, amelyet a Google Home-ra csatlakoztatva vagy az Amazon Echo által irányítva, rendőrségi kamerákkal és arcfelismerő technológiákkal körülvevé az irányítás digitális kigyójának tekeresei egyre szorosabbra szorulnak (Deleuze 1992). Ahogy ma sokan a Facebookon vagy a többi digitális platformon, Truman is felismeri, hogy látszólagos szabadsága teljes szabadságtalanság - erősen ellenőrzött. Utolsó kétségbeesett kísérletében, hogy megszökjön otthonából, amelyről most már rájön, hogy a börtöne, megküzd a vállalati urakkal, akik viharokat keltenek és villámokat szórnak, mint Zeusz. Végül győzedelmeskedik, és sikerül távoznia egy színpadi kijáraton keresztül, amely óriási filmes világának horizontján található. Ma talán a digitális hálózatok egyre növekvő hatalma és a rohamosan fejlődő "Google Earth" sokkal kevésbé valószínűvé teszi ezt a menekülést. Weber vaskalitkája virtuális adatkesztyűvé vagy szilikonuniverzummá válik.
10. Lehetséges, hogy túlságosan nagy hangsúlyt fektettek arra a fogalomra. a "terek" és "világok" metaforái, amelyekkel megérthetjük, mi történik az ember és a gép jelenlegi konvergenciája során. Az internet kialakulásának kezdetekor az uralkodó metaforák a térbeli weboldalak, a kibertér, az információs szupersztráda, az internetszobákban vagy a városházákban találkozunk. Ezt a radikálisan új helyzetet csak a korábbi tapasztalatok segítségével lehetett értelmezni. Így vált az internet "felhasználóbaráttá". Ugyanez mondható el a digitális "világok" eszméjéről is. De ahogyan a mozi először a színház korlátozta, mint a megértés eszköze - a filmeknek nevezett furcsa új dolgokat úgy mutatták be, mintha színházi előadások vagy filmszínházak lennének -, úgy tűnik, hogy a technológia Ezt a szabad hozzáférést könyvtári kiadást a Bergeni Egyetem támogatja. Nem továbbértékesítésre.

újabb fejleményei a korábbi rendszerekre támaszkodnak, hogy segítsenek az embereknek értelmet adni nekik. Talán a

az internet egyáltalán nem tér, vagy legalábbis nem lehet teljes mértékben figyelembe venni, ha helyként vagy térként értelmezzük? A platformokat és alkalmazásokat tervező szoftverfejlesztők és számítógépes mérnökök kiterjesztett érzékszerveket terveznek, és az érzékelést az új technológiák kiterjesztik vagy átalakítják. És amikor az érzékelést ilyen furcsa új módokon bővítik és stimulálják, bizonyos változásoknak kell bekövetkezniük az emberi kapcsolatokban. Az internet összeolvad és összefonódik a hiperstimulált idegrendszerekkel és a véreteres retinával, és talán átstrukturálja az alapvető emberi orientációkat.

11. John Lanchester (2019) írja - egy éleslátó esszéjében, amelyet a sajátunk befejezése után fedeztünk fel -, hogy Orwell és Huxley disztópikus víziói "átfedő figyelmeztetéseket" tartalmaznak a Trump-elnökséggel kapcsolatban. Arra a következtetésre jut, hogy napjainkban Huxley soma-szerű antidepresszánsainak és szexuális promiszkuitásának furcsa keverékében létezünk, amely Orwell posztsexuális cölibátusával, véget nem érő háborúival és egyre tekintélyelvűbb politikai vezetőivel párosul. Bizonyos értelemben a különböző elnökségek egyre nagyobb szélsőségekbe tolnak ki. Ha Obama öröksége Donald Trump antielnöksége volt, akkor Trump öröksége a Biden-Harris "közösség". Identitás. Stabilitás", amely látszólag visszatérést jelent a sokak által áhított normalitáshoz, de inkább hiper-normalizálódást ígér ([lásd Adam Curtis](#) ⁹).
12. A 2020-as választásokon 65,6 millió levélszavazatot adtak le. Sokkal több, mint valaha. Összesen 159 690 457 ember szavazott. Tehát csak 94 083 951-en szavaztak nem virtuálisan. Csak 30 millióval többen, mint ahányan levélben szavaztak. A szavazásra jogosultak száma összesen 257 605 088 millió. Természetesen a szavazásra jogosultak jelentős része egyáltalán nem szavazott - 94 083 951 millió ember, aki szavazhatott volna, nem szavazott. Sok államban kezdik korlátozni a szavazást a levélben történő szavazásra - Colorado, Hawaii, Oregon, Utah és Washington már csak levélben szavazhat. Nyilvánvaló, hogy a következő néhány évben a teljesen virtuális rendszerek felé fogunk elmozdulni. Törekvés van arra, hogy az államokat a levélben történő szavazás felé tereljék, annak ellenére, hogy a National Vote at Home Institute nemrégiben megállapította, hogy 32 államban hiányoznak azok a fontos irányelvek, infrastruktúrák és legjobb gyakorlatok, amelyek biztosítják a biztonságos levélben történő

szavazást. Tizenöt állam még a szavazók címét sem tudja ellenőrizni a küldés előtt. Tizenhét államban ~~ninc~~ választói ellenőrző rendszer. 30 államban pedig nincsenek lehetőségek a választói aláírásokkal kapcsolatos problémák kijavítására, és gyakran a választóknak nincs módjuk az aláírás hibás voltát kijavítani.

13. A profit járványa: a technológiai cégek nyereségéről szóló 2021-es pénzügyi jelentésekben az Apple minden elemzői várakozást felülmúlt, rekordbevételről és 28,8 milliárd dolláros nettó nyereségről számolt be. Az eladások minden régióban nőttek, leginkább Kínában. Az Apple negyedéves forgalma először haladta meg a 100 milliárd dollárt. A Microsoft rekordértékesítésről számolt be. A Facebook szintén rekord negyedéves bevételről számolt be, a Tesla pedig Biden megválasztásának hírére története első 721 millió dolláros nyereségét könyvelte el. A legnagyobb éves bevétel természetesen továbbra is az Amazon tartja. Lásd: *The Economist* 2021. január 30.

Linkek

- a. <https://www.focaalblog.com/2016/08/18/bruce-kapferer-brexit-és-megtartják-a-mételyeket-az-összes-házukban/>
- b. <https://www.youtube.com/watch?v=LtJDvH42Bug>
- c. <https://www.rt.com/op-ed/512165-slavoj-zizek-trump-treason-populizmus/>
- d. <https://www.youtube.com/watch?v=e6pjGiSxYRY>
- e. <https://truthout.org/articles/chomsky-coup-attempt-hit-closer-to-centers-of-power-than-hitlers-1923-putsch/>
- f. https://www.youtube.com/watch?v=o2c_RrjCnXE
- g. <https://arena.org.au/informit/a-nail-in-the-coffin/>
- h. <https://www.youtube.com/watch?v=rFZrL1RiuVI>
- i. <https://www.youtube.com/watch?v=uaaC57tcci0>
- j. <https://www.youtube.com/watch?v=dlnmQbPGuls>
<https://www.youtube.com/watch?v=dlnmQbPGuls>
- k. <https://www.youtube.com/watch?v=crmVHJpCkfm>
- l. <https://www.youtube.com/watch?v=mLkkEwrTh4I>
- m. <https://arena.org.au/trump-as-singularity-by-roland-kapferer/>
- n. <https://socialistproject.ca/2021/02/01-06-21-the-insurrection-that-wasnt/>
- o. https://www.researchgate.net/publication/233647908_The_A_hatalom_válságának_apóriája_és_a_vállalati_állam_megjelenése
- p. <https://www.youtube.com/watch?v=5D0KDM8eM6c>
- q. <https://www.youtube.com/watch?v=thLgkQBFTPw>

Hivatkozások

- Bell, Geneviève. 2021. "Pandémiás átjárók. Egy antropológiai beszámoló az életről és a korlátozottságról a COVID-19 során". *Journal of Applied Anthropology in Policy and Practice (Alkalmazott antropológia a politikában és a gyakorlatban)*, 79-84.
- Cohn, Norman. 1970. *Az ezredforduló hajszolása: Revolution- ary Millenarians and Mystical Anarchists of the Middle Ages*. Oxford: Oxford University Press.
- Deleuze, Gilles és Felix Guattari. 1980. *Ezer fennsík: A kapitalizmus és a skizofrénia*". Fordította: Brian Massumi. New York: Bloomsbury.
- Deleuze, Gilles, 2005 [1985]. *Mozi 2, az idő képe*. Fordította Hugh Tomlinson és Robert Galeta. London és New York: Athlone.
- de Tocqueville, Alexis. 2002. *Demokrácia Amerikában*. Fordította Arthur Godhammer. London: Godhammer: Penguin Classics.
- Hochschild, Arlie. 2016. *Idegenek a saját földjükön: Harag és gyász az amerikai szélsőjobboldalon*. New York: New Press.
- Jaspers, Karl. 1953. *A történelem eredete és célja*. New Haven: Yale University Press.
- Kapferer, Bruce. 2010. "A hatalom apóriája: Társadalmelemzés 54 (1): A hatalom hatalma: A válság és a vállalati állam kialakulása.
- Kapferer, Bruce. 2015. "Utószó", in Alessandro Zagato (szerk.): *A Charlie Hebdo eseménye: Imaginaries of Freedom and Control*. New York: Berghahn.
- Kapferer, Bruce. 2016. "Brexit és maradás: A Pox on All Their Houses". Focaaal blog. Retrieved 16 March 2021 from: <https://www.focaaalblog.com/2016/08/18/bruce-kapferer-brexit-and-remain-a-pox-on-all-their-houses/>
- Kapferer, Bruce és Marina Gold. 2018. *Szög a koporsóban*, Arena, 152. szám.
- Kapferer, Roland, 2016. *Trump mint szingularitás*, Arena, 143. szám.
- Klein, Naomi. 2008. *A sokkdoktrina: a katasztrófa-képesség felemelkedése. talizmus*. London: Picador.
- Klikauer, Thomas és Norman Simms. 2021. *Mi a digitális fasizmus? Counterpunch*. Retrieved 12 April 2021 from .
- Lanchester, John. 2019. *Orwell kontra Huxley: Kinek a disztópiájában élünk ma?* The Financial Times, január 18.
- Land, Nick. 1993. *Machinic Desire, Textual Practice* 7 (3).

- Lanternari, Vittorio. 1963. *Az elnyomottak vallásai: Tanulmány a modern messianisztikus kultuszokról*. Fordította Lisa Sergio. New York: New American Library.
- Lohr, Steve. 2021. "Ő hozta létre a világhálót. Now He's Out to Remake the Digital World", *New York Times*, február 10.
- Marcuse, Herbert. 2002. *Egydimenziós ember: Tanulmányok a fejlett ipari társadalom ideológiájáról*. New York: Routledge.
- Palmer, Bryan. 2021. "A lázadás, ami nem volt". *SP The Bullet*, Február 5.
- Ranciere, Jacques. 2014. *A demokrácia gyűlölete*. Fordította Steve Corcoran. London: Verso.
- Srnicek, Nick. 2017. *Platformkapitalizmus*. Cambridge: Polity.
- Thiel, Peter. 2015. *Zéróból egybe. Jegyzetek a startupokról, avagy hogyan építsük a jövőt*. New York: Random House.
- Turner, Victor. 1969. *A rituális folyamat*, New York: Aldine Publishing.
- Turner, Victor. 1974. *Liminal to Liminoid in Play, Flow, and Ritual: An Essay in Comparative Symbolology*. Rice Institute Pamphlet, 60, No 3.
- Worsley, Peter. 1970. *A trombita megszólal*. Boulder: Paladin Press.
- Zizek, Slavoj. 2021. *Trump legnagyobb árulása a populizmus betyársága*. Retrieved 12 April 2021 from <https://www.rt.com/op-ed/512165-slavoj-zizek-trump-treason-populism/>. <https://www.rt.com/>.
- Zuboff, Shoshana. 2019. *Felügyeleti kapitalizmus: Az emberi jövőért folytatott küzdelem és a hatalom új határa*. New York: Hachette.